

**İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF
SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMINDA YER ALAN
ARA DİSİPLİNLERİN KAZANIMLARLA UYUMU
VE ARA DİSİPLİNLERDEN YARARLANMA KONUSUNA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ
(Çorlu Örneği)**

Yüksek Lisans Tezi

A.ÇAKIRLAR

2011

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMINDA YER
ALAN ARA DİSİPLİNLERİN KAZANIMLARLA UYUMU
VE
ARA DİSİPLİNLERDEN YARARLANMA KONUSUNA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

(Çorlu Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN

Hazırlayan
Ash ÇAKIRLAR

Çanakkale-2011

TAAHHÜTNAME

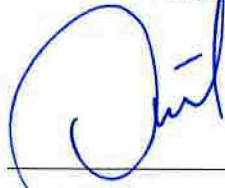
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi (Çorlu Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

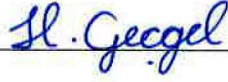
09/ 09/ 2011
Aslı ÇAKIRLAR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

Aslı ÇAKIRLAR' a ait "İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi (Çorlu Örneği)" adlı çalışma, j¼rimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında, **Y¼KSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. B¼lent G¼VEN
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Yrd. Doç. Dr. Haydar DURUKAN

Tez No : 433961

Tez Savunma Tarihi : 09.09.2011

Doç. Dr. Aziz KILINÇ
Enstit¼ M¼d¼r¼
28/06/2012

ÖZET

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi (Çorlu Örneği)

Bu çalışmanın genel amacı İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin öğretmen görüşleri belirlemektir.

Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılında Tekirdağ ili Çorlu ilçesindeki tesadüfi yolla seçilen ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2009–2010 eğitim öğretim yılı Tekirdağ ili Çorlu ilçesinde görev yapmakta olan 4 ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. 36 ilköğretim okulunda toplamda 188 öğretmene kazanım-ara disiplin uygunluk tablosu veri toplama aracı uygulanmıştır. Görüşme yapmaya gönüllü 32 öğretmen ile bire bir görüşme yapılmıştır.

Uygulamada veri toplama aracından elde edilen veriler bilgisayarda SPSS istatistik programıyla analiz edilmiştir. Öğretmenlerin 4. ve 5. sınıf ara disiplinlerin sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla uyumuna ilişkin görüşlerinin eğitim durumu ve meslekteki hizmet yılları değişkenleri açısından karşılaştırılmasında, maddelere verdikleri cevaplarla gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılarak sunulmuştur.

Araştırma sonucunda 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kazanımlarının ara disiplinlere uygun olduğunu düşündükleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumuna ilişkin görüşleri; cinsiyet, hizmet içi eğitim alma durumu, okullarının bağlı oldukları kurum, okutmakta oldukları sınıf, eğitim durumu ve meslekteki hizmet yıllarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Sadece sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf girişimcilik ara disipliniyle sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile hizmet içi eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ayrıca

öğretmenlerin yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramına yabancı oldukları, ara disiplinler konusunda öğretmen kılavuz kitabında verilen bilgi ve açıklamaları yeterli bulmadıkları, öğretmenlerin sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla ara disiplinleri sınıf içi uygulamalar sırasında konular arasında bağ kurarak ilişkilendirdiği, öğretmenlerin ara disiplin kavramlarını öğretmede zaman yönünden sıkıntı yaşadıkları, sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında öğretmenlerin en çok soyut kavramların öğretilmesinde güçlük çektikleri belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Ara disiplin, kazanım, sosyal bilgiler.

ABSTRACT

The Compatibility of Acquisitions with the Sub-Disciplines at the 4th and 5th Year Elementary School Social Studies Courses Schedule and the Determination of the Opinions of the School Teachers About the Use of Sub-Disciplines (The Case Study of Corlu)

The aim of this study is to determine the opinions of the teachers about using sub-disciplines in social studies courses of elementary school 4th and 5th year schedules and the compatibility of these disciplines with acquisition.

The qualitative and quantitative methods are used together in the research. The elementary school teachers who were selected randomly and who were working at the elementary schools in Corlu, Tekirdag in 2009-2010 school year were the subjects of the research. The sample of the research is consisted of 4th and 5th year elementary school teachers. The data collection means of acquisition – sub-discipline table is applied to the 188 teachers who were working in 36 elementary schools of Corlu, Tekirdag. Interviews were made with 32 teachers who were volunteer in the interview.

The data has been analysed with the SPSS program. The ANOVA test was used to determine the differences between the groups while comparing the education levels and working periods of the teachers regarding their opinions about using sub-disciplines in social studies courses of elementary school 4th and 5th year students. The results have been showed in the tables.

As a result, it was observed that the acquisition of the 4th and 5th year social studies course is compatible with the acquisition of sub-disciplines. There is no significant difference between the opinions of the elementary school teachers about the compatibility of the acquisitions of the 4th and 5th year social studies courses with the sub-disciplines in terms of gender, the institutions, the classes they are teaching and the period of their working years. However, there is an important difference between the opinions of the 5th year entrepreneurship sub-discipline and the acquisition of social studies courses in terms of their in-service periods. Besides, it was observed that the elementary school teachers are not familiar with the concept of sub-discipline and the information given in the school-

teacher handbooks about the sub-disciplines is not adequate, so the teachers are trying to figure out the relationship between the acquisition of the social studies courses and sub-disciplines during the classes and as a result of this, the teachers are facing difficulties in teaching the terminologies of the sub-disciplines, especially while teaching the abstract concepts.

Key words are: *Sub-discipline, acquisition, social studies.*

ÖNSÖZ

Bir toplumun gelişmişlik düzeyi kuşkusuz eğitimle ölçülür. Eğitim, toplumun gelişmesi ve kalkınmasında en önemli faktördür. Dünyada bireysel, toplumsal, ekonomik ve sosyal alanlarda meydana gelen hızlı gelişmeler eğitim programlarının da sürekli bir yenilik ve değişim içinde olmalarını gerektirmektedir. Bu sebeple uygulanmakta olan eğitim programları çağın şartlarına uygun olarak sürekli kendini yenilemek ve geliştirmek zorundadır. Ülkemizde 2004 yılında ilköğretim taslak programı hazırlanarak önce pilot okullarda uygulanmış ardından tüm ilköğretim okullarını kapsamıştır. Sosyal bilgiler dersi programında da hedef, içerik, uygulama ve değerlendirme yönünden değişikliklere gidilerek programa yeni kavramlar getirilmiştir.

Programın uygulayıcısı konumunda olan öğretmenlerin bu değişikliklerden ne şekilde etkilendikleri önem taşımaktadır. Diğer dersler içinde yer almayan ancak kendisine her derste yer bulabilen özellikler olarak tanımlanan ara disiplin kavramı daha önce sosyal bilgiler programında yer almadığı için öğretmenler bu konuda yeterli bilgiye sahip değildir. Hazırlanan bu tezde uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları ile eşleşen ara disiplin alan kazanımları uygunluk tablosu ve yapılan görüşmelerle, yenilenen ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiş, ulaşılan sonuçlar değerlendirilerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Öğretmenlerin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu hakkındaki görüşleri, ara disiplinlerden ne şekilde yararlandıkları ve uygulamada karşılaştıkları sorunların belirlenmesinin gerek ilköğretim sınıf öğretmenlerine yol göstermesi gerekse daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma süresince bana yol gösteren ve değerli zamanını ayırarak araştırmanın her aşamasında katkı ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN' e saygılarımı ve en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tezimi, eğitim hayatım boyunca beni sürekli destekleyen, her konuda özverili çalışmayı öğreten tez savunma döneminde kaybettiğim değerli babam Ahmet ÇAKIRLAR' a ithaf ediyorum. Ayrıca her zaman yanımda olan annem Rukiye ÇAKIRLAR' a, İngilizce

Çeviride yardımlarını aldığım sevgili ağabeyim Asım ÇAKIRLAR, ablam Nazmiye ÇAKIRLAR ve tüm aileme sonsuz teŖekkr ederim.

Aslı ÇAKIRLAR

anakkale, 2011

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TAAHHÜTNAME	
JÜRİ ONAYI	
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1 Sosyal Bilgiler.....	1
1.1.1 Sosyal Bilgilerin Diğer Disiplinler İçindeki Yeri.....	9
1.1.2 Ara Disiplin Kavramı ve Sosyal Bilgiler Programında Ara Disiplinler.....	11
1.2 İlgili Araştırmalar.....	23
1.3 Problem Durumu.....	35
1.4 Araştırmanın Amacı.....	40
1.5 Araştırmanın Önemi.....	41
1.6 Varsayımlar.....	43
1.7 Sınırlılıklar.....	43
1.8 Tanımlar.....	43

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli.....	45
2.2 Evren ve Örneklem.....	46
2.3 Verilerin Toplanması.....	49
2.4 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

3.1 Kişisel Bulgular.....	52
3.1.1 4. Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları.....	54
3.1.2 4. Sınıf Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları.....	55
3.1.3 4. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Ara Disiplin Kazanımları.....	56
3.1.4 4. Sınıf Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları.....	58
3.1.5 4.Sınıf Özel Eğitim Ara Disiplin Kazanımları.....	59
3.1.6 4.Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları.....	60
3.1.7. 4. Sınıf Sağlık Kültürü Ara Disiplin Kazanımları.....	61
3.2.1 5. Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları.....	62
3.2.2 5. Sınıf Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları.....	63
3.2.3 5. Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları.....	64
3.2.4 5. Sınıf Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları.....	65
3.2.5 5. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Ara Disiplin Kazanımları.....	66

3.3 Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetleri Açısından T-Testi Sonuçları...	67
3.4 Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Hizmet içi Eğitim Alma Durumları Açısından T-Testi Sonuçları.....	70
3.5 Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okullarının Bağlı Buldukları Kurum Açısından T-Testi Sonuçları.....	71
3.6 Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okutmakta Oldukları Sınıf Açısından T-Testi Sonuçları.....	73
3.7 Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlerle Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumları Açısından Analiz Sonuçları.....	74
3.8 Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlere Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Hizmet Yılları Açısından Analiz Sonuçları..	75
3.9 Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarıyla Ara Disiplinlerin İlişkilendirilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	77
3.9.1 “Yeni ilköğretim programında yer alan kazanım kavramı hakkında neler biliyorsunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	78
3.9.2. “Yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramını nasıl açıklarsınız?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	79
3.9.3 “Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda programda gösterilen işaretlerin (👉, ↻, 📄, 📁) ne anlama geldiğini biliyor musunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	81
3.9.4 “Sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabı ara disiplinlerle ilişkilendirme konusunda size yönlendirme yapmakta mıdır? Yanıtınız evet ise bu yönlendirme ne şekilde gerçekleşmektedir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	82
3.9.5 “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerden birkaçının ismini sayabilir misiniz? Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinler yeterli şekilde belirlenmiş midir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	83
3.9.6 “Sosyal bilgiler dersi programına sizce eklenmesi gereken bir başka ara disiplin olabilir mi? Varsa gerekçeyle söyleyiniz.” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri...	84

3.9.7 “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri nasıl ilişkilendirmektesiniz? ” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	86
3.9.8 “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesi size ve öğrencilerinize ne tür fayda sağlamaktadır?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	87
3.9.9 “Sizce Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecine katkıları var mıdır varsa bunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	89
3.9.10 “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	91
3.9.11 “Sosyal bilgiler dersi programındaki kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin uygunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	92
3.9.12 “Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında karşılaştığınız güçlükler var mı? Varsa bunları aşmak için neler yapmaktasınız?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	93
3.9.13 “Sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinler konusuna ilişkin başka belirtmek istediğiniz görüşünüz var mı?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.....	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1 Sonuçlar.....	97
4.2 Öneriler.....	100
KAYNAKÇA	103
EKLER	113

EK-1 Tekirdağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ nün Anket Çalışması İzin Yazısı

EK-2 Tekirdağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ nün Anket Çalışması İzin Yazısı Eki

EK-3 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anket Çalışması İzni Eki

EK-4 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan

Kazanımları Tablosu

EK-5 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan

Kazanımları Tablosu

EK-6 Öğretmen Görüşme Formu

EK-7 İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara

Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin

Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi Anket Formu

KISALTMALAR

- 1. MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- 2. Akt.** : Aktaran
- 3. Bkz.** : Bakınız
- 4. vb.** : Ve benzerleri
- 5. Ö** : Öğretmen
- 6. f** : Frekans
- 7. N** : Birey sayısı
- 8. p** : Anlamlılık Düzeyi
- 9. $\bar{X}$** : Aritmetik Ortalama
- 10. t** : t değeri
- 11. %** :Yüzde
- 12. sd** : Serbestlik Derecesi
- 13. SPSS** : Stastical Package For Social Sciences (Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı)
- 14. Ö.A** : Öğrenme Alanı

TABLOLAR LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1.	4.Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri.....	13
Tablo 2.	5. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri.....	13
Tablo 3.	Programda Kullanılan Semboller.....	16
Tablo 4.	Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Sınıf Öğretmenlerinin Okullara Göre Dağılımları.....	48
Tablo 5.	Katılımcı Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	52
Tablo 6.	4. Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları...	54
Tablo 7	4. Sınıf Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları.....	55
Tablo 8.	4. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Ara Disiplin Kazanımları.....	56
Tablo 9.	4.Sınıf Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları.....	58
Tablo 10.	4. Sınıf Özel Eğitim Ara Disiplin Kazanımları	59
Tablo 11.	4. Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları.....	60
Tablo 12.	4. Sınıf Sağlık Kültürü Ara Disiplin Kazanımları.....	61
Tablo 13.	5.Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları...	62
Tablo 14.	5.Sınıf Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları.....	63
Tablo 15.	5. Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları.....	64
Tablo16.	5. Sınıf Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları.....	65
Tablo17.	5. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Ara Disiplin Kazanımları..	66
Tablo 18.	Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları.....	69

Tablo 19.	Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Hizmet içi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları.....	70
Tablo 20.	Tablo.20 Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okullarının Bağlı Buldukları Kurum Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları.....	72
Tablo 21.	Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okutmakta Oldukları Sınıf Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları.....	73
Tablo 22.	Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlerle Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumları Değişkeni Açısından ANOVA Sonuçları.....	75
Tablo 23.	Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlere Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Hizmet Yılları Değişkeni Açısından ANOVA Sonuçları.....	76
Şekil 1.	Sosyal Bilgiler Dersinin Diğer Derslerle İlişkisi.....	10
Şekil 2.	Sosyal Bilgiler Dersinin Diğer Disiplinlerle İlişkisi.....	10

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu araştırmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin öğretmen görüşleri belirlenecektir. Bu bölümde sosyal bilgiler, sosyal bilgilerin diğer disiplinler içindeki yeri, ara disiplin kavramı ve sosyal bilgiler programında ara disiplinler, araştırma konusu ile ilgili araştırmalar, araştırmanın problem durumu, amaçları, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları, önemi ve tanımları açıklanmıştır.

1.1.Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler terimi resmen ilk kez 1916 yılında ABD Milli Eğitim Derneği'nin orta dereceli okulu yeniden teşkilatlandırma komisyonu sosyal bilgiler komitesi (The Committee of Social Studies of the Reorganization of Secondary Education of the National Education Association) tarafından kabul edilmiştir (Moffatt 1957; Akt: Keskin, 2002: 2).

Sosyal bilgiler bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005b: 51; Akt: Tay, 2007: 93).

Sönmez (2005: 4)'e göre sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir.

Kısakürek (1987: 5; Akt: Nas, 2000) ise sosyal bilgileri çeşitli sosyal bilim alanlarından özel olarak seçilmiş, öğrencilerin düzeylerine göre yalınlaştırılmış konuları içeren ilköğretimde okutulan dersin adıdır şeklinde tanımlamıştır.

“Sosyal bilgiler, vatandaşlık eğitiminin öğretim amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla sosyal bilimler ve beşeri bilimlerin bütünleştirilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Barr, Barth ve Shermis, 1978: 18;Akt: Sarıcan, 2006: 22).

Sosyal bilgiler dersi, temel kültür öğelerini, birçok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinlerarası bir yaklaşımla seçilip yoğrularak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren; ilköğretim düzeyine ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun duruma getirilmiş bir derstir (Can ve diğ., 1998: 3).

Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir derstir (Öztürk, 2006: 24; Akt: Narin, 2009: 20).

Sosyal bilgiler dediğimiz zaman, bireyin incelenmesi, onun sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimi ve bu etkileşimin dünkü, bugünkü ve yarınki şekillerinin gözden geçirilmesi ile karşılaşırız. Böylece bu derste çocuk, normal gelişimi içerisinde yaşama yollarını öğrenirken, insanların birbiriyle ilişkileri üzerinde de durur. İnsanların birbiriyle ilişkilerinin öğrenilmesi, sosyal bilgilerin en çok önem verdiği hususlardan biridir (Güngördü, 2002: 130).

Sosyal bilgiler dersinin tarihi incelendiğinde; sosyal bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı da kesin olarak bilinmiyor. Yalnız, “İnsanoğlu var olduğu andan itibaren hem fen, hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır.” Çünkü insan; doğal ve toplumsal bir ortamda doğar, büyür, gelişir, yaşlanır ve ölür. Bu süreç içinde ona en azından yiyecek bulmak, yemek, içmek, giyinmek, korunmak vb. etkinliklerle ilgili bilgi, beceri ve duygular kazandırılır (Sönmez,2005: 458).

Sosyal bilgiler eğitimi, ABD'nin 1800'lü yılların sonları ile XX. Yüzyılın başlarında yaşadığı sosyal, ekonomik, kültürel vb. alanlardaki büyük dönüşümün doğurduğu sorunlara

çözüm arama kaygısından doğmuştur (Barth,1991; Erden, tarihsiz; Akt: Öztürk ve Dilek, 2003: 70). Eğitimde sosyal bilgiler ilk kez 1916 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde, orta dereceli okulların programlarını yeniden düzenlemekle görevli olan bir komite tarafından resmen kullanılmıştır (Güngördü, 2002: 131).

Sosyal bilgiler, ABD’ de doğmuş ve gelişmiş bir öğretim yaklaşımı olmakla birlikte (diğer alanlara paralel olarak) bu ülkenin eğitim sisteminden etkilenen başka ülkelerde de benimsenmiştir. Bunlar arasında Türkiye (Erden, tarihsiz), Japonya (Oğuzkan, 1982) ve Güney Kore (Cho, 1997) gibi ülkeler de bulunmaktadır (Öztürk ve Dilek, 2003: 72).

1930’lu ve 1940’lı yıllarda sosyal bilgilerde uluslar arası üne sahip eğitimcilerin etkileri söz konusuydu. Bunlar arasında Edgar B. Wesley, Henry Johnson, Harold Rugg, Hilda Taba ve Earle Rugg gibi isimler bulunuyordu (Nelson,1987). Aynı yıllarda ABD’ de, yeniden kurmacılık akımını ve çocuk merkezli eğitim yaklaşımını benimseyen eğitimciler, sosyal bilgiler programının geliştirilmesine önemli ölçüde katkıda bulundu (Erden, tarihsiz; Akt: Öztürk ve Dilek 2003: 71).

Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin gelişimi incelendiğinde; Cumhuriyet döneminde ilkokullarla ilgili 1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989 ve 1993, 1995, 1998 yıllarında düzenlemeye gidilmiştir. 1926 programında, “İlk mektebin başlıca maksadı genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir.” ilkesi temele alınmış, tarih, coğrafya, ve yurt bilgisi derslerine her biri ikişer saatten haftada altı saat olmak üzere 4. ve 5. sınıflarında yer verilmiştir (MEB, 1926 ; Akt: Sönmez, 2005: 459).

1936 tarihli İlkokul Programı, 1926 programına göre daha dikkatli hazırlanmıştır. Türk devriminin gerekli kıldığı yeni ihtiyaçlara göre düzenlenmiştir (Binbaşıoğlu, 1995; Akt: Sönmez, 2002: 35).

1962 program taslağında ilkokulun amacı “kişisel, insanlık münasebeti, ekonomik ve toplumsal hayat” bakımlarından belirlenmiş, tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerinin yerine toplum ve ülke incelemeleri dersi konulmuş; ders saatleri dördüncü sınıfta 6, beşinci sınıfta 5 saat olarak saptanmıştır (MEB, 1962). 1968 programında ise, dersin adı sosyal

bilgiler olarak tekrar değiştirilmiş; dördüncü ve beşinci sınıflarda beş saat olarak okutulmuştur (MEB, 1968; Akt: Sönmez, 2005: 459).

1997-1998 öğretim yılından uygulanmasına başlanılan ilköğretim okulu sosyal bilgiler dersi öğretim programı 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere her sınıf için 36 haftada toplam 108 saatlik bir süre öngörülerek hazırlanmıştır (Güngördü, 2002: 134).

Dersin amaçları genel ve özel olmak üzere iki başlık halinde verilmiştir. Genel amaçlar; yurttaşlık görev ve sorumlulukları, toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri, çevreyi, yurdu, dünyayı tanıma yetenekleri, ekonomik yaşama ve yeteneklerini geliştirme yönünden olmak üzere dört ana bölümde hazırlanmıştır. Özel amaçlar ise ünite başlıklarına göre düzenlenmiştir (Nalçacı, 2001: 162).

1998 yılında yayımlanan bir program olmasına karşın bu programda da “ölçme ve değerlendirme” ögesi ihmal edilmiştir. Yalnızca “Açıklamalar” bölümünde; “Öğrencilerin davranışlarındaki gelişmeler ve edindikleri alışkanlıklar gözlenir, kazandıkları bilgiler, çeşitli teknikler ve ölçme araçları ile ölçüp değerlendirilir” şeklinde bir ifade bulunmaktadır (Nalçacı, 2001: 163).

Eğitim alanındaki yeni gelişmeler baz alınarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005-2006 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında uygulamaya koyduğu öğretim programı yapılandırmacı eğitim anlayışına göre şekillendirilmiştir. Yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda oluşturulan 2005 sosyal bilgiler programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma gibi tarihsel becerilerle mekânı algılama, gözlem yapma gibi coğrafi becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan değerlendirme teknikleri öğrencinin geçmiş, kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisini, tarihsel ve coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını geliştirmedeki ilerlemelerini ölçmeye çalışmalıdır (Algan, 2008; MEB, 2006a: 73; Akt: Çelikkaya ve diğ., 2010: 60).

Sosyal bilgiler programının vizyonu; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp, sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (Gülcan ve Diğerleri, 2010: 8).

Bu programla; öğrenci, dolayısıyla etkinlik merkezli; sosyal bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, diğer ders, ara disiplinler ve sosyal bilgiler konularıyla ilişkilendirilmeye önem verilen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan aktif öğrenme yöntem ve teknikleriyle yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmıştır (MEB,2005; Akt: Doğan ve Alkış, 2007:238).

Sosyal bilgilerin bu özelliklere sahip bireyleri yetiştirmek, okullarda bu dersin öğretiminde etkili ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasını gerçekleştirmek için uygun öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarından yararlanması gerekmektedir (Çiftçi ve diğ., tarihsiz).

Sosyal bilgiler dersinde olgular bir bütün içinde verilmelidir; çünkü insan her türlü olguyu parça parça değil, bir bütün içinde görür ve daha kolay öğrenip anlar. Bu nedenle ilköğretimde çocuk toplumsallaştırılırken, her bilim dalıyla ilgili ilke ve genellemelere ayrı bir ders olarak değil, onların ortak noktaları bulunup birleştirilerek sunulmalıdır. Gerçek parça parça değil, tersine bir bütündür. Bütünü görüp anlamak ve ona uygun yaşamak daha kolaydır. Bu ilke çocuğun gelişim ve öğrenme ilkelerine de uygundur (Sönmez, 2005: 456).

Ayrıca ilköğretimdeki çocuklar için çok ince ayrıntılara gitmek onların gelişim ve öğrenme durumlarına uygun değildir ve 4., 5. sınıflar için de bu gerekli olmayabilir. Bu bağlamda kültürel, toplumsal ve psikolojik boyutla ilgili istendik davranışlar öğrencinin hazır bulunuşluluk düzeyine, bilimsel özelliklere, toplumun istek ve beklentilerine, doğal dengeyi sağlayan özelliklere göre belirlenmeli ve bunlar bir dersin kapsamı içinde öğrenciye sunulmalı ve kazandırılmalıdır (Sönmez, 2005: 456).

Günümüz dünyası iletişim ve bilgi çağını yaşamaktadır. Bilgi, iletişimin mesafeleri kısaltması ile geniş kitlelere çok kısa sürede ulaşmakta ve buna paralel olarak kitleleri etkileyip değiştirmektedir. Bu değişim hem sosyal hem de ekonomik yapılarda kendini hissettirmektedir. Sosyo-ekonomik yapının değişimi toplumların eğitim sistemlerini etkilerken eğitim sistemleri bu hızlı değişimi yakalamak zorundadır. Türkiye’de de bu gelişmeler ışığında eğitim programları değiştirilmekte ve geliştirilmektedir. Geleneksel anlamda eğitim, bireylerin davranışlarını değiştirme süreci iken günümüzde bilgi üreten ve ürettiği bilgiyi kullanabilen bireyler yetiştirme süreci olarak ifade edilebilir (Tay, 2007: 87).

Bir toplumun uzak ve yakın hedeflerine ulaşabilmesi için bireylerin gerekli eğitimi alması gerekir. Eğitimin ana noktasını ise eğitim programları oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler dersi programının amacı öğrencinin okul dışındaki gerçek yaşamında toplumla demokratik bir uyum içinde olmasını sağlayabilecek kazanımlara ulaşmasını sağlamaktır. Kazanım; öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir (MEB, 2005; Akt: Kiroğlu, 2006:61). Bu sebeple sosyal bilgiler programında yer alan etkinliklerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi ve öğrencilerin pratikte uygulayabilecekleri özellikler taşıması gerekmektedir. Eğitim ortamı da etkinliklerde öğrencinin kendini rahatça ifade edebileceği, yaratıcı ve eleştirel düşünebileceği şekilde hazırlanmalıdır. Sürekli gelişen ve değişen dünyada eğitim programlarının da bir değişim içinde olması kaçınılmazdır. Yenilenen sosyal bilgiler programında da bu doğrultuda değişikliklere gidilmiştir.

Program geliştirme, gerek okul içinde gerek okul dışında, milli eğitimin ve okul amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür. Bu tanıma göre öncelikle, aşağıdaki yapısal öğelerin yer aldığı yazılı materyallerin düzenlenmesi gerekmektedir.

- 1.Programın geliştirileceği kurumun amaç ve işlevi,
- 2.Programın genel amaçları,
- 3.Programın kimlere verileceği,
- 4.Programın ne zaman verileceği,
- 5.Öğretim mekanı,

- 6.Öğretim alanı,
- 7.Davranışsal amaçlar,
- 8.Giriş davranışlarının saptanması,
- 9.İçerik ve etkinlikler,
- 10.Öğretim elemanlarının seçiminde uygulanacak kriterler,
- 11.Süre, ayrıntılı zamanlama,
- 12.Uygulanacak yöntemler,
- 13.Kullanılacak öğretim amaçları, yayınlar vb.
- 14.Destek faaliyetler,
- 15.Sosyal faaliyetler,
- 16.Maliyet/yarar,
- 17.Değerlendirme,
- 18.Geliştirme programı (Varış, 1997: 17,18).

Eğitimde program geliştirmenin temelinde, sosyo-kültürel ve bilimsel/teknolojik dinamizmin, her geçen gün, daha nitelikli insan gücü gerektirmesi yatmaktadır (Varış, 1997: 16).

Eğitim programları belli bir zaman diliminde kullanıldıktan sonra işlerliğini kaybedebilir. Toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelir. Eğitim programlarının güncelliğini korumasının yolu da eğitim programının değerlendirilmesi yoluyla gerçekleşebilir. Programın etkililiği hakkında bilgi toplandıktan sonra programın devamlılığına, yapılacak değişiklik ve düzeltmelere ya da programın sonlandırılmasına karar verilir (Arslan ve Demirel, 2007:198).

Ülkemizdeki eğitim sisteminin Cumhuriyetten bu yana bir genel değerlendirilmesi yapıldığında çok değişik sayısal ve niteliksel sorunlara çeşitli biçimlerde çözümler arandığı anlaşılmaktadır. Ancak bu çabalar sorunları ortadan kaldırmaya yetmemiş daha da artırarak günümüze kadar getirmiştir (Küçükahmet, 1997: 23).

Yeni bakış açısına uygun olarak devam eden program geliştirme çalışmaları aşağıda verilen referans çerçevelerine oturtulmuştur. Yenilenen ilköğretim programları,

1. Ülkemizin tarihsel, kültürel, sosyal, ahlaki birikimini ve katılımını motivasyon kaynağı olarak görür ve Atatürk' ün kurduğu “Türkiye Cumhuriyeti” nin gelişerek devamlılığı ilkesini birinci referans noktası olarak ele alır.

2. Dünyada yaşanan tüm değişimleri ve gelişimleri ikinci referans noktası olarak alır. Son yıllarda uzak doğu, Kuzey Amerika ve Avrupa Birliği ülkelerinde peş peşe gerçekleştirilen program yenileme çalışmaları bu anlamda önem taşır. Bu çalışmaların çıkış noktası, sanayi toplumu için uygun olan eğitim modellerinin bilgi toplumunun rekabetçi yapısını kaldıramaması olarak değerlendirilir.

3. Türkiye Avrupa Birliğine üye olmayı hedefleyen, bunu bir devlet politikası olarak ele alan, bu konuda gerekli kanunları çıkararak ve adımları atan bir ülke olarak tüm çalışmalarını ve çabasını bu doğrultuda yönlendirmiştir. Bu nedenle üçüncü referans noktası olarak, Avrupa Birliği normlarını, hedeflerini ve eğitim anlayışını kabul eder.

4. Ülkemizin mevcut eğitim özelliklerinin belirlenmesini, başarı ve başarısızlıkların değerlendirilmesini ve ortaya çıkan sonuçları dördüncü referans noktası olarak kabul eder. PISA, TIMSS ve PIRLS gibi uluslararası başarı değerlendirme çalışmalarının ortaya koyduğu bulgular bu çerçevede ele alınır (MEB, 2005: 16).

Hızla değişen dünyada meydana gelen bireysel, toplumsal ve teknolojik gelişmeler ülkemiz eğitim sistemine ve sosyal bilgiler dersi öğretim programına birçok yenilik getirmiştir. Bu gelişmeler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretim programının basamaklarından biri olan planlamada sürekli değişiklikler meydana gelmektedir.

“Yeni Sosyal Bilgiler” hareketinin doğuş ve gelişiminde Bruner’ in buluş yoluyla öğrenme kuramının büyük katkısı olmuştur. Bu hareketin sonucunda, sosyal bilgiler öğretim programında tarih ve coğrafya bilgilerinin ağırlığı azaltılmış; buna karşılık, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyal psikolojiye ağırlık verilmiştir. Sosyal bilimlerdeki kavram ve yöntemlere dayalı disiplinlerarası bir yapı yeğlenmiştir (Schug ve Beery,1987; Akt: Erden, tarihsiz). Bu arada, sınıf içi uygulamalar konusundaki görüş ayrılıkları varlığını bugüne değin korumuştur (Barth, 1991; Akt: Öztürk ve Dilek, 2003: 72).

Bruner, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında, bilginin öğrenen tarafından yeniden yapılandırılması temel alındığından, öğrenmeyi aktif bir süreç olarak tanımlanmakta ve öğretimin öğrencinin aktif katılımı ile gerçekleşmesini önermektedir. Bu süreçte öğrenci, mevcut bilgilerinden ve yeni edindiği bilgilerden gerekli olanları seçer, dönüştürür ve kararlar vererek bilgiyi yeniden yapılandırır (Adıgüzel, 2009: 78).

Yenilenen sosyal bilgiler programı, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı önemsemektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2005: 41).

1.1.1 Sosyal Bilgilerin Diğer Disiplinler İçindeki Yeri

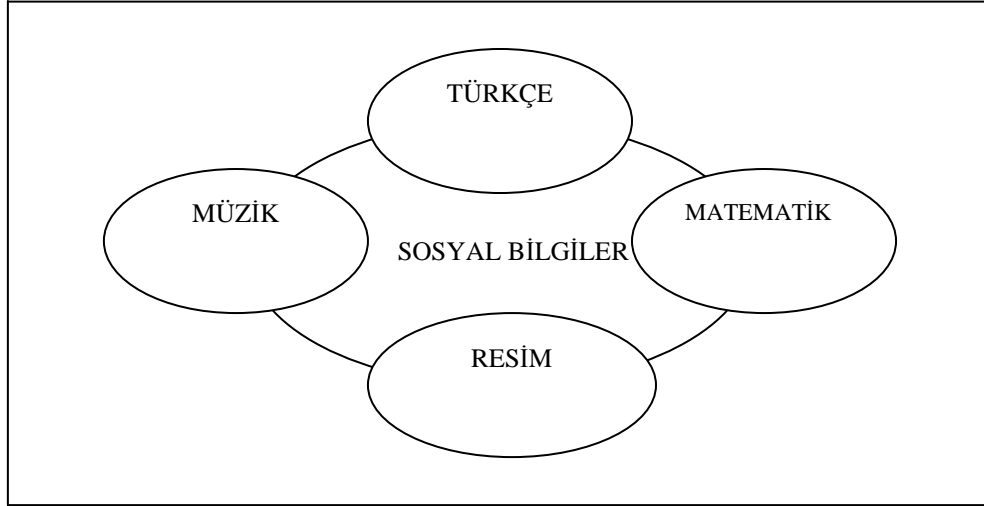
Bireyler, ilköğretim okullarında, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini bilen ve bunları belirleyebilen, kendi inanç ve değerlerini kullanarak kişisel ve sosyal sorunları problem çözme yöntemiyle çözebilen kişiler olarak yetiştirilmek istenmektedir (Doğan ve Sezer, 2009: 509).

4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarda okutulan hayat bilgisi dersinin devamı niteliğindedir. Hayat bilgisi dersinde, çocuğa – içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevreyi inceleyerek – daha küçük yaşlardan başlayarak, çevresi ve çevre sorunları hakkında doğru ve sağlam bilgiler ile çevreye uyumda iyi alışkanlık ve gerekli beceriler öğretmek amacı ön planda yer alır. Bu derste, konular, çocuğun çevresinden alındığı için daha anlamlıdır (Binbaşoğlu,2003: 36).

İlköğretimin birinci devresinde mihver dersler, öğrencilerin değişik konu alanları arasındaki ilişkiyi görmelerini ve konuları bir bütün olarak kavramalarını sağlamak amacıyla seçilmiştir. Öğretim etkinlikleri düzenlenirken temel ünite mihver dersten seçilir, diğer derslerde de bu üniteye kazandırılmak istenen hedeflere ulaşılmasına yardımcı olacak etkinliklere yer verilir (Erden, tarihsiz: 22,23).

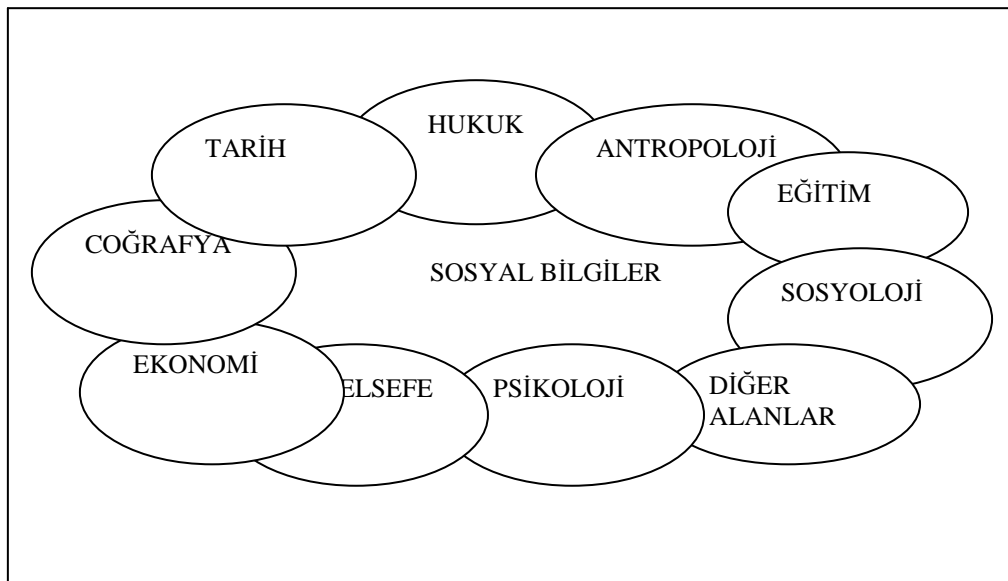
Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri ilköğretim I. kademesinde fen ve teknoloji dersi ile birlikte mihver ders özelliğindedir ve ilköğretim I. kademedede görev yapacak olan sınıf öğretmeni adaylarının bu derslerin amaçları, içerikleri, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarını çok iyi bilmeleri gerekmektedir (Tay, 2007: 94).

Programda yer alan diğer ifade ve beceri dersleri bu mihver dersler etrafında geliştirilir (Bkz. Şekil 1. 1) (Erden, tarihsiz: 22).

Şekil1.1: Sosyal bilgiler dersinin diğer derslerle ilişkisi(Erden, tarihsiz: 22)

1995 öğretim programında da mihver ders yaklaşımı değişmemekle birlikte, uygulamada ve ders kitaplarının yazılması sırasında bu özellik yeterince dikkate alınmamaktadır (Erden, tarihsiz: 23).

Şekil 2.2 : Sosyal bilgiler dersinin diğer disiplinlerle ilişkisi (Sönmez, 2005: 456).

Şekil 2.2 de de görüldüğü gibi sosyal bilgiler, disiplinler arası bir disiplin olarak ele alınabilir; çünkü toplumsal yaşamı düzenleyen tüm ilke ve genellemeler, bu alanın konusu olabilir. Burada ise tüm sosyal bilimlerin ortak olarak ileri sürdüğü ve benimsediği, toplumsal uzlaşmayı sağlayan temel önermeler söz konusudur. Her sosyal bilimin kendi özel ilke ve önermeleri sosyal bilgilerin kapsamına girmeyebilir (Sönmez, 2005: 456).

1.1.2 Ara Disiplin Kavramı ve Sosyal Bilgiler Programında Ara Disiplinler

Bir eğitim programı ülkenin uzak ve yakın hedefleri doğrultusunda bireyin istenen bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazanmasını, bunları yaşamlarının her alanında kullanabilmelerini amaçlar. Ara disiplinler derslerle yaşam arasında bağlantı kuran alanlardır (MEB, 2005; Akt: Yetkin ve Daşcan, 2006: 643). Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerin önemi büyüktür. Ara disiplinlerin sosyal bilgiler programı içinde etkili ve amacına uygun olarak kullanılması gerekmektedir.

Programda içerik, öğrenme alanları altında üniteler ve kavramlardan oluşmaktadır. Genel olarak tematik yaklaşım ve küresel bağlantılarla desteklenen yakından uzağa ilkesinin uygulandığı gözlenmektedir. Öğrenme alanları 4. ve 5.sınıf için aynı olup alanın içine giren üniteler değişmektedir (MEB, 2005b: 17,18).

2004 programının disiplinlerarası düzenlemede yeni olarak ele aldığı ara disiplinlerle ilişkilendirme anlayışı, hayat bilgisi dersinde ele alınan aynı ara disiplin alanları ile devam etmektedir. Önceki sosyal bilgiler programında içerik her sınıf için belirlenen üniteler altında konular olarak belirtilmiştir (MEB, 2005b: 18).

Konu alanı merkezli programlar kendi içinde konu alanı deseni, disiplin deseni ve geniş alanlar deseni olmak üzere üçe ayrılır. Geniş alanlar deseninde (disiplinler arası yaklaşım) benzer ilgi, beceri ve duyularları içeren disiplinler bir araya getirilir (Sönmez, 1997). Erden (tarihsiz) günümüzde uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programının geniş alanlar desenine uygun olarak hazırlandığı görüşündedir (Keskin, 2002: 14).

Ara disiplinler, program hazırlama sürecinde göz önünde bulundurulmuş ana disiplinlerle açık ve kapsayıcı biçimde örtüşen diğer disiplinler olarak tanımlanmıştır. Buna göre ara disiplinler, afet eğitimi, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci

geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü, spor kültürü ve olimpik eğitim olarak belirlenmiştir (MEB,2005b: 16,17).

Bu disiplinlerin neden ve nasıl ara disiplin olarak seçildikleri, öğretmen ve öğrenci rolleri açısından önemi ve yeri açık olarak anlaşılamamıştır. Programda ‘ara disiplinlere ait kazanımlar’, ‘hayat bilgisi programı kazanımları’ ile eşleştirilmiştir (MEB,2005b: 16,17).

Bu programda sivil toplum örgütlerinin de katılımlarıyla ara disiplinler belirlenmiştir. Bu ara disiplinler şunlardır;

1. Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam
2. Girişimcilik
3. İnsan Hakları ve Vatandaşlık
4. Özel eğitim
5. Rehberlik ve Psikolojik Danışma
6. Kariyer Bilinci Geliştirme
7. Sağlık Kültürü
8. Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim (Ece, 2007: 21).

Belirtilen ara disiplinler, belirlenen öğrenme alanları içerisindeki ders kazanımlarıyla ilişkilendirilmiştir. 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde, her temada kazanım ve etkinliklerle ilgili ek açıklamalarda ara disiplin alan kazanımlarıyla ilişkilendirme vurgulanmıştır.

Ara disiplinlerin sosyal bilgiler dersindeki yerini anlamak açısından 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları, üniteleri, süreleri ile programda yer alan beceriler, değerler ve kavramları öğrenmek yerinde olacaktır.

Sosyal bilgiler programının içeriği, sosyal hayatın tüm yönlerini kapsadığı varsayılan sekiz öğrenme alanına ayrılmıştır. Bu alanlar, birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görüldüğü yapılardır (MEB, 2005: 43).

Tablo 1. 4.Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI(%)	SÜRE/DERS SAATİ
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	6	11	12
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	6	14	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	8	14	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	7	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	6	11	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	5	11	12
Güç, Yönetim ve Toplum	İnsanlar ve Yönetim	4	14	15
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	4	11	12
	Toplam	46	100	108

(MEB,2005; Akt: Kıroğlu, 2006: 600).

Tablo.2 5. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI(%)	SÜRE/DERS SAATİ
Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	4	11	12
Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	14	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	8	14	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	11	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	5	11	12
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	5	14	15
Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	6	11	12
	Toplam	47	100	108

(MEB,2005; Akt: Kıroğlu, 2006: 600).

İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi dokuz öğrenme alanından oluşmaktadır. Bunlardan ‘Zaman, Süreklilik ve Değişim’ bir ünite olarak düzenlenmiş olup her ünite ile kazanım ve işlenişte yeri geldikçe ilişkilendirilmiştir. Diğer sekiz öğrenme alanının her biri bir ünite olarak düzenlenmiştir. Her ünite programdaki ağırlık ve yoğunluğu dikkate alınarak 4 ile 8 arasında değişen sayıda kazanımla işlenmiştir (Gülcan ve Diğerleri,2010:

8). Bu öğrenme alanları içinde belirlenen kazanımları en etkili bir biçimde öğrenciye kazandırmak gerekmektedir.

Beceri “ öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan, bir iş yapabilmek veya konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlık” olarak tanımlanmaktadır (Ata, 2006: 76; Akt: Ece, 2007: 22). Sosyal bilgiler programı, öğrencilere gerçek yaşamda kullanacakları becerileri kazandırmayı hedeflemektedir. Bu beceriler;

- * eleştirel düşünme,
- * yaratıcı düşünme,
- * iletişim ve empati,
- * gözlem- araştırma,
- * problem çözme,
- * karar verme,
- * bilgi teknolojilerini kullanma,
- * girişimcilik,
- * Türkçe’ yi doğru, güzel ve etkili kullanma,
- * mekânı, zaman ve kronolojiyi algılama,
- * değişim ve sürekliliği algılama
- * sosyal katılım becerileridir (MEB, 2005: 42)

Sosyal bilgiler programında geliştirilmek istenen beceriler, hayat bilgisi programının devamı niteliğinde 14 beceriyi içermektedir. Bu beceriler altında yer alan alt beceriler de verilmiştir. Ayrıca her sınıf için öğrenme alanlarına göre “doğrudan verilecek beceri” başlığı altında belli beceriler seçilmiştir. Doğrudan verilecek becerilere, ayrıntılı örnekler ve açıklamalar verilmiştir. Programda geliştirilecek değerler de yine daha önceki sınıfların devamı niteliğinde 18 başlık altında verilmiştir. Hayat bilgisi programının devamı olarak yine dersin kazanımlarının yanı sıra 4. ve 5. sınıf için ara disiplin kazanımları ayrıntılı olarak verilmiştir (MEB, 2005b: 23).

Yeni sosyal bilgiler programının öğelerinden biri de değerlerdir. Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır (Ece, 2007: 23)

Yeni programda üzerinde durulan bir diğer konu kavramlar ve kavramların öğrencilere kazandırılmasıdır. Çünkü programın bireyin kendisinden yola çıkarak yaşadığı topluma ve dünyaya kabul edilebilir bir anlam yükleyebilmesinin yollarını belirlemeye çalıştığı belirtilmiştir. Programda Doğanay'ın (2004b: 228-235) görüşlerinden hareketle, “olgu, kavram, genelleme ve kuram” ilişkisi açıklanmıştır. Öğrenciye kavramları kazandırırken özellikle kavram ağlarından ve kavram haritalarından faydalanmanın önemi vurgulanmıştır (Kan,2006: 42).

Ara disiplinler ile sosyal bilgiler programında yer alan öğrenme alanları, beceriler, değerler ve kavramlar arasında bağ kurulmalıdır. Ders işleyişi sırasında dersin kazanımlarına göre özel olarak tek bir ara disiplinin mi ele alınacağı, birden fazla ara disiplinle ilişkilendirme gerekiyorsa bunların nasıl yapılacağı, diğer alanlarla nasıl bağ kurulacağı önceden planlanmalıdır.

4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında ders kazanımlarının yanında çeşitli ara disiplinlere verilmiş ve bu ara disiplinler ile derslerde ilişkilendirme yoluyla ulaşılması hedeflenmiştir. Programda ders kazanımları ile hangi ara disiplinin eşleştiği tablo halinde verilmiştir (Ekinci, 2007: 40) (Bkz. EK4, EK5).

2004 Sosyal Bilgiler Programı'nda diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirmenin nerede ve nasıl yapılacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu şekilde bütün programlarda eş zamanlılık takip edilerek öğretimde eş güdümün sağlanabilmesi hedeflenmiştir (Önal ve Kaya, tarihsiz: 28).

Öğrenme sürecinde öğrenciler, etkinliklerle aktif kılınarak hedeflenen becerilere ulaşırken diğer dersler ve ara disiplinlerle de (Afet ve Güvenli Yaşam, Girişimcilik, Kariyer, Rehberlik, İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Sağlık Kültürü, Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim) etkileşim içinde olacaklardır (MEB, 2005: 38).

Sosyal bilgiler programında ara disiplinlerle ilişkilendirme sembolü ile ifade edilmiştir. Programda kullanılan tüm semboller ve anlamları Tablo.3 te belirtilmiştir.

Tablo 3. Programda Kullanılan Semboller

 Sınıf-okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (yaratıcı drama, grup çalışması, zaman şeridi oluşturma, çalışma kağıdı doldurma, görsel materyal okuma, mektup yazma, film izleme, sanal alan gezisi vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (sözlü tarih, grup çalışması, aile soyağacı oluşturma, günlük tutma, grafik oluşturma, proje çalışmaları vb.) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 İnceleme gezisi	Bu sembol, ilgili etkinliklerin okul dışında inceleme ve araştırma gezileriyle yapılabileceğini gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili üniteye doğrudan verilecek beceri ve değer ifadelerini, işlenecek konuların sınırlarını, kullanılmasi önerilen araç-gereç ve dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ders içi ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek diğer sosyal bilgiler ünitelerinin adını, ilgili kazanımlarını ve konularını gösterir.
 Diğer derslerle ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle işbirliği yapılabilecek diğer derslerin adını gösterir.
 Ölçme ve Değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde yapılabilecek değerlendirme etkinliklerini göstermektedir. Burada yazılan değerlendirme etkinliği bir öneridir. Siz kılavuzda yer alan etkinliklerden öğrencilerin performansını en iyi ölçebileceğinizi düşündüğünüz başka yöntemleri de seçebilirsiniz.
 Ara disiplinlerle ilişkilendirme	Bu sembol, Kariyer Eğitimi, Özel Eğitimi, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi, Girişimcilik Eğitimi, Sağlık Kültürü Eğitimi ve Afet Eğitimi ile ilişkili kazanımları gösterir.

(MEB,2005)

2005 programında belirtilen ‘ara disiplin yaklaşımı’ kavramının İngilizce karşılığı ‘cross curriculum approach’tır. Ancak ‘cross curriculum approach’ın anlam olarak karşılığına bakıldığında bunun ‘çapraz program yaklaşımı’ olduğu anlaşılmaktadır. Ara disiplin yaklaşımında (insan hakları ve vatandaşlık, girişimcilik, kariyer bilinci geliştirme vb.) çeşitli disiplinlerden bahsedilmektedir. Yabancı kaynaklar incelendiğinde ise bu yaklaşıma ilişkin herhangi bir disiplinden bahsedilmediği, 2005 programında ara disiplin olarak belirtilen alanların ‘çapraz program temaları (cross curricular themes)’ olarak ifade edildiği görülmektedir (Taş, 2010: 11).

Gözütok ise yeni programda ara disiplinlerin yerini şöyle belirtmiştir: 2005–2009 Öğretim Programında hangi araştırma sonucuna göre seçildiği belirtilmeyen sekiz ara disipline yer verilmiştir. 2005’e kadar uygulanan öğretim programlarında ara disiplin yer almamıştır. Öğretmenler ara disiplin kavramına yabancıdır ve program kılavuzunda her

biri o konuda eğitilmiş olmayı gerektiren ara disiplinlerin nasıl uygulanacağı, nasıl değerlendirileceği konularında öğretmenlere yeterli bilgi verilmemiştir (Gözütok ve Alkın, 2008: 852; Akt: Gözütok, 2010: 625).

Programda adına ara disiplin denen öğrenme alanları bireyler ve toplumlar için yaşamın ve kültürün önemli boyutlarıdır. Bu nedenle ara disiplin alanları, küreselleşmenin getirdiği eğilimler, bireyin-okulun-toplumun-ülkenin gereksinimleri ve sorunları göz önünde bulundurularak belirlenir. Belirlenen ara disiplin alanları bütün öğrenme alanlarına (yatay bütünleşme-horizontal integration) ve bütün öğretim yıllarına (dikey bütünleşme-vertical integration) uyarlanır. Bu sayede önemli öğrenme alanları arasında bağlantı kurulmuş olur. Öğrenme alanları ile bağlantılı olan ara disiplin alanları aynı zamanda birbirleriyle de ilişkilidir ve karşılıklı olarak bilgi alış-verişinde bulunur (MELS, 2008a; Akt: Gözütok ve Alkın, 2008; Akt: Taş, 2010: 13).

Yenilenen 4. sınıf sosyal bilgiler programında özel eğitim, girişimcilik, kariyer bilinci geliştirme, rehberlik ve psikolojik danışma, afetten korunma ve güvenli yaşam, insan hakları ve vatandaşlık, sağlık kültürü olmak üzere 7 tane ara disiplin belirlenmiştir. Spor kültürü ve olimpiik eğitim ara disiplinine yer verilmemiştir. Oysaki spor kültürü ve olimpiik eğitim ara disiplini 4. ve 5. sınıf yaş grubu gelişimi açısından oldukça önem taşıyan bir ara disiplindir.

5.sınıf sosyal bilgiler programında yer alan ara disiplinler ise şunlardır: İnsan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, rehberlik ve psikolojik danışma, afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik. 5.sınıf sosyal bilgiler programında özel eğitim, sağlık kültürü, spor kültürü ve olimpiik eğitim ara disiplinlerine yer verilmemiştir. Bu ara disiplinlerin 5. sınıf sosyal bilgiler programında niçin yer almadığı belirtilmemiştir.

Belirlenen bu 8 ara disiplinin tanımlarını yapacak olursak bu kavramların öğrenciler açısından ne ifade ettiğini ve önemini anlayabiliriz.

1. Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam: Afetle mücadelede en önemli araç eğitimidir. Toplumda afet bilincinin geliştirilmesi için eğitime önem verilmelidir. Halka ulaşmak için yerel yönetimler diğer yürütme organlarından daha etkin bir işleve sahiptir. Afet öncesi ve sonrası dönemde yapılacak çalışmalar için kaynak sağlanmalı, yapılaşma ve üretimde afet

faktörünün planlama ve maliyete mutlaka dahil edilmesi gerekmektedir. Afet bilincinin oluşturulması için verilecek eğitimin sistemli ve kapsamlı olarak değerlendirilmesi gerekliliği mevcuttur. Tüm bireylere aynı eğitimin uygulanması sırasında bir takım problemlerle karşılaşılabilir. Bu problemler her öğrenme grubunun farklı öğrenme şekillerinin bulunmasından kaynaklanır (Coşkun, 2011: 3-4). Ülkemizde meydana gelebilecek olası bir doğal afete karşı önceden önlemlerin alınması, doğal afetler sırasında ve sonrasında nelerin yapılacağına bilinmesi can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından büyük önem taşır. Afetten korunma ve güvenli yaşam eğitiminin bu yaş gurubuna kazandırılması amacıyla 4. ve 5. sınıf ilköğretim sosyal bilgiler dersi programlarına bu ara disiplin kazanımları yerleştirilmiştir.

2. Girişimcilik: Girişimcilik literatürde tam tanımlaması yapılamayan, anlaşılması zor bir kavramdır. Geleneksel açıdan girişimcilik, bir vizyonu başarılı bir işletme girişimine dönüştüren garip bir bireysel çaba olarak tanımlanır. Burada girişimciler risk alabilen, sermaye sağlayabilen, ileriye görebilen, kendi işletmelerinin patronları, yönetim bilgi ve becerilerine sahip, kaynakların etkin bir şekilde dağıtımını sağlayabilen kişilerdir. Kavramsal açıdan ise girişimcilik yeni bir işletmenin kurulması ve işletilmesi olarak tanımlanmaktadır (Aykan,2002 :4). Girişimcilik özelliklerine sahip toplumda etkin, üretken, yenilikçi, risk alabilen ve işinde kendini geliştirebilen bireylerin yetiştirilmesi önem taşımaktadır. Bu sebeple ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programlarına girişimcilik adı altında belirlenen ara disiplin kazanımları konulmuştur.

3. İnsan Hakları ve Vatandaşlık: Kepenekçi (2010: 10)'ye göre insan hakları eğitimi, genel anlamda herkeste, örgün eğitim kapsamında düşünüldüğünde ise öğrencilerde insan haklarına saygı ile bu hakları koruma ve yararlanma bilincini geliştirmek amacıyla uygun içerik, materyal ve yöntemlerle verilen eğitime karşılık gelir (Aras, 2000: 21). Türk (1998: 162)'e göre, her anayasa hükmünün, her yasa hükmünün uygulanması, nihayetinde insanlarca yerine getirilebilecek bir görevdir. Bu nedenle, bütün anayasa hükümlerinin, insan hakları ile ilgili uluslar arası beyannamelerin ve antlaşmaların insanlara tanıdığı hakların tam olarak gerçekleştirilebilmesi ve uygulanabilmesi, insanların davranış biçimlerine ve eylemlerine bağlıdır. O bakımdan, insanların, insan haklarına saygıyı özümsemiş, yalnızca kendi haklarını savunan değil, aynı zamanda başkalarının haklarının kullanılmasına da olanak veren, ona yardımcı olan davranış biçimleri içerisinde olmaları gerekir. Bu da ancak eğitimle gerçekleştirilebilir (Aras, 2000: 17).

Sosyal Bilgiler dersi, çocukların sosyal ve toplumsal yaşamı algılaması, yorumlaması ve katılması açısından önem taşımaktadır. Bu ders, çocukların sosyalleşme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı, toplumların birbirine bağımlılığının giderek arttığı günümüzde, çocukların etkili ve sorumlu vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamaktır (NCSS, 1994; Akt: Ersoy ve Kaya, 2008: 286). Öğrencilerin kendi haklarını bilmesi ve demokratik bir sınıf ortamı içerisinde başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı duyması açısından ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programlarındaki insan hakları ve vatandaşlık ara disiplini kazanımlarının öğrencilere kazandırılması önem taşımaktadır.

4. Özel Eğitim: Özel eğitim, 30 Mayıs 1997 tarihli Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de şu şekilde tanımlanmıştır: “Özel eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim”dir (KHK/573 1997; Akt: Ersoy ve Avcı, 2001:8). Öğrencilerin bireysel özellikleri şüphesiz birbirinden farklıdır. Öğrencilerin kendi yetenek, ilgi ve kabiliyetlerini fark etmesi ve kabullenmesi olduğu kadar her bireyin farklı olduğunu bilmesi açısından ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi programında özel eğitim adı altında ara disiplin kazanımları belirlenmiştir. 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer almamıştır.

5. Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Rehberlik, bireyin yeterlilikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinimlerini doyumunda, benliğine uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için gerekli problem çözme, karar verme, bilgi ve becerisini kazanmasında; benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal “gerçeği” içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürdürmesinde, bireye profesyonel kimselerce yapılan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir (Özoğlu, 1997: 50, 51; Akt: Kepçeoğlu, 2004: 10). Psikolojik danışma ise rehberlik hizmetlerinin özünü ve merkezini oluşturmaktadır (Kepçeoğlu, 2004: 5). Psikolojik danışma, danışmanla danışan arasında kurulan özel bir etkileşim yöntemidir. Bireysel ya da grupla yapılabilir (Altuntaş, 2008:6; Akt: Seçkin, 2010:10). Bireyin kendini tanıması, kendi tercihlerine göre kararlar alıp seçimler yapabilmesi, ruh ve duygu bakımından sağlık ve dengeli olabilmesi gibi özelliklerin öğrencilere kazandırılması açısından rehberlik

ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımları hem 4. sınıf hem de 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer almaktadır.

6. Kariyer Bilinci Geliştirme: Organizasyonlar tarafından iş görenlerin mevcut işi yapmak için gerekli olan duygusal, fiziksel ve zihinsel yeteneklerini uzun dönemli ve çok yönlü olarak geliştirme maksadıyla uygulanan faaliyetler kariyer geliştirme olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve diğ.,2003; Akt: Kırç1,2007: 28). . Ayrıca kariyer geliştirme bir kişinin kendi kariyerini planlaması ve kariyer planlarını eğitim, öğretim, iş arama ve iş deneyimleri vasıtasıyla yerine getirmesi ve yürütmesi süreci olarak da tanımlanabilir. Başka bir tanıma göre ise kariyer geliştirme, kariyer seçimine, bu seçimin sağlıklı olmasına ve personelin yeterlilik ve kendine saygı gereksinimlerinin tatminine katkı sağlayan bilinçli faaliyetlerdir (Soysal ve diğ., 2003; Akt: Kırç1, 2007: 28). Öğrencilerin hayatında kendilerine liderlik yapan kişilerin özelliklerini yakından tanımaları, kendi özelliklerini fark ederek liderlik becerilerini kazanmaları, çevresinde çalışan kişilerin meslek ve görevlerinin farkında olmaları ve ileride kendilerini mutlu kılacak ideal mesleği seçebilmede fikir sahibi olmaları gibi özellikleri taşıması sebebiyle kariyer bilinci ara disiplin kazanımlarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer aldığı düşünülmektedir.

7. Sağlık Kültürü: Her ülke sağlıklı bir nesle sahip olmayı amaçlar. Sağlıklı bir toplumda sosyal ve ekonomik kalkınma elbette çok daha hızlı olacaktır (Öztürk ve Bıkmaz, 2007:219; Akt: Seçkin,2010: 9). Bireyin sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde, sağlıkla ilgili çevresindeki mesleklerin görev ve sorumluluklarını öğrenmesinde ve bireysel farklılıklara karşı olumlu bir tutum geliştirmesinde sağlık kültürü ara disiplin kazanımları önem taşır. Sağlık kültürü ara disiplini ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders programında yer almasına karşın 5. sınıf sosyal bilgiler ders programında bu kazanıma yer verilmemiştir.

8. Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim: Mueller (2004)'de Coubertin' in felsefik mirasından yola çıkarak olimpik eğitimin özelliklerini şöyle açıklamıştır: Tüm insanlığın uyum içerisinde yaşaması düşüncesi, sportif performans kadar bilimsel ve artistik performansında eşit olarak yer aldığı mükemmel insanı yaratma çabası, fair play ve fırsat eşitliği gibi etik prensiplerle gönüllü olarak bağlanmış spor aktiviteleri, bunun yanı sıra bugün uluslar arası sporda nerdeyse tamamen kaybolmuş olan amatörlük ruhunu

kazandırma, devletler arasında barış ve iyi niyeti saygı ve bireysel ilişkiler arasındaki toleransla yansıtmak ve sporun içinde ve spor yoluyla hareketlerin özgür bırakılmasının sağlanmasıdır. Olimpik eğitim'in yaygınlaştırılması için hazırlanan olimpik eğitim programlarında, son on yılda eğitimciler ve spor çevreleri, sporun eğitimsel değerinin ve şiddetli ticarileşme, doping, sportif değerlerin yozlaşması gibi sorunlardaki yardım misyonunun olması gerekliliğinin bilincine varmaya başlamışlardır (Güzel,2007: 22). Bireyin spor, sporun önemi ve sağlığa faydalarını özümsemesi, okullarda spor etkinliklerine verilen önemin daha da değer kazanarak ülkemizdeki ve yurtdışındaki sportif başarıların artırılmasında spor kültürü ve olimpik eğitim ara disiplininin yeri büyüktür. Ancak spor kültürü ve olimpik eğitim kazanımı belirlenen ara disiplinler arasında gösterilmesine karşın ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer almamıştır.

Ara disiplinler komisyonu üyelerin çoğu, öğretim programları hazırlanırken ara disiplinlerin belirlenmesinde ülkenin ulusal hedeflerinin ve dünyada konumlanmak istediği yerin dikkate alınması ve öğrencilere yaşam becerileri kazandıracak nitelikte olmalarına dikkat edildiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı ara disiplinler komisyonu üyelerinin ifadelerinden, afet eğitimi ve güvenli yaşam, spor kültürü ve olimpik eğitim ve özel eğitim gibi ara disiplinlerin seçilmesinde çeşitli sivil toplum örgütlerinin de etkisi olduğu anlaşılmaktadır (Taş, 2010: 78).

Ara disiplin yaklaşımının programlarda ve kitaplarda yeterince açıklanmamasının bir sonucu olarak bazı öğretmenler ara disiplinlerin dersin konularının yetiştirilmesine engel olduğunu bile söylemişlerdir. Öğretmenler derslerle ilişkilendirmekte en çok zorlandıkları ara disiplinin “İnsan Hakları ve Vatandaşlık” ara disiplini olduğunu vurgulamışlardır (Gözütok, 2010: 625) .

Ara disiplinlerle ilişkilendirme yenilenen sosyal bilgiler programının getirdiği en önemli yeniliklerden biri olarak gösterilmesine karşın bu ilişkilendirme ile ilgili programda yeterli bilgi, açıklama ve yönerge yoktur. Yalnızca sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplin kazanımları ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirilme de programda yeterince sağlanamamaktadır. Bu sebeple programın uygulayıcısı olan öğretmenler tarafından ara disiplinlerle ilgili ayrıntılı özelliklerin dersin kazanımlarına birebir uyumunun sağlanıp aralarındaki bağın kurulması güçtür. Sosyal bilgiler dersi programında ve öğretmen kılavuz

kitaplarında yukarıda da belirtildiği gibi sadece ara disiplin isimleri verilmiş bunların tek tek ne ifade ettiği, amacı, önemi, niçin ve neye göre ara disiplin olarak belirlendiği, öğrencilerin yaşamlarındaki yeri açıklanmamıştır.

Öğrenme alanları ve ara disiplinler arasında kurulan bağın etkili olabilmesi için ara disiplinlerin program içerisinde yapılandırılması gerekir. Bu yapılandırma için;

- Genel öğrenme alanları ve konularının bulunduğu dersler arasında bağlantı kurulması,
- Özel bir ara disiplini merkeze alan tematik günlerin, etkinlik haftalarının ve önemli olayların kullanılması,
- Okul içerisinde sürekli olarak bağış kampanyaları, şiir günleri ve tiyatro oyunları gibi çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi,
- Okul dışında fabrika ve müze gibi yerlere eğitsel ziyaretler düzenlenmesi,
- Okul dışından çağırılan uzmanlar ile görüşmeler yapılması gibi çeşitli yollara başvurulmalıdır (SCC, 2007; QCA, 2008a; Akt: Taş, 2010:13,14).

Ara disiplinler öğrencinin toplum içinde yaşaması için gereken bilgi, beceri ve değerleri kazanmalarını sağlar. Kazanımların yaşamla ilişkilendirilmesi ara disiplinler sayesinde gerçekleşir. Bu yapılandırılmanın en iyi şekilde sağlanabilmesinde ve ara disiplinlerin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla ilişkilendirilmesinde en büyük görev sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Okul yönetimi ve veliler de öğrencinin ara disiplinler sayesinde edindiği bilgi ve becerilerin günlük hayata uyarlayabilmesinin sağlanması noktasında sürekli işbirliği içinde olmalıdır.

Ara disiplin kazanımlarını kazanmış bir öğrenci bir soruna birden fazla çözüm yolu bulabilir, bir konuyu tek bir boyutta değil çok yönlü olarak derinlemesine araştırabilir, edindiği bilgiyi gerçek yaşamında rahatlıkla kullanabilir, birey olarak farklı ve önemli olduğunu bilir, çevresindeki insanlara ve olaylara karşı duyarlıdır, karşılaştığı problemlere çözüm yolu arar, gözlem yaparak parçaları birleştirir ve sonuca ulaşır, toplumda etkin, üretken bir birey haline gelir, öğrenme sürecinde yaparak yaşayarak öğrenir, tüm etkinliklerde aktif olarak yer alır ve sürekli kendini geliştirme çabası içindedir.

Öğrencilerin, genel olarak sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu bir tutuma sahip olmaları beklenir. Derse yönelik olumlu tutum, öğrencinin dersi severek öğrenmesine yardımcı olur. Öğrencinin merkeze alındığı ve aktif katılımını sağlayabilen, düşüncelerine değer verilen ve bilginin yaşamla bütünleştirilerek anlamlı hâle getirildiği bir öğrenme ve öğretme ortamı sağlamak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlayabilir (Kan, 2006: 538-539).

Sınıf öğretmenlerin gerek ders içi etkinliklerle gerek değişik yöntemlerle belirlenmiş olan ara disiplin kazanımlarının öğrenciler tarafından kazanılmasını sağlaması gereklidir. Öğrenme-öğretme sürecinde bu kadar önemli bir yere sahip olan ara disiplin kavramı eğitim sistemine yeni giren bir kavram olduğu için sınıf öğretmenleri bu kavramla ilgili yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip değildir. 2005 yılında uygulamaya konulan sosyal bilgiler programında da ara disiplinlerle ilgili yeterli bilgi, açıklama ve yönergelere yer verilmemiştir. Bu yüzden ara disiplinlerin öğrencilere kazandırılmasında sıkıntılar ortaya çıkmaktadır.

1.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ara disiplinler konusu ve araştırma konusuna benzer nitelikte Türkiye’de gerçekleştirilmiş çalışmalar ve bulguları açıklanmıştır. Türkiye’de Taş (2010), Seçkin (2010), Ermiş (2008) ve Erdoğan (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar, araştırma konusuyla yakından ilgilidir. Yurtdışında ise ara disiplinler konusu ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Taş (2010) tarafından gerçekleştirilen “2005 İlköğretim Programının Hazırlanmasında Görev Alan Ara Disiplinler Komisyonu Üyelerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Ara Disiplin Yaklaşımı Konusundaki Bilgi Durumunun ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı araştırmada 2005 ilköğretim programının hazırlanmasında görev alan ara disiplinler komisyonu üyelerinin ve sınıf öğretmenlerinin ara disiplin yaklaşımına ilişkin görüşlerinin ve ara disiplin yaklaşımını bilme durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın evrenini yeni ilköğretim programının 2004/2005 eğitim öğretim yılında uygulandığı 9 il ve bu illerde bulunan 120 pilot okulda çalışan ilköğretim 1. - 5. sınıf öğretmenleri ve Ankara ili Çankaya, Keçiören, Yenimahalle ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri

oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda Öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve ders kitabının ara disiplinler açısından yetersiz olduğu, ara disiplinlerin program içerisinde yapılandırılmasında ve öğretim sürecinde uygulanmasında çeşitli sorunlarla karşılaşıldığı, ara disiplin kazanımlarının öğrencilere yansıtılmasında öğretmenlere uygulanacak hizmet içi eğitimlerin etkili olacağı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretim programları hazırlanırken ara disiplinlerin belirlenmesinde ülkenin ulusal hedeflerinin ve dünyada konumlanmak istediği yerin dikkate alınması ve öğrencilere yaşam becerileri kazandıracak nitelikte olmalarına dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Seçkin (2010) tarafından gerçekleştirilen “Fen ve Teknoloji Öğretim Programı Ara Disiplin Kazanımlarına Ulaşılma Düzeyi ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar” adlı araştırmada fen ve teknoloji öğretim programı ara disiplin kazanımlarına ulaşılma düzeyi ve uygulamada yaşanan sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırmada nicel verilerden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçları öğrenciler açısından incelendiğinde; fen ve teknoloji dersi öğretim programında yer alan ara disiplin kazanımlarına ilişkin başarı puanlarının özel okullarda daha yüksek olduğu görülmüştür. Fen ve teknoloji öğretmenlerinin yarıdan fazlası, ara disiplinleri gerçekleştirmeye yönelik olarak ek süreye ihtiyaç duyduklarını, ara disiplin öğretiminin ayrıca bir ön hazırlık gerektirdiğini, ara disiplinlerin öğretimine ilişkin yöntem bilgilerinin yetersiz olduğunu, programda ara disiplin öğretimine ilişkin etkinliklerin belirtilmediğini, ara disiplin öğretiminin uzmanlık gerektirdiğini, ara disiplinlerin üniversitede ders olarak verilmemesini ara disiplin öğretiminde karşılaşılan sorunlar olarak belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler ara disiplinler hakkında bilgilendirilmek istediklerini belirtmişlerdir.

Ermiş (2008) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Dersindeki Ara Disiplinlerin Sınıf İçi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmada Bolu ilindeki sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki ara disiplinlerin sınıf içi uygulamalarıyla ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Veriler 2006-2007 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Bolu ili merkezinde bulunan 10 ilköğretim okulunda, dördüncü ve besinci sınıfta görev yapan 20 öğretmenden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonunda; ara disiplinler ile ilgili verilmiş olan açıklamaların, öğretmenler tarafından yetersiz bulunduğu, öğretmenlerin programda belirtilen ara disiplin dallarına yönelik çalışmaların yanında ek çalışma yapmadıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca ara

disiplinlerin amacına ulaşmadığı düşünülmektedir. Bunun nedeninin ise ara disiplinlerin hepsinin uygulanabilirliğinin olmaması olduğu söylenmektedir. Bu nedenle görüşme yapılan öğretmenler mevcut ara disiplinlerin dışında programa başka bir ara disiplinin yerleştirilmesini istememektedirler. Ara disiplinlerin amacına ulaşabilmesi için sosyal bilgiler ders sayısının artırılması ya da ara disiplin kazanım sayılarının azaltılması gerektiği belirtilmiştir.

Erdoğan (2007) tarafından gerçekleştirilen “Yeni Hayat Bilgisi Programında Ara Disiplinlerin İçerikle Örtüşme Düzeyinin Belirlenmesi” adlı araştırma yenilenen İlköğretim Hayat Bilgisi programında yer alan ara disiplinlerin Hayat Bilgisi ders kitabı içeriğiyle örtüşme düzeyine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veri toplama aracının uygulandığı öğretmenler araştırma gereği ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenleri olmuştur. Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, mezun olunan okul türü, sınıf mevcudu ve okuttuğu sınıf seviyesi açısından görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonunda; programda ara disiplinler, kazanım ve temalarla uyum içerisindedir fakat; öğretmenler ders kitabı içeriğini ara disiplinlere uygun görmemektedir. Ara disiplinlerin temalar ve kazanımlarla bağlantısını öğrencilere yansıtacak eğitim materyali ders kitaplarıdır. Elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuca göre; ders kitabı içeriği öğretmen görüşlerine göre ara disiplinlere uygun değildir.

Uçar (2009) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerle İlgili Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırma, ilköğretim sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmenlerin görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma ilköğretim öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanım düzeyine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda bulgular incelendiğinde cinsiyet ve branş değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Mevcut programda değerlerle ilgili kazanımların yeterli olup olmadığı sorusuna ise öğretmenlerin kazanımları yetersiz gördükleri cevabını vermişlerdir ve öğretmenler değerlerle ilgili kazanımlara programda daha çok yer verilmesi istemektedirler. Öğretmenlerin programda değerlerle ilgili kazanımların olması istenen duruma yönelik görüşleri mesleki kıdemlerine bağlı olarak farklılık göstermiştir.

Gürkan (2009) tarafından gerçekleştirilen “ Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar: İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Ele Alış Biçimlerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmanın amacı 2007-2008 öğretim yılında ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alış biçimlerini değerlendirmek olarak belirlenmiştir. Araştırma evrenini Adana ili merkez ilçelerindeki (Seyhan, Yüreğir, Çukurova ve Sarıçam) resmi ilköğretim okullarında görevli ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele aldıkları söylenebilir. Daha etkili bir sosyal bilgiler dersi için öğretmenler ailelere rehberlik edilmesi, sosyal bilgiler programının yükünün azaltılması, sınıf mevcutlarının azaltılması gibi öneriler getirmişlerdir.

Yazıcı ve Çaycı (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı “İlköğretim Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dallarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Sosyal bilgiler Programlarında (4.-7. sınıf) Yer alan Atatürkçülük Konularının Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” olarak belirlenmiştir. Araştırma sürecinin veri toplama araçları, öğretmen adayı kişisel bilgi formu ve sosyal bilgiler programında yer alan Atatürkçülük konuları ölçeğidir. Araştırma sonucunda, gerek Sosyal Bilgiler gerekse Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan Atatürkçülük konularının öğretimine yönelik farklı bir eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, öğretmen adaylarının Atatürkçülük konularıyla ilgili düşünceleri, ne anabilim dalı ne de sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmamaktadır.

Şimşek ve Diğerleri (2009) tarafından gerçekleştirilen “Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Müfettiş Tutumları” adlı çalışma ile yeni sosyal bilgiler programının belirlenen hedeflere ulaşmadaki etkililiğini ve uygulanabilirliğini müfettiş görüşleri doğrultusunda belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini, ülkemizin tamamını genellemesi için farklı illerde görev yapan 87 ilköğretim müfettişi oluşturmaktadır. Araştırma ile ortaya konan sonuçlara bakıldığında, ilköğretim müfettişlerinin yeni programın etkililiği ve uygulanabilirliğini hakkında olumlu tutum taşıdıkları anlaşılmış, müfettişlerin programa yönelik tutumlarının cinsiyete, mezun oldukları programa ve mesleki kıdemlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Yazıcı (2009) tarafından gerçekleştirilen “Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Karşılaştırılması” adlı araştırmanı temel amacı sosyal bilgiler öğretim programlarına evrensel boyutta bakabilmenin sınırlarını genişletmektir. Ülkemizde sosyal bilgiler öğretim programı incelendiği zaman sarmal bir yapıda oluşturulduğu görülmektedir. Bu durum sosyal bilgilerin sadece kendi sınıf seviyesinde değil, hem diğer sınıf seviyelerinde okutulan sosyal bilgiler dersleri ile hem de Türkçe, Matematik gibi pek çok dersle ilişkili bir biçimde işlenmesini gündeme getirmektedir. Ancak ilişkinin boyutları ve süreç hakkında Yeni Zelanda’da olduğu gibi bir çatı öğretim programının olmaması çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Şu sonuçlara ulaşılmıştır: Yapı olarak her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları, öğrenme alanları kullanılarak oluşturulmuştur. Ancak Yeni Zelanda’da sosyal bilgiler öğretim programı, sosyal bilgiler süreçleri, Türkiye’de ise kavram, beceri ve değer boyutları üzerinden yapılandırılmıştır. Her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programlarının incelenmesi sonucunda, kavram ve değer boyutları ile değerlendirme sürecinin ülkemizde yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programında, beceri boyutunun ise Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programının daha kapsamlı ve işlevsel bir biçimde oluşturulduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan araç-gereçlerin benzer oldukları gözlenmektedir.

Hersan (2008) tarafından gerçekleştirilen “2004 Yılı İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programına İlişkin Veli Görüşleri” adlı araştırma yapılandırmacı eğitim anlayışıyla düzenlenen 2004 İlköğretim Programı hakkında özellikle Sosyal Bilgiler öğretim programıyla ilgili olarak (5. sınıflarla sınırlandırılarak) veli görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma grubu 2006 – 2007 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Sarıyer ilçesindeki okullara devam eden 5. sınıf öğrenci velilerinden oluşturulmuştur. Araştırmanın sonunda, katılımcıların yeni programa ilişkin yaklaşımı genellikle olumludur; öğrenci ve gelecek nesil için bu programın daha faydalı olacağı ile ilgili görüşler çoğunluktadır. Veliler tarafından süreç ve değerlendirme boyutunun tutarlılığının sağlanması ile ilgili soru işaretleri ve kaygılar da dile getirilmiştir; çocuğun düşünme becerileri kazanmasına dayalı bir eğitim sisteminin test yöntemiyle sınanması (SBS, OKS sınavları) velileri bu yönde düşündürmektedir.

Keskin (2008) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de Sosyal bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının

Etkililiğinin Araştırılması” adlı çalışmada Türkiye’de Sosyal Bilgiler öğretim programlarında “değerler eğitimi” nin tarihsel gelişiminin ve -yayınlanan son iki program esas alınarak- bugünkü durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. “Değerler Eğitimi Ölçeği”nin 2005 ve 2006 yıllarında gerçekleştirilen iki uygulamasına ait genel sonuçlar ise şöyledir: Her iki uygulamada da kızların değerlere sahip olma düzeyleri erkeklerden daha yüksektir. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça öğrencilerin değerlere yönelik puanları da artmaktadır. Her iki program ilköğretim beşinci sınıf düzeyinde değerleri öğrencilere aynı düzeyde kazandırmaktadırlar.

Okta (2008) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Hedefler/Kazanımlar Boyutunda Değerlendirilmesi” adlı çalışma İlköğretim 1. kademe (4. ve 5. sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi esas alınarak yapılmıştır.. Hazırlanan veri toplama aracı Çanakkale ili merkezi ve ilçelerinde görev yapan 153 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşlerinin puan ortalaması 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşlerinin puan ortalamasına göre daha yüksektir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına, görev yapılan yere, okutulan sınıf düzeyine göre 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedef ve davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma durumlarına, eğitim durumlarına göre 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kazanımlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Yağcı (2008) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eleştirel düşünme: İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinliklerin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada 2006-2007 eğitim-öğretim yılında ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde, öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için ne tür etkinlikler yaptıklarını ve bu konuda karşılaştıkları sorunların neler olduğunu saptamak amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar ise şöyledir: Sosyal bilgiler programında yer alan eleştirel düşünme becerileri ile ilgili etkinlikler dışında uygulanan farklı etkinliklerle ilgili öğretmenlerin “Farklı etkinliklere yer vermedikleri” sonucu çıkmıştır. Sosyal bilgiler programında yer alan eleştirel düşünme becerileri ile ilgili etkinliklerin

değerlendirilmesi ile ilgili öğretmenlerin “Uygulama yapılacak ortam, Zaman, Ekonomik külfet ” gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak değerlendirdiğimizde beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde eleştirel düşünme ile ilgili oluşturulan sınıf ikliminin, uygulanan etkinliklerin, etkinliklerin değerlendirilmesinin ve karşılaşılan sorunların; mezun olunan fakülte, kıdem, okulun sosyo-ekonomik düzeyi ve sınıf mevcudu açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Öğretmenin kıdemine göre kullanılan etkinliklerde öğretmeni model olarak öğrenmelerine, sınıf mevcuduna göre kullanılan etkinliklerde öğretmenin sunumuna dayalı öğrenmelerine ilişkin, öğretmenin kıdemine göre sınıf ikliminde öğretmenin rolüne ilişkin, sınıf mevcuduna göre karşılaşılan sorunlarda sınıf ortamına ilişkin alt boyutları dışında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Palavan (2007) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Birinci Kademedeki Birleştirilmiş Sınıflardaki 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Kazanımlarına Erişim Düzeyleri” adlı araştırma, birleştirilmiş sınıflarda ve bağımsız sınıflarda verilen eğitimin karşılaştırmasını yapmak, birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetinin, görev yapan öğretmenlerin mesleki tecrübe ve aldıkları eğitimin ve sınıfların birleştirilme şeklinin bu sınıflardaki eğitime etkisini belirlemek üzere yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; elde edilen bulgulara göre, 4. sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş ya da bağımsız sınıflarda öğrenim görmesinin, sosyal bilgiler dersinin kazanımlarına erişimi etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinin; öğretmenlerinin cinsiyetlerine, mesleki tecrübelerine ve aldıkları eğitimlere göre sosyal bilgiler dersinin kazanımlarına erişim düzeyleri karşılaştırıldığında öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Ata(2007) Tarafından gerçekleştirilen “ İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi’ nin “Kendimi Tanıyorum Ünitesi” ndeki Kazanımların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmada; İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi’ nin ‘Kendimi Tanıyorum” ünitesindeki kazanımları, ilköğretim kurumlarında görev yapmakta olan 4.sınıf öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek ve kazanımlar ile değerler, beceriler ve etkinlikler arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma Kırklareli ili merkez ve ilçelerdeki MEB’e bağlı ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 80 dördüncü sınıf öğretmenine uygulanan anket verilerine dayanmaktadır. Araştırma sonucunda, ilköğretim okullarında görev yapan 4.sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi

Birey ve Toplum öğrenme alanının “Kendimi Tanıyorum” ünitesinde yer alan kazanımlara ilişkin değerlendirmelerinin öğretmenlerin cinsiyetine, eğitim düzeyine, hizmet yılına ve asıl branşlarına göre anlamlı farklılık olup olmadığı ifade edilmiştir.

Karaman (2007) tarafından gerçekleştirilen “2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Uygulamalarındaki Okul-aile İşbirliği Düzeyi (Tokat Örneği)” adlı araştırma Tokat ilinde İlköğretim 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilme düzeyini belirlemek ve yaşanan sorunları incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Tokat ili merkez ilçede yaşayan İlköğretim 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 230 velisi katılmıştır. Araştırma sonucunda 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında okul aile işbirliği ve veli desteğinin kısmen gerçekleştirildiği, öğretmenlerin velilere öğrenci ürün dosyasını gösterme, ürün sergisine davet etme düzeylerinde yetersizlikler olduğu ve çocuklarının gelişimini izleme fırsatının gereken düzeyde tanınmadığı belirlenmiştir.

Ataman (2007) tarafından gerçekleştirilen “Benzeşen ve Ayrışan Yönleriyle 1998 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (4. -5. Sınıflar) Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri Ve Bunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı araştırma sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2004 programlarında kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntem/tekniklerini saptamak, karşılaştırmak, 2004 programından sonra kullanılmaya başlanan yöntem/tekniklerin olumlu olumsuz yönleriyle ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda, anket, görüşme ve ankette yer alan açık uçlu sorulara göre; Ölçme ve değerlendirme uygulamaları ve seminere katılımı özel okullardaki öğretmenler daha başarılıdır. Ölçme değerlendirme uygulamalarında bayan, kıdemi fazla olan, sosyoekonomik düzeyi yüksek ilçelerde görev yapan öğretmenler daha başarılıdır. 2004 programı ile ilgili yaşanan sıkıntılar; seviye grupları, sınıfların kalabalıklığı, öğretmenlerin bilgi eksikliği, fiziksel koşulların, zamanın yetersizliğidir.

Ulu Kalın (2007) tarafından gerçekleştirilen “ Sosyal Bilgiler Programı (2004) ve 4. Sınıf Sosyal bilgiler Ders Kitabının İncelenmesi” adlı araştırma yeni hazırlanan eğitim-öğretim programının uygulanabilirliğini ve bu doğrultuda hazırlanan ders kitaplarının hedefe uygun olup olmadığını ölçmeyi amaçlamıştır. Çalışmada belgesel tarama yöntemi kullanılmış, programın avantaj ve dezavantajları araştırılmıştır. Çalışma sonunda 2004

yılında önce pilot okullarda uygulanmaya başlanan ve ardında 2005-2006 eğitim-öğretim yılında tüm yurt genelinde uygulanan yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programının öğrenci merkezli olduğu; ancak Türkiye şartlarında bölgesel farklılıklardan dolayı yeterli olmadığı gözlenmiştir. Aynı şekilde yeni program dahilinde oluşturulan ders kitabının da, merkeze öğrenciyi alan, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kazanımlar elde edebileceği, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye yönelik etkinliklerden oluşan bir kitap olduğu anlaşılmaktadır.

Doğan (2007) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Bir Ülke Bir Bayrak” Ünitesindeki Kavramların Öğrenilmesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada, 2005–2006 eğitim öğretim yılında ulusal düzeyde uygulamaya konan Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretim Programında bulunan “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesindeki “devlet, milli egemenlik, cumhuriyet, demokrasi, anayasa, yasa, merkezi yönetim, yerel yönetim ve vatandaş” kavramlarının öğrenilmesinde; öğrencilerin başarı düzeylerinin ve varsa yaptıkları yanlışların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin araştırma kapsamındaki kavramların tanımlarını tam olarak yapamadıkları, kavramların özelliklerini, üst kavramlarını ve türsel kavramlarını bilmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin kavramları tam olarak kazanamadıkları, kavramların özellikleriyle ilgili olarak sahip oldukları birtakım bilgilerinin, yanlış olarak kavramların; türsel, cins ve uzak cins özelliklerini kapsadığı ve bu yüzden doğru sınıflama yapamadıkları görülmüştür.

Sarıcan (2006) tarafından gerçekleştirilen “1998 İle 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Vatandaşlık Değerleri Açısından Karşılaştırılması” adlı araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın vatandaşlık değerleri açısından karşılaştırılması ve 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın uygulandığı pilot okullarda görev yapan 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2004 yılı programlarının vatandaşlık değerlerini kazandırmadaki etkililiğiyle ilgili olarak karşılaştırmaları amaçlanmıştır. Nitel ve nicel verilerin analiziyle elde edilen sonuçlardan biri öğretmenlere göre, 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’na göre demokratik yasama uyumlu bireyler yetiştirmede daha başarılı olduğudur. Bir başka sonuç ise, 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda bireysel değerlerin ikinci plana itilmesi olarak gösterilmiştir. 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda ise bireyin kendisini ve kendi özelliklerini keşfetmesine

olanak sağlayan vatandaşlık değerlerinin ön planda tutulduğu öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Ertürk (2006) tarafından gerçekleştirilen “Ders Kitaplarında Toplum, Yurttaşlık, Vatanseverlik ve Ekonomi Anlayışının dönüşümü : 1997 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi” adlı araştırmada amaç, Türkiye’de 2004 yılında gerçekleştirilen ilköğretim müfredat değişikliğinin hangi koşulların ürünü olarak ortaya çıktığını, ilköğretimin amaçlarında meydana gelen değişimlerin neler olduğunu ve bu değişimlerin müfredat ve ders kitaplarındaki toplum, yurttaşlık ve vatanseverlik anlayışını; ekonomi ve ekonomik bir aktör olarak birey kurgusunu nasıl dönüştürdüğünü anlamaya çalışmaktır. Araştırma sonuçlarına göre, yeni müfredat ve ders kitaplarında, milli değerlerin yanında evrensel değerleri de içeren, iktisadi anlamda dünya ile bütünleşmeyi vurgulayan, daha liberal bir milliyetçilik anlayışı öne çıkmıştır. 1997 müfredatı ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki otoriter milliyetçi söylemin hakimiyeti düşünüldüğünde, yeni müfredat ve ders kitaplarında evrensel değerlere ve demokratik değerlere yapılan vurgunun artması olumlu bir gelişme iken, eğitim ile ekonomi arasındaki ilişkinin güçlenmesi, iktisadi akılcılığın insan ve bilgi üzerindeki tahakkümünün artması ve eğitimin dilinin büyük ölçüde iktisadi bir dil ve söyleme indirgenmesi gibi olumsuzluklar barındırmaktadır.

Yükselir (2006) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Geçen Kavramların Kazanımı Ve Kalıcılığında Kavram Analizi Yönteminin Etkisi ” adlı araştırmada, ilköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler programı “coğrafya ve dünyamız” ünitesinde geçen kavramların kazanımı ve kalıcılığın da kavram analizi ve geleneksel yöntemin nasıl etkilediğini araştırılmıştır. Araştırma 2005-2006 öğretim yılının güz yarıyılında Adana ili Seyhan İlçesindeki bir devlet ilköğretim okulunda yapılmıştır. Araştırma bulguları; sosyal bilgiler programı “coğrafya ve dünyamız” ünitesinde geçen kavramların kazanımında, kavram analizi yönteminin geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Kalıcılık testi puan ortalamaları açısından ise deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Demir (2006) tarafından gerçekleştirilen “ İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmanın amacı, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünme düzeylerini çeşitli

değişkenler açısından incelemektir. Araştırma sonucunda, “2005 Sosyal Bilgiler Programı” uygulanan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin altı eleştirel düşünme beceri alanının dördünde (analiz, değerlendirme, çıkarım ve öz düzenleme) genel olarak yüksek düzey beceriye sahip oldukları ortaya çıkmıştır. “Uygulanan sosyal bilgiler programı” değişkenine göre ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin altı eleştirel düşünme beceri alanının üçünde (analiz: 1998, çıkarım: 2005 ve açıklama: 1998 Sosyal Bilgiler Programı uygulanan öğrenciler lehine) anlamlı bir farklılık görülürken altı eleştirel düşünme beceri alanının üçünde (değerlendirme, yorumlama ve öz düzenleme) anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bununla birlikte beşinci sınıf öğrencilerinin altı eleştirel düşünme beceri alanının birinde (analiz) “uygulanan sosyal bilgiler programı” değişkenine göre 1998 Sosyal Bilgiler Programı uygulanan öğrenciler lehine, altı eleştirel düşünme beceri alanının beşinde ise (değerlendirme, çıkarım, yorumlama, açıklama ve öz düzenleme) 2005 Sosyal Bilgiler Programı uygulanan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Karakuş (2006) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı deneysel çalışmada, ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi “Tarih, İlk Yurdumuz ve Tarihte Anadolu I ve II” ünitelerinin öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonunda, yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarına dayalı öğretim uygulanan deney grubu öğrencilerinin süreci değerlendirmeye yönelik formlara verdikleri yanıtlar üzerinde yapılan içerik analizi sonuçları, deney grubu öğrencilerinin yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme sürecini algıları üzerinde etkili olduğu sonucunu göstermiştir.

Güzel (2005) tarafından gerçekleştirilen “Eleştirel düşünme Becerilerini Temele Alan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi” adlı araştırmanın genel amacı, ilköğretim 4. sınıfta, eleştirel düşünme becerilerine dayanan sosyal bilgiler öğretimi, geleneksel yaklaşıma dayalı sosyal bilgiler öğretimi ile karşılaştırmaktır. Antakya merkez ilçesindeki üç ilköğretim okulundan; başarı, eleştirel düşünme becerileri, tutum ve kişisel bilgiler göz önüne alınarak en yakın iki grup seçilmiştir. Araştırma sonucunda, eleştirel düşünme becerilerini temele alan sosyal bilgiler öğretiminin, geleneksel öğretime göre öğrencilerin akademik başarılarında, eleştirel

düşünme becerilerinde, derse karşı tutumlarında ve bunların kalıcılığı üzerinde daha etkili olduğu belirtilmiştir.

Akengin ve Diğerleri (2002) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi İle ilgili Görüşleri” adlı sosyal bilgiler eğitiminin amaçlarına ulaşmada öğrencilerin yaklaşımlarının tespitini hedefleyen bu çalışma, İlköğretim I. Kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi ile ilgili görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma evrenini İstanbul’un değişik semtlerindeki ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda; somut öğrenmeden soyut öğrenmeye geçme aşamasında olan öğrencilerin soyut bir ders olan ve bazı öğrenciler tarafından ezber dersi olarak algılanan sosyal bilgiler dersinin daha kalıcı bir şekilde öğretilmesi ve de öğrencilerde olumlu düşünceler geliştirmesi bakımından bu çalışmanın faydalı olacağı kanaati vurgulanmıştır.

Keskin (2002) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’ de II. Meşrutiyetten Günümüze Kadar Uygulanmış Olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması” adlı araştırmada II. Meşrutiyetten günümüze kadar yayınlanmış olan ilkokul, ortaokul ve ilköğretim programları yapı, amaç ve içerik durumları esas alınarak kronolojik olarak incelenmiştir. Araştırma sonuçları arasında görülen önemli noktalar ise şunlardır:1980’li yıllardan itibaren programlar bağımsız olarak ve derslere göre yayınlanmaya başlanmıştır. 1980’li yıllardan itibaren tüm öğretim programlarında görülen bir özellik ise Atatürkçülük konularına verilen önem ve ağırlığın artmasıdır. 1997 yılında sekiz yıllık ilköğretim uygulamasına geçişten sonra yayınlanmış İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programı birçok bakımdan eksikliklerle doludur. Aynı yıl içinde yayınlanan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi Öğretim Programı ise II. Meşrutiyetten günümüze kadar yayınlanmış en iyi sosyal bilgiler öğretim programıdır.

Yılmaz (2002) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 4. ve 5. Sınıflardaki Sosyal Bilgiler Dersinin Hedef ve İçeriklerinde Kullanılan Zihinsel Süreçler ve Bunların Zihinsel Süreçlerin Yapısına Uygunluğu” adlı araştırmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin içerik ve hedeflerinde hangi zihinsel süreçlerin kullanıldığı ve bunların bu süreçlerin yapısına uygunluğu saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma, 1998 sosyal bilgiler programı 4. ve 5. sınıflar için öngördüğü ders kitaplarının içerikleri üzerinde veri incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ilköğretim 4. ve 5. sınıf

sosyal bilgiler dersinin hedeflerinin bilgi düzeyinde olduğu, içeriklerinin ise ağırlıklı olarak tündengeline dayandığı saptanmıştır. Ancak, bulgular sonucu kullanılan akıl yürütme yollarının zihinsel süreçlerin yapısına uymadığı belirlenmiştir.

Nalçacı (2001) tarafından gerçekleştirilen “ Cumhuriyetten Günümüze İlköğretim Sosyal Bilgiler Programındaki Değişmelerin Değerlendirilmesi” adlı araştırmada Cumhuriyetten günümüze ilköğretim sosyal bilgiler programındaki değişmelerin değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonunda hazırlanan programlarda programın öğelerini oluşturan amaçlar ve eğitim durumlarıyla ilgili değişikliklerin yapıldığı, ancak değerlendirme ögesinin ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Emir (2001) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişiyeye ve Kalıcılığa Etkisi” adlı araştırmada, sosyal bilgiler Dersinin öğretiminde yaratıcı düşünmenin erişiyeye ve kalıcılığa etkisi incelenmiştir. Bolu ilinde bulunan Atatürk İlköğretim Okulunun 5. sınıf öğrencilerinden iki grup üzerinde ve sosyal bilgiler Dersinde yürütülen araştırmada; kontrol grubunda geleneksel öğretim, deney grubunda yaratıcı düşünme işe koşulmuştur. Araştırma sonunda, elde edilen bulgulara dayalı olarak, yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesine ve yeni yapılacak araştırmalara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

Kılıç (1994) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Erzurum İlinde Bir İnceleme)” adlı araştırma, ilkokul beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin değerlendirilmesini kapsamaktadır. Değerlendirme boyutu içerisinde bu dersin “ amaç, muhteva, öğretim faaliyetleri ve değerlendirme” durumları incelenmiştir. Araştırmada, sosyal bilgiler dersinin 1993-1994 öğretim yılı içindeki programı incelenmiştir. Bu programın içinde tespit edilmiş olan amaçlarına gerçekleşme düzeyi ve bu amaçların gerçekleşmesi için takip edilen öğrenme ve öğretme süreçleri araştırılmıştır.

1.3. Problem Durumu

Sosyal bilgiler dersi programının dünyadaki hızlı değişimlere paralel olarak sürekli bir yenilik zinciri içerisinde olması, programın her yönden geliştirilmesini beraberinde getirmiştir. Milli Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde yenilenen sosyal bilgiler dersi

programını yapılandırmacılık kuramı doğrultusunda yeni kavramlarla zenginleştirilmiştir. Sosyal bilgiler dersi programında her öğrenme alanının bireye yönelik sosyal, psikolojik, bireysel ve toplumsal yönden kazanımları saptanmış ve bireyin bu kazanımlara ulaşması amaçlanmıştır. Kazanımlar ara disiplinlerle ilişkilendirilerek uygulamada zenginlik sağlanmıştır. Buna göre sosyal bilgiler dersinde öğrencinin derste edindiği bilgileri ezberlemesi değil, bu bilgileri günlük yaşamına uyarlayabilmesi için öncelikle onu zihninde özümsemesi gerekir.

Milli Eğitim Temel Kanununda, Türk milli eğitiminin genel hedefleri belirtilmiştir. Türk milli eğitiminin genel hedefleri şöyledir:

Türk milli eğitimin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılaplarına ve anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışları ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 2005; Akt: Vural, 2005: 486).

Türk Milli Eğitiminin birinci genel amacında, “Türk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” ifadesiyle ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan insan hakları ve vatandaşlık ara disiplin kazanımları ve kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımları arasında uygun bir ilişki olduğu görülmektedir.

Türk Milli Eğitiminin ikinci genel amacında belirtilen “beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek” ifadesi ile ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan insan hakları ve vatandaşlık, sağlık kültürü, rehberlik ve psikolojik danışma, spor kültürü ve olimpiyat eğitimi, afet eğitimi ve güvenli yaşam ve girişimcilik ara disiplin kazanımları arasında uygun bir ilişki olduğu görülmektedir.

Türk Milli Eğitiminin üçüncü genel amacında belirtilen “ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışları ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” ifadesiyle ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan insan hakları ve vatandaşlık, özel eğitim ve kariyer bilinci geliştirme ara disiplinleri kazanımları arasında uygun bir ilişki olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Türk Milli Eğitimin genel amaçlarında da istenen özelliklere sahip bireyler yetiştirmenin temelinde ara disiplinlerin yer aldığı sonucuna ulaşılabilir. Ara disiplinlerin eğitimdeki bu büyük önemini göz önüne alarak Türk Milli eğitiminin genel hedefleri ve sosyal bilgiler dersi kazanımları ile ilişkilendirilmenin yapılması büyük önem taşımaktadır.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları incelendiğinde bireyin etkili bireyin etkili bir vatandaş olma temelinde yetiştirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Acaba program amaçları bireye bu nitelikleri kazandırmada ne derece etkilidir? Amaçların ikinci

maddesinde; bilimsel düşünme, geniş dünya görüşüne sahip olma gibi ifadelerin yeterli ancak, bunların uygulanmasına yönelik uygulamaların yetersiz olduğu bilinmektedir (Kalaycı,2001:2; Akt: Yılmaz,2002: 16).

Gerek Türk milli eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri, gerekse ilköğretimin amaç ve görevlerinden hareketle oluşturulan İlköğretim Okulu Programı ilköğretimin amaçlarını; kişisel bakımdan, insanlık ilişkileri bakımından, ekonomik hayat bakımından, toplum hayatı bakımından (*İlköğretim Okulu Programı*, 1995) gerçekleştirmeyi öngörmektedir. Bu öngörülerini amaç ve ilkelere uygun olarak gerçekleştirecek içeriğin çok büyük bölümü sosyal bilgiler dersine yüklenmiştir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002: 174).

Yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler; çevresindeki olaylara karşı duyarlı, sorunları sorgulayan ve çözüm yolları üreten etkin kişiler demektir. Yeniliklere açık ve sürekli gelişen ve değişen bilgiyi özümseyen bireyler yetiştirmek bireyin ve toplumun geleceği için gereklidir. Sosyal bilgiler dersi bu açıdan büyük bir öneme sahiptir. Türkiye’de 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanan yeni programlarla birlikte geleneksel yaklaşım terk edilerek, bilginin yapılandırılması, etkin öğrenme ve eleştirel düşünmeye dayanan öğrenme odaklı yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Böylece sadece öğrenme ürününün değil öğrenme sürecinin de değerlendirilmesi esas alınmıştır.

Sosyal bilgiler dersinin eğitim ve öğretiminde; etkili ve sorumlu Türk vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış Sosyal bilgiler üniteleri; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi açılarından çok yönlü olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları çok yönlü olarak işlemelidir (Kıroğlu, 2006: 598). Yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programında, programın uygulanmasıyla ilgili genel açıklamalar altında disiplinler arası bir yaklaşımla sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisinin çok yönlü olarak ele alındığı, sosyal bilim ve yansıtıcı düşünme alanı olarak sosyal bilgiler anlayışının temel alındığı görülmüştür. Programın vizyonu 21.yüzyıl için ulusal ve evrensel değerler çerçevesinde verilmiştir. Ayrıca öğrencilerde eleştirel düşünme, işbirliği yapma, sorumluluk alma ve öz güven gibi özelliklerin geliştirilmesi vurgulanmaktadır. Ancak nasıl yapılacağı ele alınmamıştır (MEB, 2005b: 11).

Öğrencilerde Türk Milli eğitiminin genel amaçları doğrultusunda istenen özelliklerin kazandırılması önemlidir. Bu noktada şüphesiz en büyük görev 4. ve 5. sınıflarda sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Öğrencilerin geleneksel yaklaşımdan uzak bir şekilde bilgiyi, günlük hayatla ilişkilendirmesini sağlayarak bilgiyi özümsemesini, yansıtıcı düşünmesini ve problem çözmeye aktif olarak kullanmasını sağlayıcı bir rol üstlenmelidir. Sosyal bilgiler programındaki kazanımların öngördüğü şekilde öğrenci ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda aktif öğrenme etkinliklerini uygulamalıdır. Ezberci bir yaklaşımdan uzak durmalıdır.

Armstrong(1994)' un da belirttiği gibi öğrencinin ileride hatırlayacakları tek şey, büyük olasılıkla, öğretmenlerinin kafalarına yükledikleri bilgiler değil, onlara düşünmeyi, eleştirmeyi, problem çözmeyi, öğrenmeyi öğretip öğretmedikleri olacaktır (Kolukısa ve Diğerleri, 2008: 11).

Sosyal bilgiler öğretimi ile öğrencide tarihsel, sosyal ve ahlaki konular ile ilgili bağımsız düşünebilme, farklı yaşam, inanç, düşünce ve bakış açılarına saygı, mantık temelli tartışmaya saygı ve sorunları şiddete dayanmayan yöntem ile çözmeye ilişkin bazı anlayış ve becerilerin kazandırılması ön plana çıkmaktadır (Rowe ve Newton, 1994; Levstik ve Barton, 1997; Parker, 2001).Öğrenci, doğru bilginin kendisine aktarılmasını bekleyen pasif alıcı değil, bilimsel bilginin üreticisi konumundadır (Kabapınar, 2007: 15).

Öğretmen, öğrencilerin disiplinlere ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir (Vural, 2005: 486).Öğretmen, programda üç tür ilişkilendirme ile karşılaşmaktadır. Bunlar, üniteler arası ilişkilendirme, dersler arası ilişkilendirme ve ara disiplinlerle ilişkilendirmedir. Programda üniteler arası ve dersler arası ilişkilendirme açıklamalar bölümünde yer alırken, ara disiplinlerle ilişkilendirme tabloları programın devamında yer almaktadır (Vural, 2005: 487).

Belirlenen ara disiplinlerin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımları ile etkileşimi sağlanmasının öneminin bilinciyle öğrencilere kazandırılması önemlidir. Ara disiplinlerin kazanımlarla ilişkilendirilerek kendine sınıf içi uygulamalarda yer bulması gerekmektedir. Bu bağlamda en büyük görev yenilenen programın dersteki uygulayıcısı olan öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu hakkındaki görüşleri, ara disiplinlerden ne

şekilde yararlandıkları ve uygulamada karşılaştıkları sorunların belirlenmesi gerek ilköğretim sınıf öğretmenlerine yol göstermesi gerekse daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması açısından yerinde olacaktır. Buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle araştırmanın amacı aşağıda ifade edilmiştir.

1.4 Araştırmanın Amacı

İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.Sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5.sınıf sosyal bilgiler dersi programında belirlenen kazanımların programda yer alan ara disiplinlere uygunluğu konusundaki görüşleri nelerdir?

2.Sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumu konusundaki görüşleri,

- a) Cinsiyet
- b) Eğitim Durumu
- c) Mesleki Kıdem ve
- d) Hizmet içi Eğitim alma durumu değişkenleri açısından farklılık göstermekte

midir?

3.Öğretmenlerin ara disiplin kavramı hakkındaki görüşleri nelerdir?

4.Ara disiplinlerden yararlanmaya ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

5.Ara disiplinlerin ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

6.Ara disiplinlerin ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında kullanılmasının öğretim üzerindeki olumlu-olumsuz etkileri nelerdir?

1.5 Araştırmanın Önemi

Bir toplumun temelini sağlam olması, kendine güvenen, eleştiren, sorgulayan, analitik düşünen, kendi kararlarını verebilen, yapıcı ve yaratıcı bireylerle mümkündür. Günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmeler ve yenilikler yetişmekte olan bireylerin kendini tanımaları, dış dünyayı anlamlandırılmaları, karşılaştıkları problemleri çözerken daha önceden edindikleri bilgileri kullanabilmelerini ve çözüm odaklı olmalarını öngörmektedir. Birey, kendi kişisel gelişimi ve yeteneklerini göz önüne alarak vatandaşlık sorumluluğunda üzerine düşen görevleri özümsemelidir. Ülkemizde uygulanan sosyal bilgiler dersi (4. ve 5. sınıflar) öğretim programı da bu doğrultuda yenilik ve değişim içinde yeniden hazırlanmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde, bilgi öğrencinin kendisi tarafından yapılandırılmalıdır. Karar verici olarak öğrencinin yetiştirilmesinde bilginin, bir amaç olarak değil, bir problemin çözümünde araç olarak edinilmesi sağlanmalıdır. Öğrenciler, görsel ve yazılı basının eleştirel bir okuyucusu olmaya teşvik edilmeli, öğrencilerde yansıtıcı düşünme becerisi geliştirilmeye çalışılmalıdır. Yani sosyal bilgiler programı becerilere vurgu yapmaktadır. Öğretmen tarafından sözü edilen becerilerin edinilmesine dikkat edilmelidir (Vural, 2005: 532).

Öğrenci eğitim ve öğretim sürecinde aktif olarak yer almalıdır. Dolayısıyla öğrencilerin kendilerine verilen rolü yerine getirmesinde öğretmen öğrenciyi yönlendiren, onu teşvik eden bir rehber konumunda olmalıdır. Öğrenci edindiği bilgi ve becerileri yapılandırarak günlük hayatın gerektirdiği durumlarda kullanabilecek bilgi ve beceriyi edinmelidir.

Çocuk yetişkinin küçük bir örneği (modeli) değildir. Ondan bir yetişkin gibi davranması beklenemez. Kendine özgü bir dünyası vardır. Düşünme biçimi, algılamaları farklıdır. Dahası her çocuk tektir, ayrı bir bireydir, eşsizdir. Her çocuğun kendine göre gelişme hızı, biçimi vardır. MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde (md:48) de belirtildiği gibi çocuğu bedensel, bilişsel, duygusal, toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek asıldır (Nas, 2000: 229).

Sınıf öğretmenleri için 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler kılavuz kitapları üniteye giriş sayfasında işlenecek kazanımlar, bu kazanımın işlendiği konular, temel kavramlar, ara disiplinlerle ilişkilendirme, doğrudan verilecek beceri ve değer, üniteye genel bakış, ünite sonunda uygulanacak ölçme ve değerlendirme formu ile ilgili genel açıklamalar yer almaktadır. 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programında her öğrenme alanına ait sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinler ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirmenin nasıl yapılacağı konusunda yapılan açıklamalar yetersizdir.

Ders kitaplarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında ara disiplin kavramı, ara disiplin yaklaşımının işlevi, felsefesi, uygulaması ve değerlendirilmesi konularında öğretmenlere bilgi verilmemiştir. Öğretim Programları öğretmenler için bir pusula görevi yapmalıdır. Özellikle büyük değişiklikler getirdiğini iddia eden bir program öğrencilerde kazanımların gerçekleştirilmesi konusunda öğretmenleri doğru yönlendirmelidir (Gözütok, 2010: 625).

Sosyal bilgiler programının belirlenen amaçları doğrultusunda gereken verimin alınabilmesi için öğrencilerin öğrenmesinin daha kalıcı olması ve öğrendiklerini yaşamla ilişkilendirmesinde ara disiplinler önemli bir yere sahiptir. Ara disiplinler sayesinde öğrenci yaşam ile öğrendikleri arasında kolayca bağlantı kurabilir. Sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5.sınıf sosyal bilgiler dersinde kazanımlarla ara disiplinleri yeterince ilişkilendirip ilişkilendirmedikleri konusunda yapılan çalışmalar yetersizdir.

İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin ara disiplin kavramından ne anladığı, ara disiplinlerle kazanımları ilişkilendirme durumları, ara disiplinleri ilişkilendirmede sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabından ne şekilde yararlandıkları bu doğrultuda kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirmenin öğrenciye, öğretmene ve öğretim sürecine katkıları hakkındaki düşünceleri, ara disiplinlerle ilişkilendirme sırasında yaşadıkları güçlükler ve bunları aşmak için neler yaptıklarını belirlemek önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın sosyal bilgiler dersinin öğretimi aşamasına bir alternatif getirerek sınıf öğretmenlerine ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarını göz önünde bulundurarak sürekli bir gelişim ve yenilenme içindeki sosyal bilgiler dersi programının gerektirdiği düzenlemelere katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Ayrıca sosyal bilgiler dersi programı içinde yer alan ara disiplinler hakkında literatüre katkı sağlayarak diğer araştırmacılara kaynak sağlayabileceği düşünülmektedir.

1.6 Varsayımlar

1. Araştırma sonuçları evreni geniş bir şekilde yansıtmıştır.

2. Sınıf öğretmenleri 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusu ile ilgili veri toplama aracı sorularını tüm içtenlik ve samimiyetle belirtmişlerdir.

3. Araştırmada görüşlerine başvurulmuş öğretmenlerin görüşleri geçerli ve güvenilirdir.

1.7 Sınırlılıklar

Araştırma;

1.7.1. 2009–2010 Eğitim-Öğretim yılında Tekirdağ-Çorlu İlçesi sınırlarında bulunan evren ve örneklem kümesinden seçilecek ilköğretim okulu 4.ve 5.sınıf öğretmen görüşleri ve,

1.7.2. Öğretmenlerin ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ile sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

Sosyal Bilgiler: İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı (Erden, tarihsiz: 8).

Öğretmen Kılavuz Kitabı: İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırmalar; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları, ve diğer etkinlikleri

kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser (Tebliğler Dergisi, 2004; Akt: Kabapınar, 2007: 38).

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler (MEB, 2005; Akt: Kiroğlu, 2006: 601).

Ara disiplin: Derslerle yaşam arasında bağlantı kuran alanlar (MEB, 2005; Akt: Yetkin ve Daşcan, 2006: 643).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumu ve ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar,1999: 77, Akt: Ece, 2007: 58). Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır.

İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerin kazanımlarla uyumunu belirlemeye yönelik verilerin toplanmasında nicel yöntem kullanılmıştır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları ile eşleşen ara disiplin alan kazanımları uygunluk tablosu hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek,1999: 19).

Nitel yöntemlerden en sık kullanılanı görüşmedir. Görüşme insanların perspektiflerini, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir (Bogdan ve Biklen, 1992; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 1999: 20).

Görüşme ilk başta kolay bir veri toplama yöntemi olarak görülebilir, ancak gerçek hiç de öyle değildir.

Görüşmeyi kullanan nitel araştırmacılar genellikle bu yöntemin özellikleri, görüşme formlarının hazırlanması, test edilmesi, görüşmenin ayarlanması ve gerçekleştirilmesi gibi birçok konuda yoğun bir eğitimden geçerler (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 20).

Genel olarak görüşmenin üç temel amacı vardır. Bunlar;

- a. İşbirliği sağlamak ya da sürdürmek,
- b. Sağaltım (tedavi kendine güveni artırmak),
- c. Araştırma verisi toplamaktır.

İnsan yaşamında görüşmenin, önemli ve o kadar da eski bir yeri vardır. Görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmaya başlanmıştır (Karasar, 2008: 165, 166).

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından belirlenen sorulardan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır.

Nitel araştırma yönteminde isteklilik esas alındığından örneklem kümesinden görüşme yapmaya gönüllü öğretmenlerle bire bir görüşmeler yapılarak ara disiplinlerden yararlanma konusuna ilişkin görüşleri alınmıştır.

2.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın uygulanması için Tekirdağ ili Çorlu merkez ilçesi seçilmiştir. Tekirdağ ilinin Çorlu ilçesinin seçilme nedeni ülkemiz okur-yazarlık oranının en yüksek yerleşim

yerleri arasında olması ve sanayileşme sebebiyle aldığı göçten ötürü heterojen bir yapıya sahip olmasıdır.

1990 genel nüfus sayımı verilerine göre Tekirdağ ilinde okur-yazarlık oranı % 87,07'dir. Bu oran kadınlarda % 81,6, erkeklerde % 91,7'dir. Bugün bu oran açılan okuma-yazma kursları ile % 98'e çıkmıştır. İl nüfusu göz önüne alındığında ise altı yaşından büyük 568.885 kişiden 39.752 kişi okur-yazar değildir.
<http://www.tekirdagozelidare.gov.tr/egitim.asp>

Eğitimdeki bu büyük önemi göz önüne alınarak Tekirdağ ilinin en gelişmiş merkez ilçesi olan Çorlu araştırmanın merkezini oluşturmuştur.

Araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılında Tekirdağ ili Çorlu ilçesindeki random yolla seçilen ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Tekirdağ ili Çorlu ilçesi 2009–2010 eğitim öğretim yılı 4 ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Tekirdağ ili Çorlu İlçesi merkezde bulunan 36 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 200 öğretmenden araştırmaya katılmaya istekli 188 öğretmen ile çalışmıştır.

200 öğretmene kazanım-ara disiplin uygunluk tablosu veri toplama aracı verilmiş bunlardan 188 tanesi geri dönmüştür.

Görüşme formu ise 32 gönüllü öğretmene uygulanmıştır.

Araştırmada örnekleme alınan okullar ve bu okullarda görev yapan dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sayısı ve toplam sayıya göre yüzdeleri Tablo.4'te verilmiştir.

Tablo.4 Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Sınıf Öğretmenlerinin Okullara Göre Dağılımı

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Toplam Sayıya Göre Oran (%)
75. Yıl Mükerrer Ali Kayan İlköğretim Okulu	12	6
75. Yıl 1 Kasım İlköğretim Okulu	8	4
İstiklal İlköğretim Okulu	4	2
Atakent İlköğretim Okulu	8	4
Şahinler İlköğretim Okulu	4	2
Çorlu İlköğretim Okulu	12	6
Melahat Kozar İlköğretim Okulu	6	3
Reşadiye İlköğretim Okulu	6	3
Atatürk İlköğretim Okulu	8	4
Unilever-İş İlköğretim Okulu	4	2
B.S.Serpicioğlu İlköğretim Okulu	5	2,5
Ticaret ve Sanayi Odası İlköğretim Okulu	6	3
Ali Paşa İlköğretim Okulu	4	2
Mehmetçik İlköğretim Okulu	4	2
Marmaracık İlköğretim Okulu	4	2
Başöğretmen İlköğretim Okulu	4	2
Gazi İlköğretim Okulu	4	2
Tekirdağ Valiliği Cumhuriyet Özel İdare İlköğretim Okulu	6	3
Vali Şenol Engin İlköğretim Okulu	4	2
Furtuni ve İsak Pınas İlköğretim Okulu	6	3
Ulaş İlköğretim Okulu	4	2
Velimeşe Atatürk İlköğretim Okulu	4	2
75. Yıl Mustafa Kemal İlköğretim Okulu	6	3
Vehbi Günaştı İlköğretim Okulu	6	3
Cezzar Mustafa Ersin İlköğretim Okulu	8	4
Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	12	6
Hanife Şefik Celep İlköğretim Okulu	6	3
Uncular S. Peker İlköğretim Okulu	6	3
Ahmet Rıza İşbilen İlköğretim Okulu	4	2
Seymen İlköğretim Okulu	4	2
Vakıflar İlköğretim Okulu	4	2
Özel Gürsoylar Koleji	2	1
Özel Zafer Koleji	3	1,5
Özel Trakya Koleji	4	2
Velimeşe İlköğretim Okulu	4	2
Yeşiltepe İnönü İlköğretim Okulu	4	2
Toplam	200	100

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katkı sağlaması bakımından ilgili literatür incelenmiştir. Araştırma konusu ile ilgili tez, makale, kitap ve diğer kaynaklar taranmıştır.

Veriler, Tekirdağ ili Çorlu ilçesinde bulunan ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıflarında görev yapan 32 gönüllü sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmelerden ve yine aynı okullarda görev yapan 188 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarıyla eşleşen ara disiplin alan kazanımları uygunluk tablosu uygulanmasıyla toplanmıştır. 4. ve 5. sınıf ara disiplin alan kazanımları uygunluk tabloları ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programından alınmış olup tablolardaki en çoktan en aza doğru kazanımların birbirine uygunluk derecesini belirten çok iyi, iyi, orta, az ve hiç anlamındaki derecelerden birini işaretlemelerini öngörmektedir.

Araştırmanın ikinci boyutunda ise nitel araştırmada önemli bir yere sahip olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, 4. ve 5. sınıfta okutulmakta olan sosyal bilgiler dersi kazanımlarını, yeni programda tek başına bir ders olarak yer almayan ancak kendisine her derste yer bulabilen özellikler olarak tanımlanan ara disiplinlerle ilişkilendirme durumları hakkında görüşlerini almak, bu bağlamda ara disiplinlerden sınıf içinde yararlanma durumları ve ara disiplinlerden yararlanma sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit etmek amacıyla uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından görüşme formu hazırlanmıştır.

Görüşme yapılmadan önce görüşme yapılacak öğretmene yapılan görüşmenin kesinlikle gizli tutulacağı vurgulanmıştır. Öğretmen isimleri Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde kodlanmıştır. Görüşme soruları sıraya konularak sınıf öğretmenlerine belirlenen sıra ile sorulmuştur. Öğretmenlerin anlamakta zorlandıkları sorular tekrar edilmiştir. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme sırasında önemli görülen noktalar görüşme formuna araştırmacı tarafından not edilmiştir. Araştırmacı görüşme yapma konusunda istekli ve gönüllü 32 öğretmen ile bir kez görüşmüştür. Öğretmen görüşleri araştırmacı tarafından aynen aktarılmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma için gerekli veriler 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları ile eşleşen ara disiplin alan kazanımları uygunluk tablolarını içeren veri toplama aracı yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayara aktarılmıştır. Bu süreçte SPSS17.0 (Statistical Packet for The Social Science) programından yararlanılmıştır.

Öğretmenlere uygulanan veri toplama aracı birinci bölümde yer alan kişisel bilgiler hariç, ikinci bölümdeki uygunluk tablolarında yer alan maddeler en çoktan en aza doğru çok iyi (5), iyi (4), orta (3), az (2), hiç (1) şeklinde derecelendirilmiştir. Çözümlenen verilerin tablolar halinde ifade edilmesinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin konu hakkındaki görüşlerini yansıtan puanların yüzde (%) ve frekans (f) değerlerine yer verilmiştir. Önce, araştırmaya katılan öğretmenlerin maddelere verdikleri dereceler, değişkinler dahil edilmeksizin her ara disiplin için, frekans ve yüzde dağılımları hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur.

Öğretmenlerin 4. ve 5. sınıf ara disiplinlerin sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla uyumuna ilişkin görüşlerinin cinsiyet, hizmet içi alma durumları, okullarının bağlı bulunduğu kurum ve okutmakta oldukları sınıflar arasında .005 düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığını ölçmek için T-testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Öğretmenlerin 4. ve 5. sınıf ara disiplinlerin sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla uyumuna ilişkin görüşlerinin eğitim durumu, meslekteki hizmet yılları değişkenleri açısından karşılaştırılmasında maddelere verdikleri cevaplarla gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için “**Tek Yönlü Varyans Analizi**” (ANOVA) testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda da gruplar arasında .005 düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Son olarak gönüllü 32 sınıf öğretmeni ile birebir yapılan görüşmeler sonucunda sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilme durumuna ilişkin görüşleri ses kayıt cihazından yararlanılarak aynen aktarılmıştır. Verilerin aktarılmasında iki kez kontrol yapılmıştır. Daha sonra görüşme formunda yer alan sorular tek tek ele alınarak öğretmenlerden gelen yanıtlar incelenmiştir. Veri analizinde görüşmeler açık bir şekilde ifade edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Bulgular, araştırma kapsamındaki 188 sınıf öğretmenine ait kişisel bulgular, 4. ve 5. sınıf öğretmenin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma ve sağlık kültürü ara disiplin kazanımları arasındaki uyum ile 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık eğitimi ara disiplin kazanımları arasındaki uyuma ilişkin sınıf öğretmenlerinin veri toplama aracına verdikleri yanıtlardan oluşmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumuna ilişkin görüşlerinin cinsiyet, hizmet içi eğitim alma durumu, okullarının bağlı buldukları kurum, okutmakta oldukları sınıf, eğitim durumu, meslekteki hizmet yıllarına göre değişip değişmediği ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Ayrıca 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kazanımlarını ara disiplinlerle ilişkilendirme durumu hakkındaki görüşleri doğrultusunda ara disiplinlerden sınıf içinde yararlanma durumları, ara disiplinlerden yararlanma sırasında karşılaştıkları güçlükler konusuna ilişkin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan oluşmaktadır.

3.1. Kişisel Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin katılımcı özelliklerine ilişkin bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir. Araştırmada ilk olarak araştırma örneklemini oluşturan 188 okul sınıf öğretmenin; okullarının bağlı oldukları kurum, okutmakta oldukları sınıf, cinsiyetleri, eğitim durumları, meslekteki hizmet yılları ve hizmet içi eğitim alan öğretmen sayısını belirten yüzdeler ve frekans dağılımı belirlenmiştir. Katılımcı özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Okulun Bağlı Bulunduğu Kurum	f	%
M.E.B. Bağlı Resmi	180	95,7
M.E.B. Bağlı Özel	8	4,3
Toplam	188	100
Sınıf		
4. Sınıf	99	52,7
5. Sınıf	89	47,3
Toplam	188	100
Cinsiyet		
Kadın	128	68,1
Erkek	60	31,9
Toplam	188	100
Mezun Olduğu Okul		
Eğitim Enstitüsü	23	12,2
AÖF Lisans Tamamlama	3	1,6
Eğitim Fakültesi 2+2 Lisans Tamamlama	14	7,4
Eğitim Fakültesi Dışı Lisans Programı	10	5,3
Eğitim Yüksek Okulu	21	11,2
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Dışı Lisans Programı	25	13,3
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı	76	40,4
Diğer	16	8,5
Toplam	188	100
Hizmet Yılı		
1 yıldan az	1	0,5
1-5 yıl	22	11,7
6-10 yıl	39	20,7
11-15 yıl	50	26,6
16-20 yıl	36	19,1
21 yıl ve üstü	40	21,3
Toplam	188	100
Hizmet İçi Eğitim		
Evet	59	31,4
Hayır	129	68,6
Toplam	188	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin % 95,7’sinin M.E.B.’e bağlı resmi okullarda, % 4,3’ sinin ise M.E.B.’e bağlı özel okullarda hizmet verdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıfa yönelik frekans ve yüzde dağılımı incelendiğinde, % 52,7 'inin 4. sınıf ve % 47,3'unun 5. sınıf olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılan öğretmenlerin 4. ve 5. sınıfa eşit dağıldığını göstermektedir. Bir diğer bulgu öğretmenlerin cinsiyet durumlarını göstermektedir. Tablo 5' deki cinsiyete ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde, % 68,1' inin kadın, % 31,9'unun erkek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okula ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %12,2'sinin Eğitim Enstitüsü, %1,6'sının AÖF Lisans Tamamlama, %7,4'ünün Eğitim Fakültesi 2+2 Lisans Tamamlama, %5,3'ünün Eğitim Fakültesi Dışı Lisans Programı, % 11,2'sinin Eğitim Yüksek Okulu, %13,3'ünün Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Dışı Lisans Programı, %40,4'ünün Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı ve %8,5'inin diğer okullardan mezun olduğu görülmektedir.

Bu durum araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programından mezun olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğindeki hizmet yılına ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %0,5'inin 1 yıldan az, %11,7'sinin 1-5 yıl, %20,7'sinin 6-10 yıl, %26,6'sının 11-15 yıl, %19,1'inin 16-20 yıl , %21,3'ünün ise 21 yıl ve üstü olduğu görülmektedir.

Katılımcı özelliklerine ilişkin son bulgu araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet içi eğitim almalarına ait frekans ve yüzde değerlerini göstermektedir.

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %31,4'ünün hizmet içi eğitim aldığı, %68,6'sının ise hizmet içi eğitim almadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanmasına yönelik hizmet içi eğitim almadıkları görülmektedir.

3.1.1 4. Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 6. 4. Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A / Ünite	D.K.	Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Yaşamımız	D.A.H.O.	Afet1	105	55,9	50	26,6	22	11,7	8	4,3	3	1,6	188	100
		Afet2	109	58,0	54	28,7	19	10,1	5	2,7	1	,5	188	100
		Afet3	94	50,0	65	34,6	25	13,3	4	2,1	-	-	188	100
		Afet4	72	38,3	78	41,5	33	17,6	5	2,7	-	-	188	100
		Afet5	73	38,8	61	32,4	41	21,8	7	3,7	6	3,2	188	100
		Afet6	61	32,4	73	38,8	41	21,8	10	5,3	3	1,6	188	100
		Afet10	65	34,6	76	40,4	32	17,0	14	7,4	1	,5	188	100
		Afet11	88	46,8	64	34,0	27	14,4	7	3,7	2	1,1	188	100
		Afet12	74	39,4	67	35,6	34	18,1	12	6,4	1	,5	188	100
		Afet13	88	46,8	67	35,6	26	13,8	5	2,7	2	1,1	188	100
		Afet14	72	38,3	82	43,6	20	10,6	13	6,9	1	,5	188	100
		Afet15	70	37,2	80	42,6	27	14,4	10	5,3	1	,5	188	100

Tablo 6' da 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplin kazanımlarından afetten korunma ve güvenli yaşam1 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %55,9'unun çok iyi, %26,6'sının iyi, %11,7'sinin orta, %4,3'ünün az, %1,6'sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam2 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %58,0'ının çok iyi, %28,7'sinin iyi, %10,1'inin orta, %2,7'sinin az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam3 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %50,0'sinin çok iyi, %34,6'sının iyi, %13,3'ünün orta, %2,1'inin az derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam4 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %38,3'ünün çok iyi, %41,5'inin iyi, %17,6'sının orta, %2,7'sinin az derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam5 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %38,8'inin çok iyi, %32,4'ünün iyi, %21,8'inin orta, %3,7'sinin az, %3,2'sinin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam6 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %32,4'ünün çok iyi, %38,8'inin iyi, %21,8'inin orta, %5,3'ünün az, %1,6'sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten

Tablo 7’ de 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, girişimcilik ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ara disiplin kazanımlarından Girişimcilik1 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %48,4’ünün çok iyi, %34,0’ünün iyi, %14,9’unun orta, %2,7’sinin az derecesini işaretledikleri görülmektedir. Girişimcilik7 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %47,3’ünün çok iyi, %35,6’sının iyi, %14,4’ünün orta, %2,7’sinin az derecesini işaretledikleri görülmektedir. Girişimcilik26 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %30,9’unun çok iyi, %34,6’sının iyi, %23,9’unun orta, %7,4’ünün az, %3,2’sinin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Girişimcilik13 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %32,4’ünün çok iyi, %46,3’ünün iyi, %17,6’sının orta, %3,2’sinin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunun 4. sınıf girişimcilik ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.1.3 4. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 8. 4. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/ Ünite	Ders Kazanı mları	İnsan Hakları ve Vatanda şlık	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Gruplar ,Kurum lar Sosyal Örgütle r:Hep Birlikte	İ.B.B.A.Ç	İnsan39	70	37,2	61	32,4	49	26,1	7	3,7	1	,5	188	100
	.O.G.K.S.	İnsan40	73	38,8	58	30,9	45	23,9	10	5,3	2	1,1	188	100
	Ö.F.E. Ö.veY.K.	İnsan41	67	35,6	67	35,6	40	21,3	11	5,9	3	1,6	188	100
Güç, Yöneti meTop lum: İnsanla r ve Yöneti m Üretim, Dağıtım ve Tüketi m Ü.T	Ç.B.B.S.P İ.G.K.V.S	İnsan44	91	48,4	55	29,3	35	18,6	6	3,2	1	,5	188	100
	.Ö.İ. K.İ.Ç.G.K	İnsan43	115	61,2	46	24,5	16	8,5	16	4,8	2	1,1	188	100
	.ve.S.Ö.A. E.Ö.V	İnsan50	104	55,3	57	30,3	21	11,2	21	2,7	1	,5	188	100
Güç, Yöneti meTop lum: İnsanla r ve Yöneti m Üretim, Dağıtım ve Tüketi m Ü.T	Y.Y.Y.Y. B.T.	İnsan57	101	53,7	57	30,3	23	12,2	23	3,2	1	,5	188	100
	K.H.Y.Y. Y.R.A.	İnsan52	89	47,3	72	38,3	19	10,1	8	4,3	-	-	188	100
	K.Y.Y.E. Ö.V.	İnsan53	80	42,6	74	39,4	25	13,3	6	3,2	3	1,6	188	100
	B.M.M.A. İ.U.E.İ S.A.Ü.B.S	İnsan54	104	55,3	60	31,9	16	8,5	7	3,7	1	,5	188	100

Tablo 8’de 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, insan hakları ve vatandaşlık ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin insan hakları ve vatandaşlık ara disiplin kazanımlarından insan hakları ve vatandaşlık39 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %37,2’sinin çok iyi, %32,4’ünün iyi, %26,1’inin orta, %3,7’sinin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık40 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %38,8’inin çok iyi, %30,9’unun iyi, %23,9’unun orta, %5,3’ünün az, % 1,1’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık41 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %35,6’sının çok iyi, %35,6’sının iyi, %21,3’ünün orta, %5,9’unun az, % 1,6’sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık44 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %48,4’ünün çok iyi, %29,3’ünün iyi, %18,6’sının orta, %3,2’sinin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık43 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %61,2’sinin çok iyi, %24,5’inin iyi, %8,5’inin orta, %4,8’inin az, % 1,1’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık50 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %55,3’ünün çok iyi, %30,3’ünün iyi, %11,2’sinin orta, %2,7’sinin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık57 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %53,7’sinin çok iyi, %30,3’ünün iyi, %12,2’sinin orta, %3,2’sinin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık52 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %47,3’ünün çok iyi, %38,3’ünün iyi, %10,1’inin orta, %4,3’ünün az derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık53 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %42,6’sının çok iyi, %39,4’ünün iyi, %13,3’ünün orta, %3,2’sinin az, %1,6’sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık54 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %55,3’ünün çok iyi, %31,9’unun iyi, %8,5’inin orta, %3,7’sinin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun 4. sınıf insan hakları ve vatandaşlık ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.1.4 4. Sınıf Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 9. 4. Sınıf. Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/ Ünite	Ders Kazanımları	Kariyer Bilinci Geliştirme	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum Kültür ve Miras: Geçmişimi Öğreniyorum Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler: H.B.	B.F.T. V.K.E.	Karbil 2	91	48,4	59	31,4	31	16,5	3	1,6	4	2,1	188	100
	M.M.K. .V.C.İ.	Karbil 18	63	33,5	76	40,4	33	17,6	14	7,4	2	1,1	188	100
	A.R.F. E.	Karbil 19	69	36,7	58	30,9	47	25,0	13	6,9	1	,5	188	100
	İ.B.B. A.Ç.O.	Karbil 15	74	39,4	66	35,1	33	17,6	14	7,4	1	,5	188	100
	G.K.V. S.Ö.F. E. Ö.B.V. Y.K.B. B.S.P.İ .G.K.V .S.Ö.İ. K.İ.Ç. G.K.V. S.Ö.A. E.Ö.V.	Karbil 16	57	30,3	76	40,4	41	21,8	13	6,9	1	,5	188	100

Tablo 9’da 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarından kariyer bilinci geliştirme2 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %48,4’ünün çok iyi, %31,4’ünün iyi, %16,5’inin orta, %1,6’sının az, %2,1’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Kariyer bilinci geliştirme18 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %33,5’ünün çok iyi, %40,4’ünün iyi, %17,6’sının orta, %7,4’ünün az, %1,1’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Kariyer bilinci geliştirme19 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %36,7’sinin çok iyi, %30,9’unun iyi, %25,0’ının orta, %6,9’unun az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Kariyer bilinci geliştirme15 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %39,4’ünün çok iyi, %35,1’inin iyi, %17,6’sının orta, %7,4’ünün az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Kariyer bilinci geliştirme16 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve

yüzde değerleri incelendiğinde %30,3'ünün çok iyi, %40,4'ünün iyi, %21,8'inin orta, %6,9'unun az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun 4. sınıf kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.1.5 4.Sınıf Özel Eğitim Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 10. 4. Sınıf Özel Eğitim Ara Disiplin Kazanımları

Ö. A/ Ün ite	Ders Kazan ımları	Özel Eğitim	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
B. ve T. : K. T.	B.F.T. V.K.E.	Özeleğ1	88	46,8	60	31,9	30	16,0	9	4,8	1	,5	188	100
		Özeleğ2	75	39,9	76	40,4	25	13,3	11	5,9	1	,5	188	100
	B.D.V .D.S.İ. K.	Özeleğ2	81	43,1	66	35,1	34	18,1	5	2,7	2	1,1	188	100
		2	78	41,5	69	36,7	34	18,1	5	2,7	2	1,1	188	100
	F.D.A. F.D.V. D.İ.E.	Özeleğ8	75	39,9	72	38,3	32	17,0	6	3,2	3	1,6	188	100
			75	39,9	72	38,3	32	17,0	6	3,2	3	1,6	188	100
	F.D.A. F.D.V. D.İ.E.	Özeleğ6	75	39,9	72	38,3	32	17,0	6	3,2	3	1,6	188	100
			75	39,9	72	38,3	32	17,0	6	3,2	3	1,6	188	100

Tablo 10' da 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, özel eğitim ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özel eğitim ara disiplin kazanımlarından özel eğitim1 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %46,8'inin çok iyi, %31,9'unun iyi, %16,0'sının orta, %4,8'inin az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Özel eğitim2 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %39,9'unun çok iyi, %40,4'ünün iyi, %13,3'ünün orta, %5,9'unun az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Özel eğitim22 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %43,1'inin çok iyi, %35,1'inin iyi, %18,1'inin orta, %2,7'sinin az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Özel eğitim8 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %41,5'inin çok iyi, %36,7'sinin iyi, %18,1'inin orta, %2,7'sinin az, % 1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Özel eğitim6 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %39,9'unun çok iyi, %38,3'ünün iyi, %17,0'sinin orta, %3,2'sinin

az, %1,6'sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun 4. sınıf özel eğitim ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.1.6 4.Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 11. 4. Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/Ün ite	Ders Kazanı mları	Rehberli k ve Psikoloji k Danışma	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
B. ve T: K.T.	B.F.T.V.	Rehber1	87	46,3	63	33,5	29	15,4	4	2,1	5	2,7	188	100
	K.E.	Rehber1	87	46,3	73	38,8	20	10,6	4	2,1	4	2,1	188	100
	D.V.D.A .İ.F.E.	2 Rehber4	81	43,1	72	38,3	26	13,8	5	2,7	4	2,1	188	100
Kültür ve Miras: Geçmiş imi Öğreni yorum	F.D.A.F. D.V.D.İ. E.	Rehber7	80	42,6	63	33,5	37	19,7	7	3,7	1	,5	188	100
	B.D.V.D .S.İ.K .													
Üretim, Dağıtı m ve Tüketi m: Üretim den Tüketi me	M.M.K. V.C.İ.A .R.F.E. S.A.Ü.B. S.G.D İ.M.İ. O.V.Y.Ç .K.S.V.E .E.K.V.	Rehber5 a Rehber5 b Rehber1 0 Rehber6	64	34,0	76	40,4	36	19,1	6	3,2	6	3,2	188	100
			64	34,0	75	39,9	34	18,1	7	3,7	8	4,3	188	100
			78	41,5	84	44,7	19	10,1	5	2,7	2	1,1	188	100
			69	36,7	73	38,8	33	17,6	10	5,3	3	1,6	188	100
Grupla r, Kurum lar, Sosyal Örgütle r: H.B.														

Tablo 11' de 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarından rehberlik ve psikolojik danışma1 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %46,3'ünün çok iyi, %33,5'inin iyi, %15,4'ünün orta, %2,1'inin az , %2,7'sinin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma2 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %46,3'ünün çok iyi, %38,8'inin iyi, %10,6'sının orta, %2,1'inin az, %2,1'inin hiç derecesini

işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma4 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %43,1'inin çok iyi, %38,3'ünün iyi, %13,8'inin orta, %2,7'sinin az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma7 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %42,6'sının çok iyi, %33,5'inin iyi, %19,7'sinin orta, %3,7'sinin az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma5a ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %34,0'ünün çok iyi, %39,9'unun iyi, %18,1'inin orta, %3,7'sinin az ,%4,3'ünün hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma5b ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %34,0'ünün çok iyi, %39,9'unun iyi, %18,1'inin orta,%3,7'siinin az, %4,3'ünün hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma10 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %41,5'inin çok iyi, %44,7'sinin iyi, %10,1'inin orta, %2,7'sinin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma6 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %36,7'sinin çok iyi, %38,8'inin iyi, %17,6'sının orta, %5,3'ünün az ,%1,6'sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun 4. sınıf rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.1.7 4. Sınıf Sağlık Kültürü Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 12. 4. Sınıf Sağlık Kültürü Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/ Ünite	Ders Kazanı mları	Sağlık Kültürü	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birey ve Toplu m Kend imi Tanı y or um G, K, S.Ö: H.B.	B.F.T.V.	Sağköl11	90	47,9	59	31,4	32	17,0	3	1,6	4	2,1	188	100
	K.E.	Sağköl10	89	47,3	58	30,9	33	17,6	6	3,2	2	1,1	188	100
	B.D.V.D													
	.S.İ.K													
	Ö.B.V.Y	Sağlık31	81	43,1	65	34,6	30	16,0	10	5,3	2	1,1	188	100
	.K.Ç.B.B	Sağlık32	76	40,4	60	31,9	41	21,8	7	3,7	4	2,1	188	100
	.S.P.Y.D													
	.İ.G.K.V.													
	S.Ö.İ.													

Tablo 12' de 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, sağlık kültürü ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları

frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sağlık kültürü ara disiplin kazanımlarından sağlık kültürü11 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %47,9'unun çok iyi, %31,4'ünün iyi, %17,0'sinin orta, %1,6'sının az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Sağlık kültürü10 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %47,3'ünün çok iyi, %30,9'unun iyi, %17,6'sının orta, %3,2'sinin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Sağlık kültürü31 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %43,1'inin çok iyi, %34,6'sının iyi, %16,0'sının orta, %5,3'ünün az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Sağlık kültürü32 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %40,4'ünün çok iyi, %31,9'unun iyi, %21,8'inin orta, %3,7'sinin az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun 4. sınıf sağlık kültürü ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.2.1 5. Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 13. 5.Sınıf Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/ Ünit e	Der s Kaz anı mla rı	Afetten Korun ma ve Güvenli Yaşam	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İ. Y. ve	Y.B	Beşafet5	64	34,0	69	36,7	44	23,4	7	3,7	4	2,1	188	100
	.G.	Beşafet6	63	33,5	77	41,0	33	17,6	13	6,9	2	1,1	188	100
Ç. : B.T.	D.A	Beşafet1	62	33,0	78	41,5	33	17,6	9	4,8	6	3,2	188	100
	.N. O.U .F.	0 Beşafet1 1	81	43,1	57	30,3	38	20,2	8	4,3	4	2,1	188	100

Tablo 13' te 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplin kazanımlarından afetten korunma ve güvenli yaşam5 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %34'ünün çok iyi, %36,7'sinin iyi, %23,4'ünün orta, %3,7'sinin az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam6 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde

%33,5'inin çok iyi, %41'inin iyi, %17,6'sının orta, %6,9'unun az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam10 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %33'ünün çok iyi, %41,5'inin iyi, %17,6'sının orta, %4,8'inin az, %3,2'sinin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Afetten korunma ve güvenli yaşam11 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %43,1'inin çok iyi, %30,3'ünün iyi, %20,2'sinin orta, %4,3'ünün az , %2,1'sinin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun beşinci sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin iyi ve çok iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.2.2 5. Sınıf Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 14. 5.Sınıf Girişimcilik Ara Disiplin Kazanımları

Ö. A/ Üni te	Ders Kazan ımları	Girişimc ilik	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ü. D. ve T. : Ü	Y.B.E.	Beşgiriş2	63	33,5	75	39,9	41	21,8	5	2,7	4	2,1	188	100
	F.F.E.	7												
	Y.B.E.	Beşgiriş2	64	34,0	75	39,9	31	16,5	14	7,4	4	2,1	188	100
	F.İ.M.	8												
	B.													

Tablo 14'te 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, girişimcilik ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin girişimcilik ara disiplin kazanımlarından girişimcilik27 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %33,5'inin çok iyi, %39,9'unun iyi, %21,8'inin orta, %2,7'sinin az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Girişimcilik28 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %34,0'ünün çok iyi, %39,9'unun iyi, %16,5'inin orta, %7,4'inin az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun beşinci sınıf girişimcilik ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.2.3 5. Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 15. 5. Sınıf Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/ Ünit e	Ders Kazan ımları	Rehberlik ve Psikolojik Danışma	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
B.T : H.Ö. Ü. D. ve T. :T. G, Y ve T: Bir Ülke Bir Bayr ak	İ.B.G. V.G.A	Beşrehber1	68	36,2	87	46,3	28	14,9	3	1,6	2	1,1	188	100
	.R.İ. K.G.A	Beşrehber4	92	48,9	65	34,6	28	14,9	3	1,6	-	-	188	100
	.R.İ.R. G.H.V	Beşrehber6	69	36,7	78	41,5	30	16,0	9	4,8	2	1,1	188	100
	.S.İ. B.E.F.													
	İ.C.Ö. İ. Y.B.E.	Beşrehber5	87	46,3	65	34,6	31	16,5	4	2,1	1	,5	188	100
F.İ.M. B. T.Y.D .Y.V. V.Ö.F. E.														

Tablo 15'te 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarından rehberlik ve psikolojik danışma1 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %36,2'sinin çok iyi, %46,3'ünün iyi, %14,9'unun orta, %1,6'sının az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma4 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %48,9'unun çok iyi, %34,6'sının iyi, %14,9'unun orta, %1,6'sının az derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma6 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %36,7'sinin çok iyi, %41,5'inin iyi, %16'sının orta, %4,8'inin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma5 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %46,3'ünün çok iyi, %34,6'sının iyi, %16,5'inin orta, %2,1'inin az, %,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun beşinci sınıf rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.2.4 5. Sınıf Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 16. Kariyer Bilinci Geliştirme Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/ Ünit e	Ders Kazan ımları	Kariyer Bilinci Geliştirme	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
B. ve : H.Ö. Üret im, Dağı tım ve Tük etim : Ü	İ.B.G.	Beşkar	81	43,1	78	41,5	21	11,2	4	2,1	4	2,1	188	100
	V.G.A	bil4	79	42,0	70	37,2	29	15,4	9	4,8	1	,5	188	100
	.R.İ.	Beşkar	89	47,3	59	31,4	30	16,0	9	4,8	1	,5	188	100
	K.G.A	bil12												
	.R.İ.R.	bil14												
	G.H.V	Beşkar	77	41,0	69	36,7	33	17,6	7	3,7	2	1,1	188	100
	.S.İ.	bil11												
	Y.B.E.													
	F.İ.M.													
	B.													

Tablo 16’da 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarından kariyer bilinci geliştirmel4 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %43,1’inin çok iyi, %41,5’inin iyi, %11,2’sinin orta, %2,1’inin az, %2,1’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir.

Kariyer bilinci geliştirme12 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %42,0’sinin çok iyi, %37,2’sinin iyi, %15,4’ünün orta, %4,8’inin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Kariyer bilinci geliştirme14 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %47,3’ünün çok iyi, %31,4’ünün iyi, %16,0’sının orta, %4,8’inin az, % ,5 ’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Kariyer bilinci geliştirme11 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %41,0’inin çok iyi, %36,7’sinin iyi, %17,6’sının orta, %3,7’sinin az, % 1,1 ’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun beşinci sınıf kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.2.5 5. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Ara Disiplin Kazanımları

Tablo 17. 5. Sınıf İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Ara Disiplin Kazanımları

Ö.A/Ü nite	Ders Kazanımları	İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi	5		4		3		2		1		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
B. ve T.: H.Ö.	K.G.A.R.İ	Beşinsan2	82	43,6	65	34,6	34	18,1	5	2,7	2	1,1	188	100
	.R.G.H.V.	Beşinsan14	83	44,1	69	36,7	26	13,8	9	4,8	1	,5	188	100
	S.İ. Ç.O.H.F.	Beşinsan18	83	44,1	65	34,6	35	18,6	4	2,1	1	,5	188	100
Kültür ve Miras: A.A.T.	E. G.K.K.A.İ	Beşinsan5	98	52,1	49	26,1	30	16,0	9	4,8	2	1,1	188	100
	.Ö.İ.S.G. Y.K.	Beşinsan7	102	54,3	50	26,6	28	14,9	8	4,3	-	-	188	100
Bilim, Teknoloji ve Toplum: G.D.	B.V.T.G. T.H.E.T.	Beşinsan12	80	42,6	72	38,3	27	14,4	6	3,2	3	1,6	188	100
	B.Y.V.B.İ .O.Ö.F.V.													
	T.T.İ.K.İ. K.İ.Y.Y.K													
G, K ve S.Ö: Toplum İçin Çalışanlar	.G.O	Beşinsan39	68	36,2	78	41,5	33	17,6	7	3,7	2	1,1	188	100
	S.T.K.E.A	Beşinsan40	70	37,2	73	38,8	34	18,1	9	4,8	2	1,1	188	100
	.G.S. S.T.K.E.S	Beşinsan41	61	32,4	82	43,6	33	17,6	11	5,9	1	,5	188	100
Güç, Yönetim ve Toplum: B.Ü.B. B	.D. B.R.A.S.T													
	.K.R.K.V. K.K.	Beşinsan16	75	39,9	73	38,8	31	16,5	6	3,2	3	1,6	188	100
	T.Y.D.Y. V.V.Ö.F.	Beşinsan42	76	40,4	66	35,1	35	18,6	10	5,3	1	,5	188	100
Güç, Yönetim ve Toplum: B.Ü.B. B	E. M.Y.B.T.	Beşinsan35	77	41,0	62	33,0	43	22,9	4	2,1	2	1,1	188	100
	T.G.İ Beşinsan36	Beşinsan36	80	42,6	63	33,5	33	17,6	8	4,3	4	2,1	188	100
	D.Y.B.Y.İ .U.E.A.İ.	Beşinsan37	88	46,8	55	29,3	36	19,1	7	3,7	2	1,1	188	100
Güç, Yönetim ve Toplum: B.Ü.B. B	A. U.E.S.D.	Beşinsan17	65	34,6	69	36,7	37	19,7	13	6,9	4	2,1	188	100
	V.													

Tablo 17’de 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla insan hakları ve vatandaşlık eğitimi ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları frekans ve yüzdeleri verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin insan hakları ve vatandaşlık eğitimi ara disiplin kazanımlarından insan hakları ve vatandaşlık eğitimi2 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %43,6’sının çok iyi, %34,6’sının iyi, %18,1’inin orta, %2,7’sinin az, %1,1’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi14 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %44,1’inin çok iyi, %36,7’sinin iyi, %13,8’inin orta, %4,8’inin az, % ,5’inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi18 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %44,1’inin çok iyi, %34,6’sının iyi, %18,6’sının orta, %2,1’inin az, % ,5’inin hiç derecesini

işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi5 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %52,1'inin çok iyi, %26,1'inin iyi, %16,0'sının orta, %4,8'inin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi7 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %54,3'ünün çok iyi, %26,6'sının iyi, %14,9'unun orta, %4,3'ünün az derecesini işaretledikleri görülmektedir.

İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi12 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %42,6'sının çok iyi, %38,3'ünün iyi, %14,4'ünün orta, %3,2'sinin az, %1,6'sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi39 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %36,2'sinin çok iyi, %41,5'inin iyi, %17,6'sının orta, %3,7'sinin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir.

İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi40 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %37,2'sinin çok iyi, %38,8'inin iyi, %18,1'inin orta, %4,8'inin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi41 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %32,4'ünün çok iyi, %43,6'sının iyi, %17,6'sının orta, %5,9'unun az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir.

İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi16 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %39,9'unun çok iyi, %38,8'inin iyi, %16,5'inin orta, %3,2'sinin az, %1,6'sının hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi42 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %40,4'ünün çok iyi, %35,1'inin iyi, %18,6'sının orta, %5,3'ünün az, % ,5'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir.

İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi35 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %41,0'inin çok iyi, %33,0'ünün iyi, %22,9'unun orta, %2,1'inin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi36 ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %42,6'sının çok iyi, %33,5'inin iyi, %17,6'sının orta, %4,3'ünün az, %2,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir.

İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi³⁷ ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %46,8'inin çok iyi, %29,3'ünün iyi, %19,1'inin orta, %3,7'sinin az, %1,1'inin hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi¹⁷ ile ders kazanımlarının ilişkisine ait frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde %34,6'sının çok iyi, %36,7'sinin iyi, %19,7'sinin orta, %6,9'unun az, %2,1'inin de hiç derecesini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunun beşinci sınıf İnsan hakları ve vatandaşlık eğitimi ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

3.3. Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Üçüncü olarak “ Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumu konusundaki görüşleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?” alt amacına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Bulgular T-testi sonucu elde edilmiş Tablo 18'de bulgulara ilişkin sonuçlar verilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 128'i kadın 60'erkektir.

Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü ara disiplinleri kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık ara disiplini kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo.18 Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Ara Disiplinler	Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Serbestlik Derecesi sd	t-değeri t	Anlamlılık Düzeyi p
4.sınıf afetort	Kadın	128	4,1895	186	1,106	,270
	Erkek	60	4,0847	112,210	1,093	,277
4. sınıf girişort	Kadın	128	4,1309	186	,512	,609
	Erkek	60	4,0750	116,884	,515	,608
4. sınıf insanort	Kadın	128	4,2609	186	1,287	,200
	Erkek	60	4,1267	108,292	1,253	,213
4. sınıf karbilort	Kadın	128	4,0453	186	,388	,699
	Erkek	60	3,9967	114,730	,386	,700
4. sınıf özelort	Kadın	128	4,2109	186	1,528	,128
	Erkek	60	4,0267	110,166	1,499	,137
4. sınıf rehberort	Kadın	128	4,1260	186	,171	,864
	Erkek	60	4,1083	107,568	,166	,868
4. sınıf sağlıkort	Kadın	128	4,1797	186	,765	,445
	Erkek	60	4,0833	106,668	,740	,461
5.sınıf afetort	Kadın	128	3,9492	186	-1,191	,235
	Erkek	60	4,1083	128,134	-1,241	,217
5.sınıf girişort	Kadın	128	3,9883	186	,153	,879
	Erkek	60	3,9667	119,333	,155	,877
5.sınıf rehberort	Kadın	128	4,2129	186	,518	,605
	Erkek	60	4,1542	118,679	,523	,602
5.sınıf karbilort	Kadın	128	4,1699	186	-,109	,913
	Erkek	60	4,1833	120,960	-,111	,912
5.sınıf insanort	Kadın	128	4,1594	186	,812	,418
	Erkek	60	4,0722	120,295	,825	,411

p>.005

3.4.Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Tablo.19 Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Ara Disiplinler	Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	N	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Serbestlik Derecesi sd	t-değeri t	Anlamlılık Düzeyi p
4.sınıf afetort	Evet	59	4,2811	186	1,765	,079
	Hayır	129	4,1047	117,009	1,794	,075
4. sınıf girişort	Evet	59	4,2246	186	1,491	,138
	Hayır	129	4,0620	107,33	1,462	,147
4. sınıf insanort	Evet	59	4,3017	186	1,162	,240
	Hayır	129	4,1798	105,131	1,129	,262
4. sınıf karbilort	Evet	59	4,1593	186	1,506	,134
	Hayır	129	3,9705	109,814	1,490	,139
4. sınıf özelort	Evet	59	4,1729	186	,248	,804
	Hayır	129	4,1426	107,627	,244	,808
4. sınıf rehberort	Evet	59	4,2309	186	1,566	,119
	Hayır	129	4,0698	119,983	1,607	,111
4. sınıf sağlıkort	Evet	59	4,2797	186	1,512	,132
	Hayır	129	4,0891	130,106	1,603	,111
5.sınıf afetort	Evet	59	4,2076	186	2,277	,024
	Hayır	129	3,9050	121,702	2,351	,020
5.sınıf girişort	Evet	59	4,2712	186	3,044	,003*
	Hayır	129	3,8488	116,892	3,092	,002*
5.sınıf rehberort	Evet	59	4,3093	186	1,481	,140
	Hayır	129	4,1415	113,164	1,484	,141
5.sınıf karbilort	Evet	59	4,2839	186	1,297	,196
	Hayır	129	4,1240	107,758	1,274	,205
5.sınıf insanort	Evet	59	4,3153	186	2,521	,013
	Hayır	129	4,0475	122,408	2,608	,010

*p<.005

Dördüncü olarak “ Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumu konusundaki görüşleri hizmet içi eğitim alma durumu değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?” alt amacına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular T-testi sonucu elde edilmiş Tablo 19’da bulgulara ilişkin sonuçlar verilmiştir. Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 59’u konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış 129’u hizmet içi eğitim almamıştır. Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü ara disiplinleri kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile hizmet içi eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık ara disiplini kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile hizmet içi eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf girişimcilik ara disipliniyle sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile hizmet içi eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir.

3.5.Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okullarının Bağlı Buldukları Kurum Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Beşinci olarak “ Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumu konusundaki görüşleri okullarının bağlı bulunduğu kurum değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?” alt amacına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular T-testi sonucu elde edilmiş Tablo 20’de bulgulara ilişkin sonuçlar verilmiştir. Aşağıda verilen Tablo.20 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 180’i M.E.B. bağlı resmi kurumda 8’i ise M.E.B. bağlı özel kurumda çalıştıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü ara disiplinleri kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile okullarının bağlı oldukları kurum arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık ara disiplini kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının

uyumuna ilişkin görüşleri ile okullarının bağlı buldukları kurum arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo.20 Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okullarının Bağlı Buldukları Kurum Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Ara Disiplinler	Okulun Bağlı Bulunduğu Kurum	N	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Serbestlik Derecesi sd	t-değeri t	Anlamlılık Düzeyi p
4.sınıf afetort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1759	186	1,625	,106
	M.E.B. Bağlı Özel	8	3,8021	8,078	2,057	,073
4. sınıf girişort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1250	186	1,119	,264
	M.E.B. Bağlı Özel	8	3,8438	7,834	1,265	,242
4. sınıf insanort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,2217	186	,348	,728
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,1375	8,898	,561	,589
4. sınıf karbilort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,0278	186	-,163	,871
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,0750	8,389	-,230	,824
4. sınıf özelort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1456	186	-,551	,582
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,3000	8,770	-,864	,411
4. sınıf rehberort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1125	186	-,775	,439
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,2969	10,450	-1,581	,144
4. sınıf sağlıkort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1292	186	-1,605	,110
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,5938	8,734	-2,492	,035
5.sınıf afetort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,0042	186	,316	,752
	M.E.B. Bağlı Özel	8	3,9063	7,578	,303	,770
5.sınıf girişort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	3,9972	186	1,143	,255
	M.E.B. Bağlı Özel	8	3,6250	7,614	1,125	,295
5.sınıf rehberort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1833	186	-,972	,332
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,4375	11,494	-2,179	,051
5.sınıf karbilort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1958	186	1,802	,073
	M.E.B. Bağlı Özel	8	3,6875	7,476	1,582	,155
5.sınıf insanort	M.E.B. Bağlı Resmi	180	4,1367	186	,484	,629
	M.E.B. Bağlı Özel	8	4,0167	8,403	,686	,511

p>.005

3.6. Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okutmakta Oldukları Sınıf Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Tablo.21 Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. Sınıf Ara Disiplinlerin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarıyla Uyumuna İlişkin Görüşlerinin Okutmakta Oldukları Sınıf Değişkeni Açısından T-Testi Sonuçları

Ara Disiplinler	Okutmakta Oldukları Sınıf	N	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Serbestlik Derecesi sd	t-değeri t	Anlamlılık Düzeyi p
4.sınıf afetort	4.Sınıf	99	4,2037	186	,864	,389
	5.Sınıf	89	4,1231	177,274	,859	,391
4. sınıf girişort	4.Sınıf	99	4,0833	186	-,686	,494
	5.Sınıf	89	4,1534	182,058	-,686	,494
4. sınıf insanort	4.Sınıf	99	4,2192	186	,091	,927
	5.Sınıf	89	4,2102	175,255	,091	,928
4. sınıf karbilort	4.Sınıf	99	4,1333	186	1,965	,051
	5.Sınıf	89	3,9045	175,390	1,952	,053
4. sınıf özelort	4.Sınıf	99	4,1798	186	,562	,575
	5.Sınıf	89	4,1159	172,823	,557	,578
4. sınıf rehberort	4.Sınıf	99	4,1944	186	1,701	,091
	5.Sınıf	89	4,0313	170,531	1,684	,098
4. sınıf sağlıkort	4.Sınıf	99	4,2146	186	1,218	,225
	5.Sınıf	89	4,0710	176,031	1,210	,228
5.sınıf afetort	4.Sınıf	99	4,0253	186	,293	,770
	5.Sınıf	89	3,9886	180,959	,293	,770
5.sınıf girişort	4.Sınıf	99	4,0000	186	,172	,863
	5.Sınıf	89	3,9773	184,999	,173	,862
5.sınıf rehberort	4.Sınıf	99	4,2096	186	,341	,734
	5.Sınıf	89	4,1733	181,423	,340	,734
5.sınıf karbilort	4.Sınıf	99	4,1338	186	-,864	,389
	5.Sınıf	89	4,2330	182,996	-,864	,389
5.sınıf insanort	4.Sınıf	99	4,1616	186	,672	,503
	5.Sınıf	89	4,0939	173,262	,666	,506

p>.005

Altıncı olarak “ Sınıf Öğretmenlerinin 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumu konusundaki görüşleri okutmakta oldukları sınıf değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?” alt amacına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular T-testi sonucu elde edilmiş Tablo 21’de bulgulara ilişkin sonuçlar verilmiştir. Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 99’unun 4. sınıf 89’unun 5. sınıf okuttukları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü ara disiplinleri kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile okutmakta oldukları sınıf arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık ara disiplini kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile okutmakta oldukları sınıf arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

3.7 Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlerle Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumları Değişkeni Açısından Sonuçları

Yedinci olarak “Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler ders kazanımlarının ara disiplinlerle uygunluğuna ilişkin görüşleri eğitim durumları açısından farklılık göstermekte midir?” Alt amacına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucu elde edilen bulgular tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo.22 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü ara disiplinleri kazanımlarının sosyal bilgiler ders kazanımlarına uygunluğuna ilişkin görüşlerinin eğitim durumları açısından farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve

vatandaşlık ara disiplinleri kazanımlarının sosyal bilgiler ders kazanımlarına uygunluğuna ilişkin görüşlerinin eğitim durumları açısından farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo.22 Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlerle Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumları Değişkeni Açısından ANOVA Sonuçları

Ara Disiplinler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
4.sınıf afetort	Gruplar Arası	4,982	8	,712	1,792	,091
	Gruplar İçi	71,475	180	,397		
	Toplam	76,457	188			
4. sınıf girişort	Gruplar Arası	4,704	8	,672	1,409	,204
	Gruplar İçi	85,831	180	,477		
	Toplam	90,536	188			
4. sınıf insanort	Gruplar Arası	3,662	8	,523	1,180	,316
	Gruplar İçi	79,797	180	,443		
	Toplam	83,459	188			
4. sınıf karbilort	Gruplar Arası	11,056	8	1,579	2,614	,014
	Gruplar İçi	108,777	180	,604		
	Toplam	119,833	188			
4. sınıf özelort	Gruplar Arası	3,766	8	,538	,895	,511
	Gruplar İçi	108,163	180	,601		
	Toplam	111,929	188			
4. sınıf rehberort	Gruplar Arası	5,492	8	,785	1,875	,076
	Gruplar İçi	75,332	180	,419		
	Toplam	80,824	188			
4. sınıf sağlıkort	Gruplar Arası	7,915	8	1,131	1,801	,090
	Gruplar İçi	113,039	180	,628		
	Toplam	120,955	188			
5.sınıf afetort	Gruplar Arası	4,113	8	,588	,798	,590
	Gruplar İçi	132,512	180	,736		
	Toplam	136,625	188			
5.sınıf girişort	Gruplar Arası	4,632	8	,662	,807	,582
	Gruplar İçi	147,553	180	,820		
	Toplam	152,185	188			
5.sınıf rehberort	Gruplar Arası	3,264	8	,466	,887	,518
	Gruplar İçi	94,650	180	,526		
	Toplam	97,914	188			
5.sınıf karbilort	Gruplar Arası	6,779	8	,968	1,605	,136
	Gruplar İçi	108,579	180	,603		
	Toplam	115,357	188			
5.sınıf insanort	Gruplar Arası	4,639	8	,663	1,434	,194
	Gruplar İçi	83,169	180	,462		
	Toplam	87,808	188			

p>.005

3.8 Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlere Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Hizmet Yılları Değişkeni Açısından Analiz Sonuçları

Tablo.23 Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Ders Kazanımlarının Ara Disiplinlere Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Hizmet Yılları Değişkeni Açısından ANOVA Sonuçları

Ara Disiplinler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
4.sınıf afetort	Gruplar Arası	,988	6	,198	,477	,793
	Gruplar İçi	75,469	182	,415		
	Toplam	76,457	188			
4. sınıf girişort	Gruplar Arası	4,312	6	,862	1,820	,111
	Gruplar İçi	86,224	182	,474		
	Toplam	90,536	188			
4. sınıf insanort	Gruplar Arası	5,134	6	1,027	2,386	,040
	Gruplar İçi	78,324	182	,430		
	Toplam	83,459	188			
4. sınıf karbilort	Gruplar Arası	7,787	6	1,557	2,530	,031
	Gruplar İçi	112,046	182	,616		
	Toplam	119,833	188			
4. sınıf özelort	Gruplar Arası	2,146	6	,429	,712	,615
	Gruplar İçi	109,783	182	,603		
	Toplam	111,929	188			
4. sınıf rehberort	Gruplar Arası	2,599	6	,520	1,209	,307
	Gruplar İçi	78,225	182	,430		
	Toplam	80,164	188			
4. sınıf sağlıkort	Gruplar Arası	5,774	6	1,155	1,825	,110
	Gruplar İçi	115,18	182	,633		
	Toplam	120,955	188			
5.sınıf afetort	Gruplar Arası	2,844	6	,569	,774	,570
	Gruplar İçi	133,781	182	,735		
	Toplam	136,625	188			
5.sınıf girişort	Gruplar Arası	4,680	6	,936	1,155	,333
	Gruplar İçi	147,505	182	,810		
	Toplam	152,185	188			
5.sınıf rehberort	Gruplar Arası	3,990	6	,798	1,546	,178
	Gruplar İçi	93,924	182	,516		
	Toplam	97,914	188			
5.sınıf karbilort	Gruplar Arası	3,355	6	,671	1,090	,367
	Gruplar İçi	112,002	182	,615		
	Toplam	115,357	188			
5.sınıf insanort	Gruplar Arası	2,777	6	,555	1,189	,316
	Gruplar İçi	85,032	182	,467		
	Toplam	87,808	188			

p>.005

Sekizinci olarak “Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler ders kazanımlarının ara disiplinlere uygunluğuna ilişkin görüşleri meslekteki hizmet yılları açısından farklılık göstermekte midir?” Alt amacına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular tek yönlü varyans analizi sonucu elde edilmiş Tablo 23’de bulgulara ilişkin sonuçlar verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü ara disiplinleri kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile meslekteki hizmet yılları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık ara disiplini kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile meslekteki hizmet yılları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

3.9.Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarıyla Ara Disiplinlerin İlişkilendirilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarıyla Ara Disiplinlerin İlişkilendirilme Durumu” başlığı altında araştırmaya katılan 188 öğretmenin 32 tanesinden öğretmenin görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular hakkında görüş bildirmeleri beklenmiştir. 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kazanımlarını, yeni programda tek başına bir ders olarak yer almayan ancak kendisine her derste yer bulabilen özellikler olarak tanımlanan ara disiplinlerle ilişkilendirme durumları hakkında görüşlerini almak bu bağlamda ara disiplinlerden sınıf içinde yararlanma durumları, ara disiplinlerden yararlanma sırasında karşılaştıkları güçlükler konusunda bilgi almak amacıyla 32 sınıf öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Bu bölümde araştırma dahilinde hazırlanan görüşme formunda yer alan 13 açık uçlu soruya görüş bildiren 32 öğretmenin aşağıdaki sorular hakkında görüşlerini içeren bulgulara yer verilmiştir.

- Yeni ilköğretim programında yer alan kazanım kavramı hakkında neler biliyorsunuz?
- Yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramını nasıl açıklarsınız?

- Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda programda gösterilen işaretlerin (📌, ↺, 📄, 📌) ne anlama geldiğini biliyor musunuz?
- Sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabı ara disiplinlerle ilişkilendirme konusunda size yönlendirme yapmakta mıdır? Yanıtınız evet ise bu yönlendirme ne şekilde gerçekleşmektedir?
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerden birkaçının ismini sayabilir misiniz? Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinler yeterli şekilde belirlenmiş midir?
- Sosyal bilgiler dersi programına sizce eklenmesi gereken bir başka ara disiplin olabilir mi? Varsa gerekçesiyle söyleyiniz.
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri nasıl ilişkilendirmektесiniz?
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesi size ve öğrencilerinize ne tür fayda sağlamaktadır?
- Sizce sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecine katkıları var mıdır varsa bunlar nelerdir?
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyini yeterli buluyor musunuz?
- Sosyal bilgiler dersi programındaki kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin uygunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında karşılaştığımız güçlükler var mı? Varsa bunları aşmak için neler yapmaktasınız?

3.9.1. “Yeni ilköğretim programında yer alan kazanım kavramı hakkında neler biliyorsunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular yeni ilköğretim programında yer alan kazanım kavramı hakkında öğretmen bilgilerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili benzer görüşleri aynen aktarılmıştır .

“Öğrencilere konu ile ilgili kazandırılması gereken becerilerdir.” Ö2

“Adı üstünde kazanım öğrencinin kazanması gereken, hedeflenen ifadelerdir.” Ö3

“Kazanım bir ders süresince o dersin öğrenciye verilmesi gereken hedefleridir. O derste öğrenciye kazandırılması düşünülen, planlanan hedeflerdir.”Ö5

“Öğrencilerde beklenen olumlu tutum, beceri ve davranışlardır.”Ö6

“Öğrencinin öğrenmesi gereken konularla ilgili elde edildiği bilgiler toplamı.”Ö7

“Kazandırmamız gereken davranışlar olarak düşünüyorum.”Ö13

“İşte kazanım adı üstünde öğrencilere verilmesi gereken, o sene içerisinde verilmesi gereken hedef ve davranışlara ulaşma biçimi diyebilirim”Ö19

“Kazandırmamız gereken bilgi ve beceriler olduğunu biliyorum”Ö23

Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö19 ve Ö23 kazanım kavramıyla ilgili benzer görüşlere sahiptir. Ö1, Ö9 ve Ö10 ise kazanım kavramıyla ilgili değişik görüşlere sahiptir.

“Daha önce bu kazanımlar davranışlar diye adlandırıyorduk. Öğrencilere hedeflediğimiz davranışları kazanım diye söylüyoruz. Hedeflere ulaştıran basamaklar olarak görüyorum.” Ö1

Kazanım öğrencinin tam ne denilir, konuyu tam ayırt edip edemeyeceğini öğrenip öğrenemediği.”Ö9

“Eskiden amaç derdik. Sonra ne oldu hedef oldu sonra kazanım oldu. Ya tabi ki bunların bir şeyi var ne diyelim buraya konmasının bir amacı var. Yalnız bu kazanım sözcükleri bir kere yer, zaman, şu, bu belli etmiyor. İşte bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder diyor. Ne zaman, nasıl yani çok ucu açık bir anlatım bir kere bu. İkincisi bu kazanımları anlamak ve yorumlamak zaten başlı başına bir kazanım kendi adımıza. Ondan sonra bu kazanımları uygulamaya, dersi uygulamaya yönelik aman aman açıklayıcı efendim yol gösterici bir yanı yok. Onun için bu kazanım sözcüklerinden ben bir şey anlamış değilim. Yani çok açık, anlaşılır değil dediğim gibi.”Ö10

Genel olarak öğretmenlerin büyük bir kısmı kazanım kavramını öğrencilerin kazanmaları gereken hedefler olarak ifade ettikleri söylenebilir. Bazı öğretmenler ise sürekli kavram isimlerinin değişmesi sebebiyle yeni kavramların çok açık ve anlaşılır olmadığını belirtmişlerdir.

3.9.2. “Yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramını nasıl açıklarsınız?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramı hakkında öğretmen bilgilerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Ara disiplinin aslında birkaç dersle ilişkisi olabilir. Öğrencinin sosyal gelişimine katkısı olabilecek davranışlar olarak düşünüyorum ara disiplini.”Ö1

“Bu da yine kazanımların öğrencilere verilmesinde kullanılan alt basamaklardır.”Ö2

“Diğer derslerle ilişkilendirme”Ö7

“Başka derslerle birlikte uyum içerisinde olmasıdır bence yani.”Ö9

“Çok fazla açıklayabildiğim yok. Ara disiplin dediğim eskiden söylediğimiz şeye benziyor yani nedir bu amaç sonra neydi hedef. Hedefin yerine konulan bir durum başka bir şey değil.”Ö10

“Tüm derslerde disiplinler arası olarak kullanabileceğimiz kazanımlardır.”Ö14

“Ara disiplin de işte bu kazanımların davranışa dönüştürülmesi.”Ö15

“Diğer derslerle bağ kuran disiplinler arası bir kavram olarak düşünüyorum.”Ö30

“Ara disiplin de yine çocuklara kazandırılması gereken beceri ve davranışlardır.”Ö31

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşıldığı üzere öğretmenlerin büyük çoğunluğu ara disiplin deyince ara disiplinin diğer derslerle ilişki kurmaya yarayan disiplinler arası bir kavram olduğunu söyledikleri görülmektedir. Eski sosyal bilgiler programında yer alan hedef ve davranışlarla aynı anlamda olduğu söylenebilir. Ö20, Ö21, Ö23 ve Ö24 de aynı görüşleri ara disiplinlerin diğer derslerle ilişkiyi anlattığı görüşünde olduklarını söylemişlerdir.

“Ara disiplin kavramı hakkında çok fazla şey bildiğimi söyleyemem. Üç dört senedir duyduğumuz bir kavram.”Ö5

“Bu konuda çok net bir fikrim yok gerekliliği konusunda da şüphelerim var.”Ö12

“Konuları anlatırken farklı anlatım yöntemlerinden, farklı metotlardan faydalanmaktır.”Ö17

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ara disiplin kavramına tamamıyla yabancı oldukları ve farklı görüşlerde buldukları, yenilenen sosyal bilgiler programında yer alan ara disiplin kavramı hakkında çok net bir bilgilerinin olmadığını görülmektedir.

“Ara disiplin kavramı eğitim sistemimize yeni giren bir kavram. Öğrencinin kazandığı bir kazanımla ilişkili olarak kendi hayatına uygulamasını hedefleyen bir yaklaşım olarak kabul ediyorum. Kazanımın ileri düzeyde ulaşılması beklenen hedef olarak ta söylenebilir”Ö6

“Şimdi ara disiplin deyince kazanımlardan elde edilen sonuçları çocuk hayatına uygulamayı becerebiliyorsa ara disiplin de önemli bir yol alınmış demektir.”Ö18

“Yeni programda tek başına bir ders olarak görülmeyen ve fakat her derste kullanılabilen ve yer bulabilen disiplinler diyebilirim.”Ö19

“Ara disiplin de hayatla bağ kuran bir kavram olarak düşünüyorum.”Ö28

Görüşme yapılan öğretmenlerden ara disiplinin gerçek anlamına yönelik açıklamalar Ö6, Ö18, Ö19 ve Ö28 kodlu öğretmenlerden gelmiştir. Ara disiplinin hayatla bağ kurmayı sağlayan, tek başına bir ders olarak görülmeyen ancak kendisine her derste yer bulabilen özellikler olduğunu ifade ettikleri söylenebilir.

3.9.3. “Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda programda gösterilen işaretlerin (☞, ↻, ☐, ✎) ne anlama geldiğini biliyor musunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular yeni ilköğretim programında yer alan işaretlerden ara disiplinlerle ilgili olanları hakkında öğretmen bilgilerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“İşaretleri biliyorum. Zaman zaman da öğretmen kılavuz kitabına bakıyorum. ☞:Okul içi etkinlik, ↻: Ders içi ilişkilendirme, ☐: Diğer derslerle ilişkilendirme ✎:Ara disiplinlerle ilişkilendirme.”Ö1

Ö1, sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda programda gösterilen işaretlerin tamamının ismini doğru bir şekilde söylemiştir.

“Evet, biliyorum. Hepsini değil ama çoğunu biliyorum. “☞:Ev ödevi, ↻: Bilmediğin konuyu tekrarlamak için geri dön işareti, tekrar işareti. ☐: Bilmiyorum, ✎: Bilmiyorum.”Ö5

“Onlar basit, onlar bilinebilir, ezberlenir. Yani işaretin ne olduğu her an bilebilirsin. Bunda bir sıkıntı yok yani. Bu şuydu şu buydu. Aklında kalmazsa bakarsın sonuçta bu işaretin anlamı neydi diye. İşaretin bir şey tarafı yok yani.”Ö10

“Hayır. Bilmiyorum”Ö11

“☞:Bu okul dışında etkinlik anlamına geliyor herhalde, ↻: Ara disiplin anlamına geliyor, ☐: Bilemiyorum, ✎:Onu da bilmiyorum.”Ö13

“Bu işaretleri çok fazla kullanmıyorum açıkçası.”Ö15

“☞:Ev etkinliği, ↻: ilişki kurma , ☐: Bütünlük, ✎: Bilmiyorum.”Ö16

“☞:Sınıf ve okul içindeki etkinlikleri anlatıyor, ↻: Bilmiyorum , ☐: Diğer disiplinlerle ilişkilendirme, ✎: Bilmiyorum.”Ö18

“☞: Ev ödevi ilk baştaki, ↻: Geri dönüt mü? , ☐: Diğer disiplinlerle ilişkilendirme, ✎: Hiç hatırlayamadım.”Ö21

“Aslında bu işaretlerle karşılaşabiliyoruz. Ama işte çok ta herhalde dikkate almıyoruz. Gözümüzden kaçabiliyor. Kullanamayabiliyoruz yani bazen. ☞: Yani ev ödevi diye düşünüyorum, ↻: Sanki geri dönüşüm izlenimi verdi şu anda bana, hatırlayamadım, diğer ikisini de bilemiyorum.”Ö22

“Bazılarını biliyorum, sanırım. . 🗨️: Ev ödevi, ↻: Geri Dön , ☑: Bütünlük, ✎: bilmiyorum bir fikrim yok.”Ö23

“Evet biliyorum. 🗨️: Ev ödevi, ↻: Diğer derslerle bağlantı kurmak için bir işaret , ☑: Fikrim yok., ✎: Şuan hatırlayamıyorum.” Ö24”

Öğretmenlerin tamamına yakını ☑: diğer derslerle ilişkilendirme ve ✎: ara disiplinlerle ilişkilendirme işaretlerini bilmediklerini söylemişlerdir. 🗨️: sınıf- okul içi etkinlik işaretine ise ev ödevi yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerden bazıları ise bu işaretlerin anlamını bilmenin uygulama sürecine bir katkısı olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler programında yer alan işaretlerden yararlanmadıkları ve anlamlarını bilmedikleri görülmektedir.

3.9.4. “Sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabı ara disiplinlerle ilişkilendirme konusunda size yönlendirme yapmakta mıdır? Yanıtınız evet ise bu yönlendirme ne şekilde gerçekleşmektedir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabının ara disiplinlerle ilişkilendirme konusunda yönlendirme yapıp yapmadığıyla ilgili öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Evet, yönlendiriyor. İşlediğimiz konu, hedeflenen kazanımlarla ilgili olan ara disiplinler kılavuz kitaplarda belirtiliyor. Oldukça yardımcı oluyor.”Ö1

“Evet, yönlendirme yapıyor. Bu yönlendirme kazanımın öğrenciye verilmesinde hangi basamakları izleyeceğimizi bana gösteriyor. Bana yardımcı oluyor bu konuda.”Ö2

“Yapmaktadır fakat yeteri kadar ayrıntılı değil.”Ö14

“Yapmaktadır, evet. Kitapta sıralı olduğu için ders sırasında işleyiş akışını sağlayabilir. Bu anlamda evet yönlendirme yapıyor diyebilirim.”Ö19

“Evet. Bu yönlendirme Atatürkçülük ile ilgili konuları kapsıyor. Ara disiplinlerle öğrencilerin bireysel farklılıklarının fark etmesini sağlıyor. Ünitelere göre değişiyor bu tabii ki.”Ö20

“Evet yapıyor. Açıklayıcı bilgiler veriyor ama yeterli bulmuyorum ben.”Ö28

“Öğretmen kılavuz kitabı yönlendirme yapmaktadır. Etkinlikler ve işleniş ile ilgili açıklamalarla yönlendiriyor.”Ö30

Görüşme yapılan öğretmenlerden Ö1,Ö2,Ö14,Ö19,Ö20,Ö28 ve Ö30 öğretmen kılavuz kitabının ders içi etkinliklerinde yaptığı yönlendirmeden dolayı bir yönlendirme yaptığını söylemişlerdir.

“Hayır. Kılavuz kitapta ara disiplinlerle ilgili açıklamalara rastlamadım.”Ö4

“Sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabı bize bu konuda pek yardımcı olduğunu düşünmüyorum. Kılavuzda ve bizim hazırladığım yıllık planlarıma ara disiplini de alıyorum. Kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirmeye çalışıyorum.”Ö6

“Bence yetersiz. Çok az bence yetersiz.”Ö9

“Her anlamda hayır. Biz kılavuz kitabın her dediğini yapsak müfredatı yetiştiremeyiz. Yani onların hazırladıkları etkinlikler olsun o ara disiplin şudur budur onların hepsi her anlamda sorunsuz aile ve öğrenciler için.”Ö12

“Şimdiye kadar onları çok fazla dikkate almadım. Çoğu da konu dışı geliyor bana. Zaten bunlara da ayıracak vaktimiz olmuyor.”Ö13

“Yok hiç yapmıyor. Sadece kitabın aynısını aynen almış. Bize ek olarak hiçbir yardımı yok.”Ö15

“Kılavuz kitap başlı başına bir yol gösterici. Ara disiplinler konusunda açıklayıcı bilgilere rastlamadım.”Ö23

“Kesinlikle hayır.”Ö29

“Bence kılavuz kitap ara disiplinlerle ilişkilendirme konusunda yetersizdir.”Ö31

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunun sosyal bilgiler dersi kılavuz kitabının ara disiplinlerle ilişkilendirmede yönlendirme konusunda yeterince açıklayıcı olmadığını düşündükleri görülmektedir. Ö12 kodlu öğretmen, kılavuz kitaptaki müfredatın hepsini birden yetiştirmenin zaman konusunda normal şartlardaki bir okul için sıkıntı yarattığı boyutuna dikkat çekmiştir. Ö13 ise yine ayıracak vaktin bulunması konusundaki zorluktan bahsetmiştir.

Ö4,Ö6,Ö23 ve Ö31 ise sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabında ara disiplinler konusunda açıklayıcı bilgilere rastlamadıklarını ifade etmişlerdir.

3.9.5. “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerden birkaçının ismini sayabilir misiniz? Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinler yeterli şekilde belirlenmiş midir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplinlerden birkaçının ismini sayarak ara disiplin kavramı hakkında öğretmen bilgilerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Hayır, bilmiyorum.”Ö5

“Atatürkçülük.”Ö8

“Herkesin özel ve farklı olduğunu bilir. Sivil toplum kuruluş örgütlerinin farkına varır. Atatürk’ün liderlik becerilerinin ne anlama geldiğini özelliklerini bilir.”Ö11

“Yani bazı konularda poster hazırlama, mektup yazma, gezi düzenleme, dramatize etme gibi çalışmalar var. Hayır. Kullanmaya zaten normal kazanımlardan zaman kalması gerekiyor. Zamanımız bunları yapmak için kalmıyor.”Ö13

“Yok, bilmiyorum. Kazanımlarla ara disiplinler uyuyor aslında örtüşüyor. Ama dediğim gibi bizim kitaplarla sorunumuz çok var. Çünkü çok eksik kitaplarımız.”Ö15

“Bilmiyorum.”Ö17

“Hayır, bilmiyorum. Yeterli yani verebilmek önemli.”Ö20

“Ay o kadar çok var ki şuan hatırlayamıyorum.”Ö22

“Şu anda aklıma gelmiyor, bilemiyorum.”Ö31

“Bilmiyorum. Bence yeterli değil çok genel. Her kazanıma indirgenmemiş.”Ö32

Öğretmenlerden Ö5,Ö8,Ö11,Ö13,Ö15,Ö17,Ö20,Ö22,Ö31 ve görüşme yapılan öğretmenlerin büyük bir kısmı ara disiplinlerin isimlerini bilmediklerini söylemişlerdir. Buna karşın ara disiplinlerin yeterli şekilde belirlendiğini ifade etmişlerdir.

Çocuklar girişimciliği kazanmış olmalı. İnsan haklarına saygı duyma. Yaşadığı ülkenin vatandaşı olmadan gurur duymak. Bir meslek seçerken mesleği neden seçtiğini sorgulamasını yapabilmesi.”Ö18

“Girişimcilik diyebiliriz. Fazlasıyla yeterlidir bence.”Ö19

“İnsan hakları ve vatandaşlık ve rehberlik. Tamamen yeterli olduğunu söyleyemem.”Ö25

Ö18 ve Ö19 ise insan hakları ve vatandaşlık ile girişimcilik ara disiplinini söylemişlerdir. Ö25 de yine insan hakları ve vatandaşlık ara disipliniyle rehberlik ara disiplini cevabını vermiştir.

Genel olarak baktığımızda görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunun programda yer alan ara disiplinlerden haberdar olmadıkları görülmektedir.

3.9.6. “Sosyal bilgiler dersi programına sizce eklenmesi gereken bir başka ara disiplin olabilir mi? Varsa gerekçesiyle söyleyiniz.” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular yeni ilköğretim sosyal bilgiler dersi programına eklenmesi gereken başka bir ara disiplin olup olamayacağı ile ilgili öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Dördüncü sınıf için yeterli görüyorum ben.”Ö1

“Ara disiplinleri incelediğimizde sekiz ara disiplinin yeterli olduğuna inanıyorum.”Ö6

“Bence bu kadar yeterli, olmayabilir, olmaz, evet.”Ö19

“Yok. Ara disiplinler yeterli kazanımları öğrencilere vermekte zorlanıyoruz. Bu da ders saatinin yeterli olmamasından kaynaklanıyor. Soyut olmaması gerekiyor. Konular daha çok soyut olmuş, somutlaştırmak gerekiyor.”Ö21

“Şuan hatırlayamıyorum yani aslında genel olarak yeterli diyebilirim ara disiplinler konusunda.”Ö22

“Bence belirlenenler yeterlidir.”Ö26

“Yoktur, yeterlidir.”Ö30

Görüşme yapılan öğretmenlerden büyük çoğunluğu belirlenen ara disiplinlerin yeterli olduğunu başka ara disiplin eklenmesine gerek olmadığını belirtmişlerdir.

“Tabii olabilir. Bazı konularda yetersiz kalınıyor. Yetersiz kaldığı için bazı konulara eklenebileceğini düşünüyorum. Ama şuan aklıma gelen bir ara disiplin yok açıkçası.”Ö2

“Atatürkçülük konuları daha fazla işlenebilir. Az olduğunu düşünüyorum. Sadece sosyal bilgiler dersinde değil ama az olduğunu düşünüyorum.”Ö5

“Atatürkçülük çok az. Hızlı geçildi.”Ö8

“Atatürkçülük konuları ile ilgili daha çok ilişkilendirme olmalı.”Ö9

“Bu sosyal bilgiler dersiye bence Atatürkçülük konularına daha fazla yer verilmeli, onunla bağdaştırılmalı.”Ö15

“Çağın gerektirdiği meslekler seçiminde görseller ve çevrede çalışanlardan yararlanarak çocuklara özellikle toplumda en çok dikkat çeken şey mesleğe yönelmede sıkıntı var. Mesleğe yönelme ara disiplini olabilir. Bundan başka vatani sevmesi ara disiplini olabilir.”Ö18

“Mesela şuan üretim ve tüketim ünitesindeyiz. Programda bir aydan fazla süre ayrılmış. Yalnızca üç tane ara disiplin var. Tüketicilikle ilgili daha fazla ara disiplin olabilir.”Ö25

“Olabilir tabii. Kazanımların uygulamaya dönük etkinliklerini artırıcı ara disiplinler olabilir.”Ö27

Öğretmenlerin bazıları Atatürkçülük konularına daha fazla yer verilmesini düşündüklerini bu sebeple Atatürkçülük konularıyla ilgili ara disiplinlerin de eklenebileceğini söylemişlerdir.

Ö25, Üretim ve Tüketim ünitesinde yer alan ara disiplinlerin sayısının artırılabilirliğini vurgulamıştır. Ö18 ise mesleğe yönelme ve vatani sevmeye ara disiplinlerinin eklenebileceğini söylemiştir.

3.9.7. “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri nasıl ilişkilendirmektесiniz? ” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri nasıl ilişkilendirdikleri ile ilgili öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Örneğin doğal afetler konulu bir kazanım sonrasında evinde bir deprem çantası hazırlama çabası varsa o ara disipline ulaşılmıştır. Kazanım sonrası bir soru, bir etkinlikle pekiştirmeye çalışıyorum.”Ö6

Ö6, sosyal bilgiler programında yer alan afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplinini kazanımlarını pekiştirme için deprem çantası hazırlama etkinliğiyle ilişki kurduğunu ifade etmiştir.

“Kazanımlara bakıyorum, materyallere bakıyorum.”Ö8

“Filmler, CD’ler izlenebilir. Araştırma çalışmalarını sınıfta sunu olarak hazırlıyorlar. Belgeseller film izleniyor. Başka kaynak kitap ta kullanıyoruz.”Ö11

Ö8 ve Ö11 kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirirken CD, kitap gibi materyallerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ara disiplinlerle ilişkilendirmede materyallerin önemini vurgulamışlardır.

“Öğretmen kılavuz kitabını takip ediyorum ben. Orda hedeflenen kazanımlar ile ilişkilendirilmiş ara disiplinleri veriyorum. Konuyla ve kazanımlarla ilişkili olmasına bakıyorum.”Ö1

Ö1, kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirmede kılavuz kitabı takip ederek ilgili ara disiplinlerin kazanım ve konuyla ilişkili olmasına dikkat ettiğini söylemiştir.

“Şöyle diyebiliriz: Bazı kazanımlar ara disiplinlerle tamamen örtüşmekte iken bazılarında kazanıma uygun ara disiplin uygun seçilmemiş yani yeterli olmamış. Bu kazanımlarda ders içinde ilişkilendirme yapmaya çalışıyorum.”Ö2

Ö2, kazanımların ara disiplinlerle tamamen örtüşmediğini, bu ara disiplinleri ders içinde ilişkilendirme yaparak öğretmeye çalıştığını belirtmiştir.

“Kazanımı makinenin parçaları olarak görüyorum. Ara disiplini ise bu parçalardan oluşturulmuş işler hale gelmiş bir makine. Davranış bir malzeme ise ara disiplinlerden elde ettiğimiz sonuçlarda harekete

hazır, hayatını en doğru şekilde yaşayabilen insan ortaya çıkarmaktır. Bunu göz önünde bulundurarak ilişkilendirmeyi bu doğrultuda yapıyorum.”Ö18

“Konular arasında bağlantı kurarak ilişkilendirmeyi sağlıyorum.”Ö24

Ö18 ve Ö24 soruya başka bir boyutta cevap vermişlerdir. Ö18 hayatını en doğru şekilde yaşayabilen insan ortaya çıkarma sonucundan hareketle ilişkilendirmeyi bu doğrultuda yaptığını söylemiştir. Ö24 ise konular arasında bağlantı kurarak ilişkilendirme yaptığını ifade etmiştir.

“Zaman kalırsa çocukların bilgileri doğrultusunda ilişkilendiriyoruz.”Ö13

“İşleniş sırasında kazanımlarla arasında bağ kuruyorum.”Ö14

“Öğrenciler söyleşi şeklinde olabilir, tartışabilirler, konuşarak bunları bu şekilde ilişkilendirilebilir ve uygulayabiliyoruz. Tartışarak, konuşarak, öğrenciler aktif olarak.”Ö19

“Ara disiplinlerin tamamını yetiştirmek aslında pek mümkün olmuyor. Yani işlemek için sıkıntı yaşıyorum hepsini ama genel olarak ders içinde ilişkilendirmeye çalışıyorum.”Ö22

“Kazanımlara uygun ara disiplinleri de konu içerisindeki durumlarla ilişkilendirerek ders içinde kullanıyorum.”Ö26

“Ders içinde somutlaştırmada bana fayda sağlıyor. Uygulamada ilişki kuruyorum.”Ö27

“Genellikle belirtilen konu ile ilgili ders içinde yapılan etkinliklerde ilişkilendirme yapıyorum yeri geldikçe.”Ö28

“Sınıf içi uygulamalar, ev ödevleri ve ilgi çekici faaliyetlerle konu içinde ilişkilendirme yapıyoruz.”Ö30

“Ders içinde gerçekleştirilen uyguladığımız etkinlikler sırasında bazı konularda ek olarak faydalaniyorum.”Ö31

Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu ise kazanımlarla ara disiplinleri sınıf içi uygulamalar sırasında konular arasında bağ kurarak ders içi etkinlikler sırasında ilişkilendirdiklerini söylemişlerdir.

3.9.8. “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesi size ve öğrencilerinize ne tür fayda sağlamaktadır?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin onlara ve öğrencilerine ne tür fayda sağladığını düşündüklerine ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Kazanımlara ulaşmada bana kolaylık sağlıyor. Öğrenciler açısından ders konuları günlük yaşama ilişkilendiriliyor. O açıdan kolaylık sağladığını düşünüyorum.”Ö1

“Evet bana faydası var. Öğretmen açısından kazanımın öğrenciye verilmesinde hangi basamağın nasıl izleneceğini bana gösteriyor. Bu sebeple daha kolay öğretiyorum. Tabi bu öğrenciye de yansımaktadır.”Ö2

“Öğrenciler açısından eğlenceli, dikkat çekici oluyor. Bizim açımızdan ise derse hazırlıklı girmemizi yani alternatif bilgiler verebiliyor.”Ö3

“Öğrencilerin kazandığı kazanımları günlük hayatta kullanma becerilerini geliştirdiğine inanıyorum. Öğrenciler bu ara disiplinlerle ilişkilendirildiği takdirde yaparak ve yaşayarak bunu yaşadığı zaman işte öğrencilerin bireysel farklılığının kabul ettikleri ve öğrendiklerini hayatta ilişkilendirme becerilerinin geliştiğini fark ediyoruz.”Ö6

“Öğrendiklerini günlük hayatta uygulayabilmeleri çok önemli. Öğreniyorlar ama öğrendiklerini hayata geçirmeleri ve kalıcı bilgi sağlamaları açısından etkili.”Ö11

“Yani uygulanabilirse evet farklı ilgi alanlarındaki çocuklara daha şey nasıl söyleyebilirim? Çocukların işte ilgi alanlarına göre onları geliştirmiş oluruz ama dediğim gibi zaman kalırsa.”Ö13

“Bana etkinlikleri daha rahat hazırlama konusunda yardımcı oluyor. Öğrencilerin ise hayatta karşılaşılabilecekleri becerileri ders esnasında kazanmasını sağlıyor.”Ö14

“Eğer dersi biz sadece kitaba bağlı kalmadan araştırma yaparak, not tutturarak işlersek o zaman çocuklar daha iyi anlayabiliyorlar. Yani sadece kitaptan bir şey anlamıyorlar yani.”Ö15

“Derslerde etkinliklerin zenginleşmesini sağlıyor.”Ö16

“Topluma daha kolay ayak uyduruyorlar.”Ö17

“Şimdi öğrencilerin bir kere çok yönlü düşünme becerilerini geliştirebilir. Öğretmen öğrencilerin bu düşünce şekillerinden bazı kavramlar ve ilişkilendirme çıkarabilir. Öğrencileri bence aktif hale getirebilir bazı kazanımlar tabi ki.”Ö19

“Öğrencilerin yaşamla ilişki kurmaları daha kolaylaşıyor. Daha az soyut oluyor ve daha çok uygulamaya yönelik.”Ö21

Görüşme yapılan öğretmenlerden çoğu sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirmenin kavramları somutlaştırarak öğrencilerin açısından kalıcı öğrenme oluşmasını sağlamada faydası olduğunu dile getirmişlerdir.

“Bunu az öncede söylediğim gibi yani işte fikir verme, beni yönlendirme konusunda etkisi oluyor tabi ki. Öğrenciler açısından daha faydalı çünkü işte çocuk öğrendiğini unutmuyor kolay kolay. Daha kalıcı bir öğrenme sağlıyoruz bu şekilde.”Ö22

“Ders daha akıcı geçiyor. Başka, öğrenciler aktif hale geliyor. Bunları diyebilirim.”Ö23

“Dersi daha rahat işlememi sağlıyor yani. Onların o kazanımı daha rahat kazanmalarını sağlar. O kazanımı davranışa dönüştürmeye yarar. Çünkü ara disiplinler günlük yaşamla ilişkilendirilmiş.”Ö25

“Yani program öngördüğü şekilde öğrenci merkezli bir ortam sağlamaktadır. Bu hem amaçlara ulaşmada öğretmen yönünden fayda sağlar. Hem de öğrenmenin en üst düzeyde gerçekleşebilmesi bakımından yararlıdır.”Ö26

“Kalıcı öğrenme için faydalı olmaktadır. Bizim açımızdan da kavramları somut hale getirmeye katkısı var.”Ö31

“Faydası olabilir, doğru ama asıl önemli olan bunları yetiştirebilmek yani. Öğrencilerin değerleri kavramaları kolaylaştırıyor. Öğretmenler de kuşkusuz ki öğretme boyutunda daha açık ifadeler ve ek örneklerle sahip olmuş oluyorlar. Bu da kolaylık sağlıyor sonuçta.”Ö32

Öğretmen açısından ise yine ders işleme sırasında etkinliklerin zenginleşmesi dolayısıyla dersin daha rahat, eğlenceli, akıcı geçtiğini, dersi günlük yaşamla ilişkilendirmede ve kalıcılığını sağlamada ayrıca kendilerine fikir verdiğini belirtmişlerdir. Etkinlikleri daha kolay hazırladıklarını soyut kavramları somutlaştırmada kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesinin katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

“Ara disiplin Atatürkçülük konularıyla daha çok fayda sağlamaktadır.”Ö9

Ö9 ise sosyal bilgiler dersinde kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesinin özellikle Atatürkçülük konularında fayda sağladığını söylemiştir.

3.9.9. “Sizce Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecine katkıları var mıdır varsa bunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecine katkılarının olup olmadığı varsa bunların ne olduğunu belirlemeye ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Mutlaka var. Bireyin sosyalleşmesi, hak, görev ve sorumluluklarını kullanmaları açısından önemlidir. Ara disiplinleri kazanan öğrencilerin diğer derslerle de başarısı artacağına inanıyorum ben, düşünüyorum.”Ö1

Ö1 ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğrenciye yönelik katkılarını ifade ederek böylece öğrencinin diğer derslerde de başarısının artacağını söylemiştir.

“Evet. Olabilir tabi ki vardır. Mesela şöyle az önce de demiştim gerçi ama işte ders eğlenceli ve dikkat çekici bir ders haline geliyor. Bu da çocuklar açısından iyi bir öğrenme ortamı oluşturuyor.”Ö3

“Var. Daha ayrıntıya inebiliyoruz.”Ö5

“Tabi ki vardır. Bu ara disiplinler dersin daha planlı programlı olmasını sağlıyor. Aynı zamanda etkinliklerinde daha planlı bir şekilde uygulanmasını sağlıyor.”Ö14

“Kolaylaştırıyor tabi yani. Etkinlikleri yaparken bazı zorluklarla karşılaşılıyor gerçi.”Ö15

“Vardır. Mesela öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırabilir.”Ö16

“Tabi vardır. Yani bir kere ders daha akıcı böyle dolu dolu geçiyor yani. Öğrenci katılımı da burada çok önemli bu ilişkilendirmede. Öğrenciler kendileri örnekler veriyorlar. Daha böyle öğrenci merkezli bir ders işliyoruz. Zaten programın amacı da bu.”Ö22

“Zaman ve mekan anlamında daha gerçekçi bir ortama yakın kazanımlar elde etmemizi sağlıyor diye düşünülebilir.”Ö24

“Öğretim sürecini monotonluktan kurtarır ve hızlandırır görüşümdedir.”Ö26

“Evet elbette vardır. Öğretim sürecinin zenginleştirilmesine daha kalıcı öğrenme oluşmasını sağlıyor.”Ö27

“Elbette vardır. Öğretim sürecinin dersin amaçlarına uygun bir şekilde uygulanmasına katkısı büyüktür.”Ö29

“Öğretim sürecini hızlandırdığımı ve anlamlandırdığımı düşünüyorum.”Ö31

“Öğretim boyutu açısından alternatif yaratıyor. Değişik örneklerle ders içeriğinin zenginleşmesi yönünden de katkıları vardır.”Ö32

“Şimdi ara disiplinler çok olduğu için bu öğretim sürecini uzatmaktadır. Ama öğrenciler açısından daha kavramları ilişkilendirdiği için rahat anlamaları da sağlanabilir.”Ö19

Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük bir kısmı sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecini zenginleştirdiğini, öğretim sürecinin dersin amaçlarına uygun bir şekilde uygulanmasına katkı sağladığını, ara disiplinlerin kavramları ilişkilendirmesi nedeniyle öğrencilerin daha rahat anladığını ve dersin öğrenci merkezli bir hale geldiğini belirtmişlerdir.

“Bilgi vermemizin amacı zaten çocukların bunları günlük hayatta, derste öğrenilen bilgilerin, kazanımların günlük hayatla ilişkilendirilmesi açısından eğitim sürecine katkısı oluyor. Öğrendikleri bilgiler ara disiplinlerle ilişkilendirilerek yapılan bir etkinlik öğrenciler sosyal yönden gelişimini sağlıyor. Uygulaması ile birlikte kalıcı öğrenme gerçekleşiyor.”Ö6

“Çocukları hayata bağlanması için çocukları geleceğe yönlendirmektedir.”Ö9

“Öğretim bir süreçtir. Bu süreç içerisinde hayat ilişkileri parçalar birleşerek hayatının devam ettirilmesinde her öğrenilenin bir önemi olacaktır.”Ö18

“Zaten daha çok ara disiplinleri verebiliyoruz çocuklara. Günlük yaşamla bağlantı kurmak daha çok ara disiplinlerle oluyor.”Ö20

Ö6, Ö9, Ö18 ve Ö20 ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecinde çocukların günlük yaşamla bağ kurmaları açısından katkısı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Hayır, zannetmiyorum illa öğretmekse eğitmekse onu yazılı bir tablo üzerinde öğretebiliriz. Yani teorik bilgiye dayalı bir şey olarak düşünürsen öğretme olayını. Ama pratikte uygulamak gerekirse eğitim gerçekleşir.”Ö13

Ö13 ise sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecine bir katkısı olmadığını söylemiştir.

3.9.10. “Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyini yeterli bulup bulmadıklarıyla ilgili öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Bana göre ben yeterli buluyorum fakat kazanım sayıları biraz daha azaltılabilir. Verilen sürede kazanımları yetiştirme gücümüzü yaşıyoruz.”Ö3

“Bence yeterlidir. Düzey olarak kazanım seviyelerine yakın.”Ö4

“Dengelemem gerekirse evet buluyorum evet artısı daha çok.”Ö5

“Yeterli onunla bir sorunum yok.”Ö15

“Evet buluyoruz.”Ö20

“Bazen eksik bölümler olsa dahi yeterli olabilecek düzeydedir.”Ö24

“Yani evet yeterli ama zaman zaman hani böyle çokta gereksiz ara disiplinlerle karşılaştığımız oluyor, atladığımız. Ama işte dediğim gibi genel anlamda fena değil, güzel yani.”Ö22

“Bence yeterlidir. Zaten tüm ara disiplinleri uygulamak zaman açısından mümkün olmuyor.”Ö27

“Ben yeterli buluyorum. Hatta zaman konusunda yetiştirmede sıkıntı olabiliyor yani o yüzden yeterli olduğunu düşünüyorum sonuç olarak.”Ö30

“Ben yeterli buluyorum hatta çok fazla. Bu yüzden ders saati içerisinde yetiştirmekte güçlük çekiyorum.”Ö31

Öğretmenlerin büyük bir kısmı sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyini yeterli bulduklarını ayrıca zaman açısından bu kazanımların yetiştirilmesinde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

“Ankette de belirttiğim gibi bazı ünitelerde yeterli bazı ünitelerde ilişkisiz buluyorum. Ders kitabında daha yeterli buluyorum.”Ö2

Yeterli bulmuyorum. Hepsi için geçerli değil. Her ünite için geçerli değil ama yetersiz yine de.”Ö25

Ö2 ve Ö25 kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirme düzeyinin bazı ünitelerde yeterli düzeyde bazı ünitelerde ise yetersiz düzeyde olduğunu söylemişlerdir.

“Hayır.Ö9

“Bazı kazanımların yeterli olduğunu düşünüyorum ancak bazı kazanımların ilişkilendirilmesi daha da geliştirilebilir.”Ö14

“Bazı kazanımlar ara disiplinlerle her zaman yeterli olamayabiliyor. Bazıları da çok alakalı gelmiyor bana açıkçası.”Ö19

““Yeterli bulmuyorum. Farklı alanlarda geliştirilebilir.”Ö26

“Çok yeterli bulmuyorum. Alakasız kazanımların da amaçsızca ilişkilendiğini söyleyebiliriz. Tabi bunların sayısı oldukça az.”Ö32

Ö14, Ö19, Ö26 ve Ö32 bazı kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesini yetersiz bulduklarını ve bunların geliştirilebileceğini ifade etmişlerdir.

3.9.11. “Sosyal bilgiler dersi programındaki kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin uygunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin uygunluğu hakkında ne düşündüklerine ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Uygun buluyorum. Kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesini uygun buluyorum.”Ö1

“Genel olarak birbiriyle uygun olduğu kanısındayım.”Ö4

“Evet. Az önce söylediğim gibi uygun çoğu uygun.”Ö5

“Kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesinin uygun olduğunu düşünüyorum fakat biraz daha basitleştirilirse uygun olacağı inancındayım.”Ö6

“Evet. Çoğunlukla uygun.”Ö8

“Evet. Uygunluğu iyi buluyorum.”Ö9

“Evet uygun. Asıl sorun onlara yönelik çalışma kitabı, ders kitabı, öğretmen kılavuz kitapları yetersiz ve eksik.”Ö11

“Genel olarak uygun olduğunu düşünüyorum.”Ö14

“Kazanımlarla ara disiplinler arasında ben çokta fazla sorun görmüyorum. Zaten bunlar uygun birbirine.”Ö15

“Genellikle uygun. Bir sorun yok.”Ö21

“Sosyal bilgiler açısından bu ilişki gayet uygun.”Ö22

“Bireyin dış dünyayı tanması ve kendine uygun bir yaşam alanı oluşturabilmesine yönelik ara disiplinlerle kazanımların uygunluğunu söyleyebilirim.”Ö24

“Evet yani uygun tabi büyük ölçüde uygun.”Ö30

Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu sosyal bilgiler dersi programındaki kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesini uygun bulduklarını ifade etmişlerdir.

“Yani bazıları gerçekten bu güzel bir ara disiplin dediğimiz oluyor ama hepsi için aynı şeyi söyleyemem. Bu da nerden çıkmış falan dediklerim var.”Ö13

“Bazı ara disiplinlerin çok uygun olduğunu düşünmüyorum.”Ö19

“Genel olarak uygun olduğunu düşünüyorum ama hepsi yani bütün ara disiplinler uymuyor.”Ö25

“Tam olarak uygun olmasa da büyük çoğunluğunun birbirine uygun olduğunu düşünüyorum.”Ö26

“Bence hemen hemen uygundur tabi uygun olamayanlara da rastladım.”Ö27

“İlişkilendirmede bazı kazanımlarda demek istediğim yani alaka kurmak güç olabiliyor. Bana uygun gelmiyor.”Ö32

Ö13, Ö19, Ö25, Ö26, Ö27 ve Ö32 ise kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesinin bazı kazanımlarda uygun olmadığını belirtmişlerdir.

3.9.12. “Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında karşılaştığımız güçlükler var mı? Varsa bunları aşmak için neler yapmaktasınız?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında karşılaştıkları güçlükler varsa bu güçlükler nelerdir ve bunları aşmak için neler yaptıklarına ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Soyut kavramlarla çok sık karşılaşmamız problem oluyor. Bu durumda somutlaştırmaya çalışıyorum elimden geldiğince.”Ö4

“Bazı soyut kavramların etkinlik yaparken öğrenciler için seviyesine uygun olmadığını düşünüyorum. Çocukların seviyesine inmeye çalışıyorum. Soyut düzeydeki kavramları somutlaştırmaya çalışıyorum.”Ö14

“Ara disiplinlerde yok. Kazanımlarla ilgili sorunlar var. Kavramların soyut kalıp öğrenciler tarafından algılanamaması. Örneğin işte demokrasi, yerel yönetim, genel yönetim, merkezi yönetim algılanamayan konular. Ben sürekli drama hazırlamaktayım. Hayatla bağlantı kurarak drama hazırlıyorum.”Ö20

“Anlamakta zorlanılan kavramlarda problem oluyor. Bu kavramları güncel örnek ve olaylarla ilişkilendirerek aşmaya çalışıyorum.”Ö32

Ö4, Ö14, Ö20 ve Ö32 sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında soyut kavramların öğretilmesinde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bunu aşmak içinde drama yaparak ya da güncel örnek ve olaylarla ilişkilendirerek soyut kavramları somutlaştırmaya çalıştıklarını söylemişlerdir.

“Bu soruyu yönelttiğinizde aklıma gelen özellikle gezi çalışmalarında güçlük yaşıyoruz. Vali , kaymakam gibi kişilerle röportaj zor oluyor. O kişiyle görüşemezsek başka kişilerle görüşüyoruz. Gidebildiğimiz yerlere gidiyoruz.”Ö2

“Etkinlikleri uygularken zorluklar çektiğim oluyor. Mesela örnek verecek olursam Anıtkabir’e gezi diyor. Gezi olayını artık çok fazla yapamıyoruz.”Ö5

“Ya bu konuda materyal bulmakta ve hazırlamakta zorluk çekiyoruz. Özellikle ara disiplinle ilişkilendirirken drama yöntemini kullanmaya çalışıyorum. Genelde eğitim ortamını oluşturmaya çalışıyoruz ama yapılması gereken aslında bu ara disiplinin kazanımla yerinde görmek gerekir.”Ö6

Ö2, Ö5 ve Ö6 özellikle gezi etkinliklerinde sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

“Var. Süre zaten yetersiz. Artı sınıf mevcutları kalabalık olduğu için tam net amacına ulaşamıyor.”Ö9

“Başta da söylediğim gibi zaman yetmiyor. Başka dersleri onun yerine kullanmak şeklinde ya da ev ödevlerini artırmak şeklinde. Başka bir şey bulamıyorum.”Ö13

“Bazı öneriler dediğim gibi çalışma kitaplarındaki etkinlikler çok uzun. Araştırma gerekiyor, ondan sıkılıyor çocuklar. Ya ben çok fazla çocukları sıkamak istemiyorum o yüzden dediğim gibi not tutturarak biraz daha kısaltarak sevdirmeye çalışıyorum.”Ö15

“Var, evet. Bunu yaşayabiliyoruz mesela zaman sıkıntısı oluyor. Ara disiplinler çok olduğu için yetiştiremememe problemimiz oluyor. Bunları aşmak için bir sonraki derste bunu telafi etme durumumuz oluyor. Yani hızlı bir şekilde işleme gibi bir sıkıntı yaşıyoruz.”Ö19

“Bazı güçlükler yaşıyorum. Bazı ara disiplinleri uygulayamıyorum. Mesela bir örnek vereyim. Yaşadığımız yer ünitesinde doğal afetlerle ilgili poster hazırlayamadık zaman yetmediği için. Bunları aşmak için diğer derslerden yararlanırım. Mesela görsel sanatlar dersinde resim yerine poster hazırlamak gibi.”Ö25

Ö9, Ö13, Ö15 ,Ö19 ve Ö25 etkinlikleri gerçekleştirirken sürenin yetersiz olmasından kaynaklanan bir güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ö13, Ö19 ve Ö25 yetişmeyen etkinlikleri bir başka derste telafi ederek bu sorunu aşmaya çalıştıklarını söylemişlerdir.

“Çevre şartlarına bağlı olarak öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine bağlı olarak tabii zaman zaman sıkıntı yaşadığımız oluyor. Ama ne yapıyoruz işte onların seviyesine indirgemeye, onların anlayabileceği şekilde ilişkilendirmeye gayret ediyoruz. Bu şekilde daha uygun hale getirmeye çalışıyoruz yani.”Ö22

Ö22 ise ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirilmede öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine bağlı olarak sıkıntı çektiklerini ifade etmiştir. Etkinlikleri öğrencilerin seviyesine indirgeyerek bu sorunu aşmaya çalıştığını söylemiştir.

“Yok, hayır. Güçlüklerle karşılaşmıyorum.”Ö1

“Hayır.”Ö11

“Şu ana kadar karşılaştığım bir güçlük olmadı.”Ö26

“Herhangi bir güçlük yaşamıyorum.”Ö31

Görüşme yapılan öğretmenlerden çok azı sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

3.9.13. “Sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinler konusuna ilişkin başka belirtmek istediğiniz görüşünüz var mı?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümdeki bulgular öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinler konusuna ilişkin ek olarak belirttikleri diğer görüşleri içermektedir. Aşağıda öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri aynen aktarılmıştır.

“Kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda uygun olduğunu düşünüyorum. Gayette yeterli olduğunu düşünüyorum.”Ö1

“Ara disiplin kavramını tam açıklayamasam da ben yeni programda dersi aktif hale getirilmesinin gerekliliğini biliyorum. Bu sebeple gereken önemin verilmesi taraftarıyım bu kadar.”Ö3

“Sınıf öğretmenlerine yardımcı olabilecek sınıf içerisinde gerçekleştirilebilecek etkinliklerin olması bizim için daha iyi olur. Çok uç örnekler bizi zorluyor.”Ö5

Ö5 sınıf içerisindeki etkinliklerin artırılabilirliğini ifade etmiştir.

“Zaman çok kısıtlı. Ara disiplinlerin daha etkili uygulanabilmesi için ders saatleri artırılabilir.”Ö25

Ö25 ara disiplinlerin daha etkili uygulanabilmesi için ders saatinin artırılabilceğini söylemiştir.

“Ara disiplin, kazanım ve genel hedefler bir bütündür. Çocuğun çok yönlü gelişiminde kuşkusuz katkısı yadsınamaz. O sebeple öğretmenlerin bunları kendilerine bir rehber ya da ilke edinmeleri öğrencinin sağlıklı gelişimine büyük katkı sağlayacaktır. Yani onu özgüven sahibi mutlu bir birey yapacaktır diyebilirim şu an için.”Ö24

“Öğrencinin birey olarak kendini geliştirebileceği kazanımlarla bu dersin daha da zenginleştirilmesi görüşündeyim.”Ö26

Ö24 ve Ö26 ara disiplinler konusunda kazanımların önemini belirtmişlerdir.

“Öğrenci bir hedefse her şeyin eksiksiz bir şekilde işlenmesini sağlamak bizlere düşüyor. Bu bilinçle hareket edilirse işbirliğiyle yani bir sorun kalacağını düşünmüyorum.”Ö32

Ö32 işbirliğiyle hareket etmenin önemine vurgu yapmıştır.

“Sosyal bilgiler dersinin hayatın kendisi olduğuna inanıyorum. Ara disiplinleri de öğrendikleri bilgileri günlük hayatta uygulama becerisi geliştirme çabası olarak görmek gerekir. Öğrenci öğrendiklerini uygulaması gerekir. Ayrıca bu konuda kılavuz kitabın daha aydınlatıcı açık olarak yazılması ve etkinliklerin çoğaltılması bize büyük yarar sağlayacağı inancındayım.”Ö6

Ö6 ise sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabın daha aydınlatıcı ve açık olarak yazılmasını belirtmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde verilerin analizi ile elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1 Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

4. ve 5. sınıf öğretmenlerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla, ara disiplin kazanımlarının uygunluğu hakkındaki görüşlerini yansıttıkları veri toplama aracına verdikleri yanıtlara dayalı olarak,

- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünün sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla 4. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, girişimcilik, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin kazanımlarının birbiriyle çok iyi ve iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündükleri.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünün 4. sınıf insan hakları ve vatandaşlık ile sağlık kültürü ara disiplin kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi düzeyde uyumlu olduğu konusunda hemfikir oldukları,
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sayıca büyük bir bölümünün 5. sınıf afetten korunma ve güvenli yaşam, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarıyla sosyal bilgiler ders kazanımlarının ilişkisinin iyi ve çok iyi düzeyde uyumlu olduğu görüşünde oldukları,

- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sayıca önemli bir bölümünün 5. sınıf girişimcilik ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin iyi düzeyde uyumlu olduğunu düşündüğü,
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sayıca önemli bir bölümünün 5. sınıf kariyer bilinci geliştirme ara disiplin kazanımlarıyla ders kazanımlarının ilişkisinin çok iyi düzeyde uyumlu olduğu görüşünde oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır .

Sınıf Öğretmenlerinin 4.ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların ara disiplinlere uyumu konusundaki görüşleri cinsiyet, hizmet içi eğitim alma durumu, okullarının bağlı buldukları kurum, okutmakta oldukları sınıf, eğitim durumu ve meslekteki hizmet yılları değişkenleri açısından farklılık göstermekte midir?" alt amaçlarına ilişkin bulgulara dayalı olarak,

- Sınıf öğretmenlerinin 4.ve 5. sınıf ara disiplinlerin sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla uyumuna ilişkin görüşleri cinsiyet, hizmet içi eğitim alma durumu, okullarının bağlı buldukları kurum, okutmakta oldukları sınıf, eğitim durumu, meslekteki hizmet yılları değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, yalnızca sınıf öğretmenlerinin 5. sınıf girişimcilik ara disipliniyle sosyal bilgiler ders kazanımlarının uyumuna ilişkin görüşleri ile hizmet içi eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilme durumuna ilişkin görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlara göre öğretmenlerin;

- Genel olarak kazanım kavramı öğrencilerin kazanmaları gereken hedeflerdir görüşünde oldukları,
- Yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramına yabancı oldukları ve farklı görüşlere sahip oldukları,
- Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda programda gösterilen işaretlerin (📌, ↺, 📄, 📌) anlamını bilmedikleri,

- Sosyal bilgiler dersi kılavuz kitabının ara disiplinlerle ilişkilendirmede yönlendirme konusunda yeterince bilgi içermediğini ve bu konuda açıklayıcı bulunmadığını düşündükleri,
- Sosyal bilgiler programında yer alan ara disiplinlerden haberdar olmadıkları ve ara disiplinlerin isimlerini bilmedikleri,
- Belirlenen ara disiplinlerin yeterli olduğu ve programa başka ara disiplinlerin eklenmesine gerek olmadığı görüşünde oldukları,
- Sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla ara disiplinleri sınıf içi uygulamalar sırasında konular arasında bağ kurarak ilişkilendirme eğiliminde oldukları,
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirmenin öğrenci açısından kalıcı öğrenmeye faydası olduğunu düşündükleri,
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri ilişkilendirmenin ders işleme sırasında etkinlikleri zenginleştirmesi dolayısıyla dersin daha rahat, eğlenceli, akıcı geçmesini sağladığı görüşünde oldukları,
- Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim süreci yönünden, sürecin zenginleşmesine, dersin amaçlarına uygun bir şekilde etkinliklerin uygulanmasına ve dersin öğrenci merkezli bir hale gelmesine katkısı olduğunu düşündükleri,
- Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyinin yeterli olduğu görüşünde oldukları,
- Sosyal bilgiler dersi programındaki kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin uygun olduğunu düşündükleri,

- Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında en çok soyut kavramların öğretilmesinde güçlük çektikleri, bunu aşmak için drama yaparak ya da güncel örnek ve olaylarla ilişkilendirerek soyut kavramları somutlaştırmaya çalıştıkları görüşünde oldukları,
- Gezi ile ilgili etkinlikleri gerçekleştirmede güçlük yaşadıkları ve derse ayrılan sürenin yetersiz olmasından kaynaklanan bir sıkıntı olduğunu bu sebeple de yetişmeyen etkinlikleri diğer derslerde telafi etmeye çalışarak sorunu aşmaya çalıştıkları görüşünde oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.2 Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Ara disiplinler konusunda sınıf öğretmenleri hizmet içi eğitimlerle ve basılı kaynaklarla geniş ölçüde bilgilendirilmelidir. Verilen hizmet içi eğitimlerde ara disiplinler konusunda ayrıntılı bilgi verilmelidir. Okullarda uzman kişiler tarafından seminerler verilmelidir.
- İlköğretim sosyal bilgiler dersi programında ara disiplinler konusunda geniş bilgi verilmelidir. Öğretmenlerin yenilenen sosyal bilgiler programını ayrıntılı bir şekilde incelemeleri sağlanmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarında ara disiplinlerin amacı, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik bilgiler yoktur. Yalnızca ders kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesine yer verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarında ara disiplinlerle ilgili bilgi ve açıklamalar artırılmalı, öğretmen kılavuz kitaplarının ara disiplinler konusunda öğretmenleri yönlendirici bir rol üstlenmeleri sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerin dersi planlamada ara disiplinleri kolaylıkla ders saati içine yaymaları için yıllık planlarda gereken yönergeler yer almalıdır. Ayrıca önceden

eksik kalınan noktalarda nelerin yapılacağı ve hangi uygulama basamaklarının kullanılacağı planlamada belirtilmelidir.

- Ara disiplin kazanımlarının ders kazanımlarıyla ilişkilendirilmesinin tam olarak sağlanabilmesi için sosyal bilgiler dersine ayrılan ders saati süresi artırılmalıdır ya da ara disiplin kazanım sayıları azaltılmalıdır.
- Programa konulmuş olan 8 ara disiplinin tamamı ayrıntılı olarak incelenmeli, sosyal bilgiler ders programında dersin kazanımlarıyla ilişkisi sağlanamayan yani uygulanabilirliği olmayan ara disiplinler değiştirilmeli, öğrencilerin ilgi ihtiyaç ve özellikleri doğrultusunda farklı ara disiplinler de eklenmelidir. Spor Kültürü ve Olimpik eğitim ara disiplini 4. ve 5. sınıf yaş grubu açısından oldukça önem taşıyan bir ara disiplin olmasına karşın 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer almamıştır. Spor kulübünün sosyal etkinlik saatlerinde bu ara disipline yer verilerek bağ kurulabilir. 5.sınıf sosyal bilgiler programında Özel Eğitim ve Sağlık Kültürü ara disiplinlerine de yer verilmemiştir. Bu ara disiplinlerinde ders kazanımlarıyla ilişkisi sağlanarak programa konulması öğrenciler açısından büyük fayda sağlayacaktır.
- Ara disiplinler ile ilgili sosyal bilgiler dersi programında yer alan ders içi etkinlikler zenginleştirilmelidir.
- Ara disiplinler öğrencilere kazandırılırken öğrencilerin bireysel özellikleri ve farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Bunların etkinliklere, dersin yöntemine yansıtılmasına çalışılmalıdır
- Sosyal bilgiler dersi programında ara disiplinleri değerlendirmeye ilgili etkinlikler yer almalıdır, değerlendirme boyutunda gereken ölçme araçlarının uzman kişiler tarafından geliştirilerek programa konması sağlanmalıdır. Değerlendirme yöntemleri belirlenirken okul yönetimi, öğrenciler, diğer branş öğretmenleri ve rehberlik öğretmeninden de yardım alınmalıdır.
- Okullarda ara disiplinlerle ilgili öğrenci etkinliklerden oluşan sergiler yapılmalıdır.

- Üniversitelerin eğitim fakülteleri ile okul işbirliği yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel Abdullah. “Yenilenen İlköğretim Programının Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:17, Sayfa: 77- 94, 2009. <<http://efd.mehmetakif.edu.tr/arsiv/haziran2009/pdf/090716.pdf>> (Erişim: 14.07.2010).

Akengin Hamza; Sağlam Döne; Dilek Arzu. “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi İle İlgili Görüşleri”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 16, Sayfa: 1-12, 2002.

Aras Hüseyin. “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Öğrencilere İnsan Hakları İle İlgili Tutumların Kazandırılması”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2000, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Arslan Ali; Demirel Özcan. “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal bilgiler Dersi Yeni Öğretim Programının Değerlendirilmesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 175, 2007.

Ata Nurdan. “ İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi’ nin ‘Kendimi Tanıyorum Ünitesi’ndeki Kazanımların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ataman Meltem. “Benzeşen ve Ayrışan Yönleriyle 1998 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (4.-5. sınıf) Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri ve Bunlara Ait Öğretmen Görüşleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Aykan Ebru. “Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları (Kayseri’ de Bir Uygulama)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2002, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Binbaşıoğlu Cavit. *Hayat Bilgisi Öğretimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.

Can Gürhan; Yaşar Şefik; Sözer Ersan. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 1998.

Çelikkaya Tekin; Karakuş Ufuk; Demirbaş Öztürk Çağrı. “ Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar”, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:11, Sayı:1, Sayfa: 57-76, 2010. <http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt11Sayi1/JKEF_11_1_2010_57-76.pdf> (Erişim: 13.07.2010).

Çiftçi Sabahattin; Meydan Ali; Ektem Sönmez Işıl “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmeyi Kullanmanın Öğrencilerin Başarısına ve Tutumlarına Etkisi”, Tarihsiz. <www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos.../ciftci,%20sabahattin%20vd.pdf>, (Erişim:15.06.2010).

Coşkun Şengül. “Afet Eğitimi Algılaması: İlköğretim Öğrencilerine Verilen Afet Eğitimlerinin Algılamasını Ölçmek Üzere Bir Araştırma”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Demir Kaan Mehmet. “ İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2006, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Doğan Oğuz. “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Bir Ülke Bir Bayrak” Ünitesindeki Kavramların Öğrenilmesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Doğan Yadigar; Sezer Onur Gönül. “Türkiye’ de Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Bulunan Beceri ve Değerlere Yönelik Faktör Analizi Çalışması”, 2009. <<http://ilkogretim-online.org.tr>> (Erişim: 10.12.2010).

Doğan Yadigar; Alkış Seçil. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Bilgiler Derslerinde Çoklu Zekâ Alanlarını Kullanabilmelerine Yönelik Görüşleri”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, Sayfa: 327-339, 2007. <<http://www.asosindex.com/journal-article-abstract?id=1219>> (Erişim: 16.05.2010).

Ece Bahriye. “İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Ekinci Arzu. “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yapılandırmacı Yaklaşım Bağlamında Değerlendirilmesi (Eskişehir İli)” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Emir Serap. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişiyeye ve Kalıcılığa Etkisi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2001, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Erden Münire. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Alkım Yayınevi, İstanbul Tarihsiz.

Erdoğan Yusuf. “Yeni Hayat Bilgisi Programında Ara Disiplinlerin İçerikle Örtüşme Düzeyinin Belirlenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Ermiş Seda. “ Sosyal Bilgiler Dersindeki Ara disiplinlerin Sınıf İçi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bolu Örneği) ”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Ersoy Figen A.; Kaya Erdoğan. “Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına (2004) İlişkin Yaklaşımları”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, Sayfa: 285-300, 2008.

Ersoy Özlem; Avcı Neslihan. *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimi ‘Özel Eğitim’*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2001.

Ertürk Esin. “Ders Kitaplarında Toplum, Yurttaşlık, Vatansızlık ve Ekonomi Anlayışının dönüşümü: 1997 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Gözütok Dilek F. “Milli Eğitim, Çocuklara Ulusal Değerleri Kazandırmaktan Neden Vazgeçiyor?”,2010. <ilkogretim-online.org.tr/vol9say2/v9s2m14.doc>(Erişim: 10.04.2011).

Gülcan Gürkan Murat; Bayram Özen; Kılıç Zafer ve diğ. *İlköğretim Sosyal Bilgiler 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Koza Yayın Dağıtım, Ankara 2010.

Güngördü Ersin. *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2002.

Gürkan Burcu. “ Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar: İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Ele Alış Biçimlerinin Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Güzel Pınar. “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Olimpik Eğitimin Yaygınlaştırılması İle İlgili Etkileri: 23. Üniversite Yaz Oyunları”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Güzel Sibel. “Eleştirel düşünme Becerilerini Temele Alan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

Hersan Emir. “2004 Yılı İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programına İlişkin Veli Görüşleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kabapınar Yücel. *Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmen Yeterlikleri Işığında İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Maya Akademi Yayın Dağıtım, Ankara 2007.

Kan Çiğdem. “Etkili Sosyal Bilgiler Öğretimi Arayışı”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, Sayfa: 537-544, 2006.

Kan Ülkü Ayşe. “Yeni İlköğretim Programında Öngörülen Temel Becerileri Kazanmada Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler ve Türkçe Derslerinin Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi”,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Karakuş Fazilet. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2006, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Karaman Feryal. “2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Uygulamalarındaki Okul-aile İşbirliği Düzeyi (Tokat Örneği)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Karasar Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2008.

Kepçeoğlu Muharrem. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004.

Keskin Yusuf. “Türkiye’ de II. Meşrutiyetten Günümüze Kadar Uygulanmış Olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2002, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Keskin Yusuf. “Türkiye’de Sosyal bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kılıç Durmuş. “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Erzurum İlinde Bir İnceleme)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1994, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Kırçı Zafer. “Motivasyon Unsuru Olarak Kariyer Geliştirme ve Bir Uygulama”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Kıroğlu Kaan. *Öğreten ve Öğrenenler İçin Ek Açıklamalarla Yeni İlköğretim Programları (1-5 Sınıflar)*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2006.

Kolukısa Aydın Enver; Oruç Şahin; Akbaba Bülent; Dündar Hakan. *Sosyal Bilgiler 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Gizem Yayıncılık, Ankara 2008.

Küçükahmet Leyla. *Eğitim Programları ve Öğretim*, Gazi Kitabevi, Ankara 1997.

MEB. *İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El kitabı*, MEB Yayınları, Ankara 2005.

MEB. *Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu*, 2005b.
<http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu%5B1%5D.pdf> (Erişim: 06.05.2010).

Nalçacı Ahmet. “Cumhuriyetten Günümüze İlköğretim Sosyal Bilgiler Programındaki Değişmelerin Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2001, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Narin Nuray. “İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Nas Recep. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Ankara 2003.

Okta Emre. “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Hedefler/Kazanımlar Boyutunda Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Otluoğlu, Rahmi; Öztürk, Cemil. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 15, Sayfa: 173-182, 2002.
<http://ebd.marmara.edu.tr/arsiv/pdf/2002_15_13.pdf> (Erişim: 16.05.2010).

Önal Hakan; Kaya Niyazi. “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının (4 ve 5. Sınıf) Değerlendirilmesi”, Tarihsiz.

<<http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c9s16/makale/c9s16m2.pdf>> (Erişim: 13.05.2010).

Öztürk Cemil; Dilek Dursun. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003.

Palavan Özcan. “İlköğretim Birinci Kademedeki Birleştirilmiş Sınıflardaki 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinin Kazanımlarına Erişim Düzeyleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.

Sarıcan Elif. “1998 İle 2004 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Vatandaşlık Değerleri Açısından Karşılaştırılması”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Seçkin Munise. “Fen ve Teknoloji Öğretim Programı Ara Disiplin Kazanımlarına Ulaşılma Düzeyi ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sönmez Veysel. *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, Anı Yayıncılık, Ankara 1997.

Sönmez Veysel. *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu*, Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

Şimşek Nihat; Aydınözü Duran; İbret Ünal B. “Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Müfettiş Tutumları”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Sayı:17(2), Sayfa: 519-530, 2009.

Taş Doğan İlkay. “2005 İlköğretim Programının Hazırlanmasında Görev Alan Ara Disiplinler Komisyonu Üyelerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Ara Disiplin Yaklaşımı Konusundaki Bilgi Durumunun ve Görüşlerinin Belirlenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tay Bayram. “ Öğrenme Stratejilerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Dersinde Akademik Başarıya Etkisi”, *Mili Eğitim Dergisi*, Sayı: 173, 2007. <<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/173/173/06.pdf>> (Erişim: 08.10.2010).

Uçar Senem. “Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerle İlgili Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Ulu Kalın Özlem. “ Sosyal Bilgiler Programı (2004) ve 4. Sınıf Sosyal bilgiler Ders Kitabının İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Variş Fatma. *Eğitimde Program Geliştirme ‘Teori ve Teknikler’*, Alkım Yayıncılık, Ankara 1997.

Vural Mehmet. *İlköğretim Okulu Ders Programları ve Öğretim Kılavuzları*, Yakutiye Yayıncılık, Erzurum 2005.

Yağcı Rojda. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eleştirel düşünme: İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinliklerin Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi), 2008, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Yazıcı Kubilay. “Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Karşılaştırılması”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı: 22, 2009. <<http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/sayi22/YAZICI,%20Kubilay.pdf>>(Erişim:11.08.2010).

Yazıcı Kubilay; Çaycı Barış. “İlköğretim Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dallarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Sosyal bilgiler Programlarında (4.-7. sınıf) Yer alan Atatürkçülük Konularının Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” , *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:

27, Sayfa: 207 -219, 2009.

http://egitim.selcuk.edu.tr/Egt-Fak-Dergi/Sayilar/sayi%2027/27_14_EFD-2008-099.pdf

(Erişim: 21.06.2010).

Yetkin Düşlem; Daşcan Özer. *İlköğretim Programı 1-5 Sınıflar*, Anı Yayıncılık, Ankara 2006.

Yıldırım Ali; Şimşek Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999.

Yılmaz Serdal. “İlköğretim 4. ve 5. Sınıflardaki Sosyal Bilgiler Dersinin Hedef ve İçeriklerinde Kullanılan Zihinsel Süreçler ve Bunların Zihinsel Süreçlerin Yapısına Uygunluğu”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2002, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yükselir Aslıhan. “İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Geçen Kavramların Kazanımı ve Kalıcılığında Kavram Analizi Yönteminin Etkisi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Çukurova Üniversitesi, Adana.

<http://www.tekirdagozelidare.gov.tr/egitim.asp>

EKLER

EK-1 Tekirdağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü' nün Anket Çalışması İzin Yazısı

EK-2 Tekirdağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü' nün Anket Çalışması İzin Yazısı Eki

EK-3 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anket Çalışması İzni Eki

EK-4 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan Kazanımları Tablosu

EK-5 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan Kazanımları Tablosu

EK-6 Öğretmen Görüşme Formu

EK-7 İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi Anket Formu

EK-1

T.C.
TEKİRDAĞ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.59.00.03.320/ 6821

17 MAR 2010

Konu :Anket Çalışması.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
ÇANAKKALE

İlgi :04/03/2010 tarih ve 552 sayılı yazınız.

İlgi yazılarınızla Müdürlüğümüze bildirilen; anket çalışması ile ilgili olarak Valilik Makamından alınan 17/03/2010 tarih ve 6765 sayılı olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Üner DİLEK
Milli Eğitim Müdürü

EKLER:

1-Olur (1 Adet)

Valilik Binası 59030/TEKİRDAĞ

Ayrıntılı Bilgi İçin:Erdem KIVRAK-V.H.K.İ.

Tel 0 282 261 20 11 Faks:0 282 261 87 22

E-Posta:tekirdagmem@meb.gov.tr Web Sayfası:<http://tekirdag.meb.gov.tr>

EK-2

T.C.
TEKİRDAĞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.59.00.03.320/ 6765

17 MART 2010

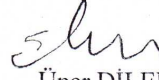
Konu :Anket Çalışması.

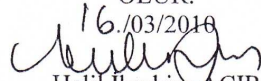
VALİLİK MAKAMINA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Aslı ÇAKIRLAR'ın "İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyum ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi (Çorlu Örneği)" isimli tez çalışmasıyla ilgili İlimiz Çorlu İlçesinde bulunan ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine yönelik anket yapmak istediği, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 04/03/2010 tarih ve 552 sayılı yazılarıyla Müdürlüğümüze bildirilmiş olup, anket çalışması Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş ve uygulanmasında bir sakınca görülmemiştir.

Söz konusu anket çalışmasının İlimiz Çorlu İlçesinde bulunan ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine yönelik olarak gerçekleştirilmesi hususu;

Makamlarınızca uygun görülüyorsa olurlarınıza arz ederim.

Üner DİLEK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR.
16/03/2010

Halil İbrahim ACIR
Vali a.
Vali Yardımcısı

ASLI GARDIR
1923
YAVUZ
Enstitü Sekreteri

EK-3

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Sayı : B.30.2.ÇAÜ.0.72.00-290-729 02636
Konu : Anket Çalışması

23 Mart 2010

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 26.02.2010 tarih ve B.30.2.ÇAÜ.0.41.00.00-295/462 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Ash ÇAKIRLAR'ın "İlköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyum ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi" konulu çalışmasının Tekirdağ Çorlu İlçesi Merkezde yer alan İlköğretim Okullarının 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik olarak yapılması ile ilgili Tekirdağ Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 17.03.2010 tarih ve ....59.00.03.320/6821 sayılı yazısı yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

M. Yunus Eryaman
Yrd.Doç.Dr. M. Yunus ERYAMAN
Genel Sekreter V.

EK-1 Yazı (2 sayfa)

EK-4

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan Kazanımları Tablosu

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	AFETTEN KORUNMA VE GÜVENLİ YAŞAM KAZANIMLARI
4	İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Yaşadığımız Yer	Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.	1. İnsanların hayatlarını sürdürebilmek için neye ihtiyaç duyduklarını fark eder. 2. Deprem anında gerekli ve gereksiz olan malzemeleri ayırt eder. 3. Deprem sonrasında gerekli olan malzemeler hakkında fikir edinir. 4. Çeşitli mekânlarda acil bir durumda gerekli olacak ve kullanılacak malzemeleri listeler. 5. Sınıf tahliye çantası oluşturulması ve malzemelerin sağlanması konusunda aktif görev alır. 6. Posterler hazırlayarak toplumun bu konuda bilgilenmesine destek verir. 10. Farklı mekânlarda bir deprem sırasında yapılması gerekenleri tartışır. 11. Deprem sırasında yapılması gerekenleri, deprem tatbikatında uygular. 12. Artçı depremlerde de deprem sırasında yapılması gerekenleri uygular. 13. Bir deprem sonrasında binadan tahliye yollarını bilir. 14. Binanın tahliyesi sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerin farkına varır. 15. Binanın tahliyesi sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelere ilişkin yapabileceklerini açıklar.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
4	Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıy ve kabul eder.	1. Kişiler arasındaki farklılıkları tanıy.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.	7. Gereksinim ile istek arasındaki farkı açıklar.
		Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	26. Kaynakları doğal, insan ve kapital olarak sınıflandırır.
		Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	13. Ürünlerin farklı üretim şekilleri olduğunu bilir.

SINI F	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK KAZANIMLARI
4	Gruplar, Kurumlar Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları grup, kurum ve sosyal örgütleri fark eder. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.	39. Sivil toplum kavramının önemini kavrar. 40. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının yasal olduğunu bilir. 41. Yakın çevresindeki sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin farkında olur.
	Güç, Yönetim ve Toplum: İnsanlar ve Yönetim	Yaşadığı yerin yerel yönetim birimlerini tanıır. Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar. Kamuoyunun yerel yönetimlere etkisine örnekler verir.	44. Yerel yönetimlerin hangi birimlerden oluştuğunu bilir.
		Büyük Millet Meclisinin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir.	43. Ülkemizi yönetenlerin halkın oyu ile yönetime geldiklerini bilir. 50. Seçilme hakkının önemini kavrar. 57. Seçme hakkının önemini bilir ve bu hakkını gerektiği yerde kullanır.
4	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime	Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir. Gerektiğinde bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	52. Tüketici olarak haklarını bilir ve kullanır. 53. Tüketici olarak hakları ihlal edildiğinde yasal yollardan haklarını arar. 54. Aldığı ürünlerin son kullanma tarihine dikkat etmenin bir tüketici hakkı olduğunu fark eder.

SINI F	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	KARİYER BİLİNCİ GELİŞTİRME KAZANIMLARI
4	Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	2. İnsanların tek ve kendine özgü olduğunu fark eder.
	Kültür ve Miras: Geçmişimi Öğreniyorum	Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilanında Atatürk'ün rolünü fark eder.	18. Liderlerin gruplar ve toplumlar üzerindeki etkilerini araştırır. 19. Liderlik becerilerine örnek verir.
	Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları grup, kurum ve sosyal örgütleri fark eder. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.	15. Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanıır ve yaptığı işleri açıklar. 16. Başkalarına hizmet etmeyi içeren hizmetleri tanıır.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	ÖZEL EĞİTİM KAZANIMLARI
4	Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	1. Kişilerin yetenek, beceri ve güçlerinin değişik olabileceğinin farkına varır. 2. Kendi farklılığını kabullenir.
		Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	2. Farklılıklara karşı anlayış ve saygı gösterir. 8. Başkalarının duygularının farkında olur.
		Farklı durumlara ait farklı duygu ve düşüncelerini ifade eder.	6. Kendini ifade edebilme becerisi geliştirir.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA KAZANIMLARI
4	Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	1. Kendinin ve diğer insanların fiziksel, zihinsel ve duygusal özelliklerini tanıır.
		Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder. Farklı durumlara ait farklı duygu ve düşüncelerini ifade eder.	12. Farklı durumlarda farklı duygu ve düşünceler yaşayabileceğinin farkında olur.
		Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	4. İnsanların fikirlerine, ilgilerine ve duygularına saygı gösterir.
	Kültür ve Miras: Geçmişimi Öğreniyorum	Milli Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilanında Atatürk'ün rolünü fark eder.	7. Lider ve grup üyeleri arasındaki etkileşimi açıklar.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime	Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	5. a. Karar vermenin önemini açıklar. 5. b. Kendisiyle ilgili kararlar verir.
		İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.	10. İnsanlarla meslekler arasındaki ilişkiyi kavrar.
Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir.	6. Çevrede bulunan sportif ve kültürel etkinliklerden haberdar olur.	

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	SAĞLIK KÜLTÜRÜ KAZANIMLARI
4	Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	11. Bireysel farklılıklara saygı duyar.
		Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	10. Başkalarının duygularına duyarlı olur.
	Gruplar, Kurumlar Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.	31. Sağlık alanında çalışan kurum ve kişileri tanıır. 32. Sağlık kurumlarının genel işlevini açıklar.

(MEB,2005 ; Akt: Kıroğlu,2006: 607,608,609).

EK-5**Tablo 2.** Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan Kazanımları Tablosu

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	AFETTEN KORUNMA VE GÜVENLİ YAŞAM KAZANIMLARI
5	İnsanlar Yerler Çevreler: Bölgemizi Tanıyalım	Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder.	5. Sınıf tahliye çantası oluşturulması ve malzemelerin sağlanması konusunda aktif görev alır. 6. Posterler hazırlayarak toplumun bu konuda bilgilinmesine destek verir. 10. Farklı mekânlarda bir deprem sırasında yapılması gerekenleri tartışır. 11. Deprem sırasında yapılması gerekenleri, deprem tatbikatında uygular.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.	27. Yaşadığı bölgedeki kaynakları araştırır.
		Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	28. Yaşadığı bölge içinde ekonomik dayanışmayı fark ederler.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA KAZANIMLARI
5	Birey ve Toplum: Haklarımı Öğreniyorum	İçinde bulunduğu gruplar ve gruplara ait rolleri ilişkilendirir.	1. Bir grup içinde çeşitli rollerin önemini kabul eder.
		Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	4. Okuldaki sorumluluklarını bilir.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Bölgesindeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	6. Meslek seçimini etkileyen faktörleri açıklar.
	Güç, Yönetim ve Toplum: Bir Ülke, Bir Bayrak	Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.	5. Kuralların insan hayatındaki önemini kavrar.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	KARİYER BİLİNCİ GELİŞTİRME KAZANIMLARI
5	Birey ve Toplum: Haklarımı Öğreniyorum	İçinde bulunduğu gruplar ve gruplara ait rolleri ilişkilendirir.	4. Bir bireyin sahip olabileceği değişik rolleri belirtir.
		Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	12. Kişisel sorumluluğun ve iyi çalışma alışkanlıklarının önemini açıklar. 14. Aile üyeleri arasındaki bağlılığı, birlikte çalışmayı ve sorumluluğu açıklar.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	11. Kendi yerel çevresinde bulunan meslekleri belirler.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK EĞİTİMİ KAZANIMLARI
5	Birey ve Toplum: Haklarımı Öğreniyorum	Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	2. Haklarını korumanın önemini açıklar. 14. Sorumluluklarını evde ve okulda yerine getirir.
		Çocuk olarak haklarını fark eder.	18. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin önemini kavrar.
	Kültür ve Miras: Adım Adım Türkiye	Görsel kanıt kullanarak Atatürk İnkılapları öncesi ile sonrası günlük yaşamı karşılaştırır.	5. Atatürk İnkılaplarının, insan haklarının ülkemizde gelişimi için önemli olduğunu fark eder. 7. Kadın ve erkeklerin cumhuriyetle birlikte yeni haklar elde ettiğini bilir.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum: Gerçekleşen Düşler	Buluş ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.	12. Bilimsel çalışmalara ve çalışmaları yapan kişilere saygı duyar.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK EĞİTİMİ KAZANIMLARI
5	Gruplar, Kurumlar Sosyal Örgütler: Toplum İçin Çalışanlar	Toplumun temel ihtiyaçlarıyla kurumları ilişkilendirir. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur. Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir. Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.	39. Sivil toplum kavramının önemini kavrar. 40. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının yasal olduğunu bilir. 41. Yakın çevresindeki sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin farkında olur.
	Güç, Yönetim ve Toplum: Bir Ülke, Bir Bayrak	Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.	16. Hukuk kurallarının toplumsal yaşamı kolaylaştıran bir değerler sistemi olduğunu kabul eder.
		Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak temel görevleriyle ilişkilendirir.	42. Merkezî yönetimin hangi birimlerden oluştuğunu bilir.
		Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.	35. Demokrasi ve ilkelerinin önemini kavrar. 36. Demokrasinin insan hakları için vazgeçilmez bir değer taşıdığını takdir eder. 37. Demokrasinin temelinin özgürlük ve eşitliğe dayandığını bilir.
		Ulusal egemenlik sembollerine değer verir.	17. T.C. Anayasasının varlığının farkına varır.

(MEB,2005; Akt: Kıroğlu,2006: 618,619,620).

EK-6

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhaba,

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde Yüksek Lisans öğrencisiyim. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi üzerine bir araştırma yapmaktayım. Sizinle 4. ve 5. sınıfta okutulmakta olan sosyal bilgiler dersi kazanımlarını, yeni programda tek başına bir ders olarak yer almayan ancak kendisine her derste yer bulabilen özellikler olarak tanımlanan ara disiplinlerle ilişkilendirme durumunuz hakkında görüşlerinizi almak bu bağlamda ara disiplinlerden sınıf içinde yararlanma durumunuz, ara disiplinlerden yararlanma sırasında karşılaştığınız güçlükler konusunda sizden bilgi almak istiyorum. Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizli tutulacaktır. Sorulara vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacak ve adınız araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacaktır. Görüşme sırasında vereceğiniz cevapların samimi olması görüşmenin güvenilirliği açısından son derece önemlidir. Bu nedenle konuya ilişkin duygu ve düşüncelerinizi tüm içtenlik ve samimiyetle belirteceğinizi umuyorum bu konudaki duyarlılığınız için teşekkür ediyorum. Sizce bir sakıncası yoksa görüşmemizi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Başlamadan önce belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz herhangi bir sorunuz varsa yanıtlamaya hazırım. Görüşmemiz yaklaşık 20 dakika sürecektir.

Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz ve vereceğiniz yanıtlar için şimdiden teşekkür ederim.

Ash ÇAKIRLAR
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. KİŞİSEL BİLGİLER

Kod: .....

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Saati:

Okulunuzun Adı:.....

Okulunuzun Bağlı Olduğu Kurum:

M.E.B bağlı resmi M.E.B. bağlı özel

Sınıf Mevcudu: .....

Cinsiyetiniz : Kadın

Erkek

Mezun Olduğunuz Kurum:

Eğitim Enstitüsü

AÖF Lisans Tamamlama

Eğitim Fakültesi 2+2 Lisans Tamamlama

Eğitim Fakültesi Dışı Lisans Programı (belirtiniz).....

Eğitim Yüksek Okulu

- Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Dışı Lisans Programı(belirtiniz).....
 Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı
 Diğer(belirtiniz).....

Bir Yüksek Lisans Programına kayıtlı mısınız?

Evet (belirtiniz) .....

Hayır

Kayıtlı iseniz şu an ki durumunuzu belirtiniz:

Ders Aşaması Tez Aşaması Mezun

Meslekteki Hizmet Yılıınız:

1 yıldan az

1-5 yıl

6-10 yıl

11-15 yıl

16-20 yıl

21 yıl ve üstü

Okutmakta Olduğunuz Sınıf: 4. Sınıf 5. Sınıf

Yeni İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulanmasına yönelik hizmet içi eğitim aldınız mı?

Evet

Hayır

Eğer hizmet içi eğitim aldıysanız bu program sırasında ara disiplinler konusu ele alındı mı? Bu konudaki bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz?

II.GÖRÜŞME SORULARI

Araştırmacı: Yeni ilköğretim programında yer alan kazanım kavramı hakkında neler biliyorsunuz?

Öğretmen:

Araştırmacı: Yeni ilköğretim programında yer alan ara disiplin kavramını nasıl açıklarsınız?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesi konusunda programda gösterilen işaretlerin (🏠, ↻, 📁, 📁) ne anlama geldiğini biliyor musunuz?

Öğretmen:

🏠 :

↻ :

📁 :

📁 :

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabı ara disiplinlerle ilişkilendirme konusunda size yönlendirme yapmakta mıdır? Yanıtınız evet ise bu yönlendirme ne şekilde gerçekleşmektedir?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinlerden birkaçının ismini sayabilir misiniz? Sosyal bilgiler dersi programında yer alan ara disiplinler yeterli şekilde belirlenmiş midir?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi programına sizce eklenmesi gereken bir başka ara disiplin olabilir mi? Varsa gerekçesiyle söyleyiniz.

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla ara disiplinleri nasıl ilişkilendirmektesiniz?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesi size ve öğrencilerinize ne tür fayda sağlamaktadır?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sizce sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilişkilendirmenin öğretim sürecine katkıları var mıdır varsa bunlar nelerdir?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi programında yer alan kazanımlarla belirlenmiş olan ara disiplinlerin ilişkilendirilme düzeyini yeterli buluyor musunuz?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersi programındaki kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesinin uygunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersinde ara disiplinlerle ilgili etkinlikleri gerçekleştirme sırasında karşılaştığınız güçlükler var mı? Varsa bunları aşmak için neler yapmaktasınız?

Öğretmen:

Araştırmacı: Sosyal bilgiler dersinde yer alan ara disiplinler konusunda başka belirtmek istediğiniz görüşünüz var mı?

Öğretmen:

EK-7

Değerli Öğretmen;

Elinizdeki veri toplama aracı **İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında Yer Alan Ara Disiplinlerin Kazanımlarla Uyumu ve Ara Disiplinlerden Yararlanma Konusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi** ile ilgili bilimsel bir araştırmaya temel oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. I.Bölümde kişisel bilgilerinizi almaya dönük sorular yer almaktadır. II. Bölümde ise sizden istenen, kazanımlarla ara disiplinlerin ilişkilendirilmesinin uygunluk düzeyini derecelendirme ölçeğinde işaretlemenizdir. Vereceğiniz yanıtların görüşlerinizi yansıtması araştırmamanın güvenilirliği açısından son derece önemlidir. Tabloyu yanıtlarken size uygun olan derecenin bulunduğu kutucuğa (X) şeklinde işaret koymanız yeterlidir. Veri toplama aracının doldurulmasında göstereceğiniz duyarlılığa şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

İletişim Bilgileri:

Üniversitesi

75. Yıl 1 Kasım İlköğretim Okulu

Çorlu /TEKİRDAĞ

Dalı

e-posta: legolaslim@hotmail.com

Aslı ÇAKIRLAR

Çanakkale Onsekiz Mart

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Bilim

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM (KİŞİSEL BİLGİLER)

1. Kod: .....

2. Okulunuzun Adı:.....

3. Okulunuzun Bağlı Olduğu Kurum: ( ) M.E.B bağlı resmi ( ) M.E.B. bağlı özel

4. Okutmakta Olduğunuz Sınıf: ( ) 4. Sınıf ( )5. Sınıf

5.Sınıf Mevcudu: .....

6. Cinsiyetiniz : ( ) Kadın ( ) Erkek

7. Mezun Olduğunuz Kurum:

( ) Eğitim Enstitüsü

( ) AÖF Lisans Tamamlama

( ) Eğitim Fakültesi 2+2 Lisans Tamamlama

( ) Eğitim Fakültesi Dışı Lisans Programı(belirtiniz).....

( ) Eğitim Yüksek Okulu

( ) Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Dışı Lisans Programı(belirtiniz)

.....

( ) Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı

( ) Diğer(belirtiniz).....

8. Bir Yüksek Lisans Programına kayıtlı mısınız?

( ) Evet (belirtiniz) .....

( ) Hayır

Kayıtlı iseniz şu an ki durumunuzu belirtiniz:

( ) Ders Aşaması ( ) Tez Aşaması ( ) Mezun

9. Meslekteki Hizmet Yılıınız:

( ) 1 yıldan az

( ) 1-5 yıl

( ) 6-10 yıl

( ) 11-15 yıl

( ) 16-20 yıl

( ) 21 yıl ve üstü

10. Yeni İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulanmasına yönelik hizmet içi eğitim aldınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır

II. BÖLÜM

Aşağıdaki tablolar 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarıyla Eşleşen Ara Disiplin Alan Kazanımlarının Birbirine Uygunluğu İle İlgili Görüşlerinizi almak amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyarak en çoktan en aza doğru kazanımların birbirine uygunluk derecesini belirten kutucuklardan birini (X) şeklinde işaretleyiniz.

4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI İLE EŞLEŞEN ARA DİSİPLİN ALAN KAZANIMLARI UYGUNLUK TABLOSU

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	AFETTEN KORUNMA VE GÜVENLİ YAŞAM KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Yaşadığımız Yer	Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.	1. İnsanların hayatlarını sürdürebilmek için neye ihtiyaç duyduklarını fark eder.					
		2. Deprem anında gerekli ve gereksiz olan malzemeleri ayırt eder.					
		3. Deprem sonrasında gerekli olan malzemeler hakkında fikir edinir.					
		4. Çeşitli mekânlarda acil bir durumda gerekli olacak ve kullanılacak malzemeleri listeler.					
		5. Sınıf tahliye çantası oluşturulması ve malzemelerin sağlanması konusunda aktif görev alır.					
		6. Posterler hazırlayarak toplumun bu konuda bilgilenebilmesine destek verir.					
		10. Farklı mekânlarda bir deprem sırasında yapılması gerekenleri tartışır.					
		11. Deprem sırasında yapılması gerekenleri, deprem tatbikatında uygular.					
		12. Artçı depremlerde de deprem sırasında yapılması gerekenleri uygular.					
		13. Bir deprem sonrasında binadan tahliye yollarını bilir.					
		14. Binanın tahliyesi sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerin farkına varır.					
		15. Binanın tahliyesi sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelere ilişkin yapabileceklerini açıklar.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıyarak kabul eder.	1. Kişiler arasındaki farklılıkları tanıyarak.					
Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimde Tüketim	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.	7. Gereksinim ile istek arasındaki farkı açıklar.					
	Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	26. Kaynakları doğal, insan ve kapital olarak sınıflandırır.					
	Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	13. Ürünlerin farklı üretim şekilleri olduğunu bilir.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Gruplar, Kurumlar Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları grup, kurum ve sosyal örgütleri fark eder. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.	39. Sivil toplum kavramının önemini kavrar.					
		40. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının yasal olduğunu bilir					
		41. Yakın çevresindeki sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin farkında olur.					
ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Güç, Yönetim ve Toplum: İnsanlar ve Yönetim	Yaşadığı yerin yerel yönetim birimlerini tanıır. Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar. Kamuoyunun yerel yönetimlere etkisine örnekler verir.	44. Yerel yönetimlerin hangi birimlerden oluştuğunu bilir.					
		43. Ülkemizi yönetenlerin halkın oyu ile yönetime geldiklerini bilir.					
	Büyük Millet Meclisinin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir.	50. Seçilme hakkının önemini kavrar.					
		57. Seçme hakkının önemini bilir ve bu hakkını gerektiği yerde kullanır.					
Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime	Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	52. Tüketici olarak haklarını bilir ve kullanır.					
		53. Tüketici olarak hakları ihlal edildiğinde yasal yollardan haklarını arar.					
	Gerektiğinde bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	54. Aldığı ürünlerin son kullanma tarihine dikkat etmenin bir tüketici hakkı olduğunu fark eder.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	KARİYER BİLİNCİ GELİŞTİRME KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	2. İnsanların tek ve kendine özgü olduğunu fark eder.					
Kültür ve Miras: Geçmişimi Öğreniyorum	Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilanında Atatürk'ün rolünü fark eder.	18. Liderlerin gruplar ve toplumlar üzerindeki etkilerini araştırır.					
		19. Liderlik becerilerine örnek verir.					
Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları grup, kurum ve sosyal örgütleri fark eder. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.	15. Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanıır ve yaptığı işleri açıklar.					
		16. Başkalarına hizmet etmeyi içeren hizmetleri tanıır.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	ÖZEL EĞİTİM KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
			Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	1. Kişilerin yetenek, beceri ve güçlerinin değişik olabileceğinin farkına varır.		
2. Kendi farklılığını kabullenir							
Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	22. Farklılıklara karşı anlayış ve saygı gösterir.						
	8. Başkalarının duygularının farkında olur.						
Farklı durumlara ait farklı duygu ve düşüncelerini ifade eder.	6. Kendini ifade edebilme becerisi geliştirir.						

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
			Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	1. Kendinin ve diğer insanların fiziksel, zihinsel ve duygusal özelliklerini tanıır.		
Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder. Farklı durumlara ait farklı duygu ve düşüncelerini ifade eder.	12. Farklı durumlarda farklı duygu ve düşünceler yaşayabileceğinin farkında olur.						
Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	4. İnsanların fikirlerine, ilgilerine ve duygularına saygı gösterir.						
ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Kültür ve Miras: Geçmişimi Öğreniyorum	Milli Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilanında Atatürk'ün rolünü fark eder.	7. Lider ve grup üyeleri arasındaki etkileşimi açıklar.					
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime	Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	5. a. Karar vermenin önemini açıklar. 5. b. Kendisiyle ilgili kararlar verir.				
İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.		10. İnsanlarla meslekler arasındaki ilişkiyi kavrar.					
Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir.	6. Çevrede bulunan sportif ve kültürel etkinliklerden haberdar olur.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	SAĞLIK KÜLTÜRÜ KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
			Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	11. Bireysel farklılıklara saygı duyar.		
Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	10. Başkalarının duygularına duyarlı olur.						
Gruplar, Kurumlar Sosyal Örgütler: Hep Birlikte	Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.	31. Sağlık alanında çalışan kurum ve kişileri tanıır.					
		32. Sağlık kurumlarının genel işlevini açıklar.					

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI İLE EŞLEŞEN ARA DİSİPLİN ALAN KAZANIMLARI UYGUNLUK TABLOSU

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	AFETTEN KORUNMA VE GÜVENLİ YAŞAM KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
			İnsanlar Yerler		5. Sınıf tahliye çantası oluşturulması ve malzemelerin sağlanması konusunda aktif görev alır.		

Çevreler: Bölgemizi Tanyalım	Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder.	6. Posterler hazırlayarak toplumun bu konuda bilgilenebilmesine destek verir.					
		10. Farklı mekânlarda bir deprem sırasında yapılması gerekenleri tartışır.					
		11. Deprem sırasında yapılması gerekenleri, deprem tatbikatında uygular.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.	27. Yaşadığı bölgedeki kaynakları araştırır.					
	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	28. Yaşadığı bölge içinde ekonomik dayanışmayı fark ederler.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Birey ve Toplum: Haklarımı Öğreniyorum	İçinde bulunduğu gruplar ve gruplara ait rolleri ilişkilendirir.	1. Bir grup içinde çeşitli rollerin önemini kabul eder.					
	Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	4. Okuldaki sorumluluklarını bilir.					
Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Bölgesindeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	6. Meslek seçimini etkileyen faktörleri açıklar.					
Güç, Yönetim ve Toplum: Bir Ülke, Bir Bayrak	Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.	5. Kuralların insan hayatındaki önemini kavrar.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	KARİYER BİLİNCİ GELİŞTİRME KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Birey ve Toplum: Haklarımı Öğreniyorum	İçinde bulunduğu gruplar ve gruplara ait rolleri ilişkilendirir.	4. Bir bireyin sahip olabileceği değişik rolleri belirtir.					
	Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	12. Kişisel sorumluluğun ve iyi çalışma alışkanlıklarının önemini açıklar.					
		14. Aile üyeleri arasındaki bağlılığı, birlikte çalışmayı ve sorumluluğu açıklar.					
Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	11. Kendi yerel çevresinde bulunan meslekleri belirler.					

ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK EĞİTİMİ KAZANIMLARI	5	4	3	2	1
Birey ve Toplum: Haklarımı Öğreniyorum	Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	2. Haklarını korumanın önemini açıklar.					
		14. Sorumluluklarını evde ve okulda yerine getirir					
	Çocuk olarak haklarını fark eder.	18. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin önemini kavrar.					
Kültür ve Miras:	Görsel kanıt kullanarak Atatürk İnkılapları	5. Atatürk İnkılaplarının, insan haklarının ülkemizde gelişimi için önemli olduğunu fark eder.					

Adım Adım Türkiye	öncesi ile sonrası günlük yaşamı karşılaştırır.	7. Kadın ve erkeklerin cumhuriyetle birlikte yeni haklar elde ettiğini bilir.					
Bilim, Teknoloji ve Toplum: Gerçekleşen Düşler	Buluş ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.	12. Bilimsel çalışmalara ve çalışmalarını yapan kişilere saygı duyar.					
Gruplar, Kurumlar Sosyal Örgütler: Toplum İçin Çalışanlar	Toplumun temel ihtiyaçlarıyla kurumları ilişkilendirir. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur. Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir. Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.	39. Sivil toplum kavramının önemini kavrar.					
		40. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının yasal olduğunu bilir					
		41. Yakın çevresindeki sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin farkında olur.					
Güç, Yönetim ve Toplum: Bir Ülke, Bir Bayrak	Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.	16. Hukuk kurallarının toplumsal yaşamı kolaylaştıran bir değerler sistemi olduğunu kabul eder.					
	Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak temel görevleriyle ilişkilendirir.	42. Merkezî yönetimin hangi birimlerden oluştuğunu bilir.					
	Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.	35. Demokrasi ve ilkelerinin önemini kavrar.					
		36. Demokrasinin insan hakları için vazgeçilmez bir değer taşıdığını takdir eder.					
	Ulusal egemenlik sembollerine değer verir.	37. Demokrasinin temelinin özgürlük ve eşitliğe dayandığını bilir.					
	17. T.C. Anayasasının varlığının farkına varır.						

Not: Kazanımların ara disiplinlerle ilişkilendirilmesi konusunda karşılaştığınız güçlükler ya da ilişkilendirmelerin daha iyi gerçekleştirilmesi için görüş ve önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....